



CONSILIUL DE IGIENA ȘI DE SALUBRITATE
AL
ORAȘULUI BUCURESCI

RAPORT GENERAL

ASUPRA

IGIENEI PUBLICE

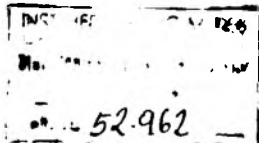
ȘI ASUPRA

STĂRII SANITARE A CAPITALII
PE ANUL 1898

DE

Doctorul NICOLAE GEORGESCU

MEDIC-ȘEF AL CAPITALII ȘI VICE-PREȘEDINTE AL CONSILIULUI DE IGIENĂ ȘI DE
SALUBRITATE PUBLICĂ.



BUCURESCI
INSTITUTUL DE ARTE GRAFICE CAROL GÖBL

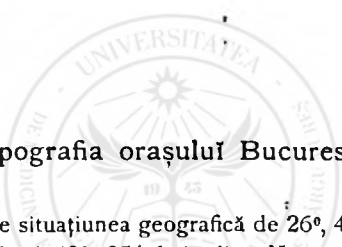
Furnizor al Curții Regale
16, STRADA DÔMNEI, 16.
1899

01 JUN 2000

40837

INDEX

	Pagina.
Noțiuni asupra topografiei Orașului București	5
Starea meteorologică în anul 1898	7
I. Organizarea Serviciului Sanitar și personalul.	8
II. Lucrările Consiliului de Igienă.	10
III. Salubritatea publică a orașului	13
IV. Locuințele insalubre și localele publice.	29
V Măsurī contra bōlelor contagiōse	35
VI Bōlele contagiōse epidemice și decese	43
VII. Igiena șcōlelor și inspecțiunile sanitare	76
VIII. Poliția sanitară a alimentelor și bēturilor	86
IX. Igiena industrială	104
X. Asistența Publică	106
XI. Serviciul copiilor găsiți orfanī	108
XII Vaccinarea și revaccinarea	112
XIII. Privegherea prostituției	113
XIV. Exercițiul Medicinēi și al Farmaciei	116
XV. Lucrările medico-legale	117
XVI. Serviciul deceselor	117
XVII. Mișcarea populației pe anul 1898.	119
XVIII. Statistica demografică sanitară pe timp de 25—30 ani în urmă. Extrase de pe diagrame și tabele grafice lucrate pentru expoziția din Paris—1900.	127
XIX. Anexe.—Instrucțiunile sanitare și ordonanțe e- mise în anul 1898	139—165



Topografia orașului București.

Bucureștii are situațiunea geografică de $26^{\circ}, 40'$ longitudine E de Greenwich și $42^{\circ}, 25'$ latitudine N.

Altitudinea orașului este de 75 m. d'asupra nivelului Mării-Negre. La Filaret, unde se află situat Institutul Meteorologic altitudinea este de 82 m. Dêlul Mitropoliei are 82 m. altitudine, Piața Teatrului are 82 m ; Peronul Gărei de Nord 76 m. altitudine d'asupra nivelului Mării-Negre.

Orașul București este așezat pe depositul ultimei formațiuni geologice a grupeii cuaternare și este traversat de apa Dâmboviței, care 'l desparte în două părți inegale ; direcțiunea râului este de la NV spre SE. partea orașului cea mai mare și cea mai salubră este în stânga Dâmboviței și se limitează de platourile Belvedere, Herăstrău, Colentina și Văcăresci, cuprinđend în interior colinele Schitu-Măgureanu și Cuibu cu Barză ; partea orașului aflată spre drêpta Dâmboviței este mai jósă și se limitează de platourile Cotroceni, Dealul-Spirei și Filaret și cuprinde colinele Mitropolia și Radu-Vodă.

Platourile și colinele orașului aparțin formațiunii quaternare, având stratul superficial de humă, sau umplutură modernă, apoi pământ galben nisipos, pietriș și nisip.

Terenul situat între platouri și coline are formațiunea aluviană și are stratul superficial de umplutură și humă, apoi un strat gros de nisip și alb-vânăt deosebit de acel al colinelor de origine carpatică și, în fine, pietriș-nisip.

Stratul superficial de teren al orașului este cel mai insalubru, fiind amestecat cu tot felul de materii organice în putrefacțiune. Nivelul apelor subterane mai cu seamă în partea de jos a orașului, în dreapta Dâmboviței, care mai înainte de canalizarea acestui riū era foarte aproape de suprafața pământului până la 1 m. și $\frac{1}{2}$ m. chiar, pe unele locuri, astăzi multe puțuri au secat. Adâncimea la care se găsește astăzi primul strat de apă în diferite puncte ale orașului este foarte variabil și depinde după grosimea straturilor de umplutură și al celui de lut (pământ galben argilos) și după depărtarea de la Dâmboviță precum și de existența și adâncimea canalelor subterane.

Orașul București cuprinde cu zona cea nouă o suprafață de teren de 5500 hectare, iar în incinta șoselelor înconjurătoare suprafața sa este de 3000 de hectare. Cu această nouă zonă de 5500 hectare și cu populațiunea de minimum 248000 locuitori, ar fi 438 locuitori pe hectar, așa că vine de cap 229,10 m. p. Dacă facem socotela numai pe suprafața cuprinsă între șoselele înconjurătoare, cari limitează orașul propriu zis, avem 3000 hectare cu o populațiune minimum 220.000 locuitori, ceea ce ar reveni 72,5 locuitori pe un hectar sau 136,32 m. p. de cap.

Aceste evaluări sunt aproximative, căci nu avem cifra exactă a populațiunii Capitalei și este de dorit ca un recensământ nou să se facă cât mai urgent, dar în bune condițiuni, spre a afla cu exactitate numărul locuitorilor.

STAREA METEOROLOGICA A ANULUI

Observațiunile făcute la Institutul Meteorologic din București (Filaret) în anul 1898 st. n.

LUNI	Presiunea atmosferică la 0 ^o			Temp. aerului C ^o			Temper. solului la 30 cm.			FRECUENȚA VÂNTURILOR										Umedețea relativă a aerului %			Ploie sau zăpadă în		Strălucirea soarelui	
	Mij. mm.	Max. abs. mm.	Min. abs. mm.	Mijlocia	Max. abs.	Min. abs.	Mijl.	Max. Observații	Min.	Observații	N.	NE.	E.	SE.	S.	SW.	W.	NW.	Linieștit	Mijl.	Max.	Min.	Total	Max. în 24 ore	Durata strălucirei în ore și decimi	No. zilelor cu soare
Ianuarie .	763.9	773.9	744.6	-1.1	14.3	-14.1	0.4	1.3	-0.6	6.3	5	3	12	4	2	27	30	3	7	74	100	12	4.6	2.4	100.6	19
Februarie .	754.3	770.9	737.6	0.6	13.3	-9.9	2.1	4.2	0.1	3.9	2	24	8	2	1	10	25	2	10	80	100	25	30.9	5.9	48.3	11
Martie .	754.2	766.6	743.7	3.7	19.7	-10.9	5.9	10.1	1.3	7.4	1	23	24	6	1	14	13	-	8	74	100	27	47.1	10.1	131.9	18
Aprilie .	753.1	765.6	736.7	11.6	27.8	1.3	12.3	17.4	9.3	7.9	2	24	19	5	3	9	17	1	10	53	100	13	24.6	7.9	177.6	28
Maiu .	752.9	760.3	743.3	17.9	30.7	3.1	17.8	22.3	13.6	6.4	5	10	26	8	6	12	13	4	9	49	89	18	94.3	33.7	251.9	29
Iunie .	753.4	758.1	747.9	20.9	34.9	10.9	21.9	25.7	18.9	6.4	5	11	21	12	3	11	11	6	10	52	96	20	68.7	17.9	292.5	30
Iulie .	752.3	759.3	746.9	21.6	33.3	10.4	23.1	25.9	21.9	5.7	5	17	21	4	5	14	21	1	5	56	97	27	91.9	34.3	318.9	30
August .	755.3	762.3	749.6	22.9	33.3	12.9	23.7	26.3	20.7	4.4	6	23	25	6	4	4	2	4	13	47	87	19	80.7	60.6	323.6	31
Septembro .	756.2	762.9	750.1	17.6	32.3	5.9	20.9	23.6	18.9	1.3	4	25	12	4	2	14	7	9	13	52	96	22	9.1	2.1	241.6	29
Octombro .	756.1	767.6	743.6	12.3	28.1	-0.3	14.6	19.6	11.4	5.6	8	35	16	4	-	8	15	6	6	71	100	32	25.6	6.6	147.6	23
Noembrie .	760.1	771.6	749.9	7.3	23.7	-7.6	9.3	14.9	4.7	2.6	6	25	6	2	1	18	15	5	12	70	100	35	0.6	0.6	146.9	24
Decembre .	759.6	767.1	745.3	0.6	20.9	-13.1	4.9	9.7	-2.4	4.9	7	11	4	2	1	33	25	8	2	74	100	37	21.3	17.4	141.7	24
Anual .	755.9	773.9 I	736.9 IV	11.1	34.9 VI	-14.1 I	12.9	26.9 VIII	24.9 XII	5.9	51	237	191	59	32	174	194	49	103	63	100	12 I	495.9	60.9	3111	296

I.

Organizarea serviciului sanitar

Serviciul sanitar se conduce conform cu legea sanitară și cu regulamentul de serviciu.

La personalul acestui serviciu s'a adăugat anul acesta un Medic pentru descoperirea bolnavilor de Tuberculoză prin diferite ateliere și fabrici și s'a complectat personalul Laboratorului Chimic Bacteriologic prin numirea unui șef al secțiunii de Bacteriologie și încă a unui chimist expert recoltator de probe din oraș.

Asemenea s'a înființat la Vitan un serviciu de desinfecțiune al butoaielor latrinarilor.

Ast-fel personalul a fost:

a) La Serviciul Central:

1 Medic-Șef.

1 Secretar.

1 Șef de birou.

1 Registrator.

3 Copiști.

b) La Serviciul exterior:

9 Medici comunali împărțiți pe 9 circumscripțiuni sanitare.

9 Vaccinatori comunali.

9 Agenți sanitari desinfectori, atașați Medicilor comunali de secțiuni.

9 Măști comunale.

c) La Serviciul etuvelor:

1 Mecanic.

1 Mecanic-ajutor.

2 Agenți desinfectori.

2 Servitori pentru căratul bagajelor de desinfectat.

2 Fochiști.

5 Vizitii.

d) La Serviciul Veterinar.

1 Medic Veterinar primar.

- 2 Medici Veterinari de circumscripție, având unul partea de sud a orașului și altul partea de nord, servindu-le ca linie de delimitare bulevardele Independenței, Elisabeta, Carol I și Pake-Protopopescu.
- 1 Veterinar director al Abatorului.
- 1 Veterinar ajutor însărcinat a revisui și vitele ce se expun spre vânzare la Oborul Orașului, de două ori pe săptămână, Marțea și Vinerea.
- 1 Intendent al Abatorului, care ajutat de 11 măturători, 1 portar și 5 cotigari are însărcinarea de a menține curățenie și bună ordine în acest stabiliment.
- e) La serviciul copiilor găsiți și celor dați în creștere pe la doici, afară din casa părintescă.
- 2 Medici comunali, însărcinați special cu căutarea acestor copii și a doicilor lor, precum și cu vizitele vespérale ale asilului de noapte și cu inspectarea școlilor publice primare și a institutelor particulare, având pentru acest din urmă serviciu un anume regulament și instrucțiuni deosebite.
- Afară de acești 2 medici sa mai numit anul acesta și o inspectore a copiilor orfană îndatorată și cu facerea unor conferințe doicilor asupra modului de alăptare, de hrană, de îngrijire și paza copiilor de boale contagioase. Această misiune s'a dat provisoriu d-rei E. Arbore, doctor în medicină din Paris cu indemnizare de 200 lei pe lună.
- 1 Revisor al copiilor găsiți și orfană ajutat de 2. femei numite vătășoe pentru inspectarea cel puțin de 2 ori pe lună a copiilor orfană asistați de Primărie și o dată pe lună a celor mici particulari, crescuți pe la doici prin mahalale, din punctul de vedere a îngrijirei și hrănirii lor raționale.
- f) La serviciul privegherei prostituției:
- 2 Medici special însărcinați cu căutarea acestor femei și 2 comisari sanitari, însărcinați cu înscrierea femeilor prostituate și cu partea administrativă și financiară

a acestuî serviciu, și ajutat de agenții poliției administrative urmăresc și dovedesc femeile care fac prostituție clandestină.

g) La serviciul ospiciului comunal de infirmii

- 1 Medic director.
- 1 Intern.
- 1 Econom.
- 1 Ajutor de econom.
- 1 Supraveghetore și garderopistă.
- 1 Preot confesor.
- 7 Infirmiere.
- 1 Bucătăresă.
- 1 Ajutore a bucătăresei.
- 1 Bărbier autopsier.
- 1 Băiaș.
- 2 Rîndași și
- 1 Portar.

h) La serviciul Laboratorului Chimic comunal.

- 1 Șef al Secțiunei de Bactereologie.
- 2 Chimiști experți de secțiunî.
- 1 Chimist expert, recoltator.
- 1 Copist intendent.
- 2 Laboranți și
- 2 Servitorî.

i) La serviciul vaccinegen al Comunei.

- 1 Vaccinator preparator de vaccin, care lucră sub conducerea Medicului veterinar primar și sub controlul Medicului șef al Capitalei, avend la dispoziție și
- 1 Ingrijitor infirmier.

k) La Serviciul de desinfectare de la Vitan:

- 1 Sub chirurg desinfector și
- 3 Ajutore de serviciu.

II.

Consiliul de igienă și lucrările sale

Acest Consiliu compus din membrii prescriși de Art. 59 din legea sanitară a ținut anul expirat 52 ședințe; iar dintre lucrările cele mai importante ce au rezultat au fost:

Elaborarea unor povețe sanitare pentru tuberculosă și organizarea serviciului înființat anul acesta.

Propunerea d'a se înființa pavilióne și sanatorií pentru căutarea bolnavilor atinși de tuberculosă și a se pune scuipătorí de metal în tóte localele Primăriei și șcólelor publice.

Reeditarea și modificarea ordonanței pentru fabricarea apei gazóse.

Reeditarea și modificarea unor instructiunii sanitare preventive contra febrei tifoide.

Elaborarea unei ordonanțe pentru fabricarea lumínărilor de cėră.

Inscrierea în registrul personalului sanitar al Capitalei a 24 doctori în medicină, a 1 dentist cl. I și a 1 dentist cl. II.

Avisul asupra unui Laborator Chimic la rampa de vinuri din calea Griviței, a unei societăți particulare de vinari pentru înlesnirea analizelor chimice la fața locului.

Examinarea a 31 sergenți sanitarí asupra cunoștințelor de mică chirurgie.

Discuțiunea a 126 casiere d'ale locuințelor insalubre din cari 79 constatate de comisiunile de salubritate pentru care s'a propus evacuarea lor, conform art. 153 legea sanitară.

Darea avisului asupra 30 cereri atingătoare la regulamentul de construcțiuni și alinieri.

Darea avisului asupra 226 cereri atingătoare de regulamentul industriilor insalubre și din cari 57 negative.

Revisia tuturor farmaciilor și drogueriiilor din Capitală, conform regulamentului.

Inspectarea otelurilor, hanurilor, cărciumilor, birturilor, cafenelelor, cofetăriilor, diferitelor fabrici și ateliere și alte locale aglomerate.

Inspectarea cimitirelor și propunerea de mėsuri pentru îmbunătățirea condițiunilor de igienă.

Inspețiunea punctului Podul Vitan și propunerea mėsurilor necesare pentru îmbunătățirea și întreținea în stare salubră.

Discuțiunea asupra stărei sanitare a Capitalei în general și propunerea mėsurilor de ameliorare.

Examinarea unor aparate speciale destinate a servi desin-

Examinarea laptelui, a diferitelor alimente și băuturi.

Luarea măsurilor de asanare a localităților devenite insalubre în urma ploilor de primă-vară, care a dat loc la apăsătorie.

Luarea măsurilor preventive în contra epidemiei de febră tifoidă. Reeducarea unor povești către public cum trebuie să se păzească de această boală.

Darea avisului și acordarea unei autorizațiuni pentru iluminatul cu gaz acetylen.

Studiarea cestiunii mortalității copiilor mici, elaborarea unor instrucțiuni sanitare pentru buna hrănire a copiilor, pentru îngrijirile igienice ce trebuiesc date copiilor mici și pentru păzirea lor în contra bolilor molipsitoare.

Propunerea de numire provizorie a unei conferențiere dr. în medicină în persoana d-rei dr. Ecaterina Arbore pentru instruirea doicilor și mamelor asupra hrănirii și îngrijirilor mai bune și raționale, ce trebuie să dea copiilor mici, precum și spre a le instrui asupra păzei copiilor în contra bolilor contagioase.

Studiarea cauzelor epidemiilor de febră tifoidă în raport cu apa de băut și cu materiile usate.

Studiarea cercetărilor bacteriologice ce s'au făcut apeii din rețeaua orașului, din puțurile suspecte și din riul Dâmbovița în sus de Arcuda, la filtrele și bazinele de decantare și în tot parcursul ei în oraș.

Modificarea contractului de întreprindere a serviciului prinderii câinilor vagabonți și uciderea lor în mod mai puțin barbar ca până astăzi, precum și propunerii de îmbunătățiri în acest serviciu.

Studiarea măsurilor de luat pentru ca braga și limonadele ce se vînd în oraș să se prepare în mod curat și să se debiteze în vase proprii, așa în cât ghiața să nu se mai amestece direct cu lichidul, aprobându-se nisce vase modele ce le va da Primăria.

Luarea măsurilor de poliție sanitară contra brutăriilor și franzelarilor, cari lucrează produsele lor în rele condițiuni.

fecțiunilor domiciliare cu formaldeydă după experiențele făcute la Laboratorul de Bacteriologie.

Elaborarea unei ordonanțe asupra vînderei esenței de oțet, conform decisiunii Consiliului sanitar superior.

Elaborarea unui regulament pentru înființarea și funcționarea Laboratorului de Chimie Bacteriologic al Comunei Bucuresci.

Elaborarea unui nou regulament pentru funcționarea serviciului de prostituție în Capitală, care s'a și pus în aplicare.

III.

Salubritatea publică a orașului

În toate rapórturile generale ce s'au publicat anual asupra igienei Capitalei s'a arătat îndestul cauzele de nesalubritate ale orașului și s'a cerut tot-d'a-una îmbunătățirile igienice necesarii pentru a face ca Capitala țării să devie un oraș curat, igienic și de model, dacă nu pentru alte orașe străine, cel puțin pentru orașele noastre provinciale. În aceste rapórturi anuale s'au arătat cu minuțiositate neajunsurile igienice ce au domnit și domnesc încă în Capitală și treptat în măsura mijlócilor financiare s'au obținut unele îmbunătățiri cari, în adevăr, au adus folóse reale, însă lipsurile igienice în Capitală au fost așa de mari în cât aceste ameliorări aprópe nu se bagă de sémă, mai cu sémă de aceia care nu au cunoscut orașul Bucuresci de cât numai de câți-va ani încóce, și cari se dedau numai la critice. Este fórté adevărat că s'ar fi putut face mai mult de cât s'a făcut, dar lipsa unui program bine stabilit de la început a făcut ca marile lucrări de asanare ale orașului să se începă numai, fără a se fi terminat, și dacă judecăm lucrurile numai după idealul igienic și numai comparativ cu orașele mari din străinătate, fără a ține socotélă de dificultățile intervenite în cursul lucrărilor, negreșit că stăm mai rău de cât toate orașele mari dinafară, cari și-au terminat lucrările de asanare, pe când la noi putem dice că aceste lucrări s'au început numai și nu se grăbesce în destul cu terminarea lor.

Este de neapărată trebuință ca administrațiunea comunală să dea cea mai mare atenție salubrității orașului.

Salubritatea unui oraş cu aglomeraţie de populaţiune, depinde de 3 mari factori; adică, a avea sol curat, aer curat şi apă bună de băut şi suficientă.

În acest Capitol ne vom ocupa de fie care din aceşti factori şi vom vedea cum stăm în această privinţă.

Maî înainte de a descrie starea actuală în care ne găsim astăzi cu salubritatea oraşului, trebuie să arăt că marile lucrări de asanare ale unui oraş, precum: canalizarea, pavarea şi nivelarea stradelor, aducerea apcii bune de băut, şi depărtarea imediată a imondiciilor publice şi menajere trebuiesc începute şi alcătuite d'o dată, așa ca într'un termen dat ele să se termine şi să se completeze în acelaş timp, pentru că una fără alta din aceste opere, nu pot garanta salubritatea perfectă a unui oraş. Aceste mari lucrări sunt menite a se ajuta una pe alta, pentru a asigura maî bine igiena oraşului, așa de exemplu: dacă un oraş are numai o mică parte canalisată şi nu are în destulă apă care să circule cu vioiciune în aceste canale, atunci dejecţiunile ce se dau în canale în loc de a fi depărtate repede prin curentul de apă ce trebuie să curgă prin ele, stagnează şi în cazul acesta canalele cari ar fi trebuit să servescă pentru salubritate din contră ele devin nisce cloce infecte pe sub strade şi emanaţiunile putrede ce nasc din stagnarea murdăriilor din canale, se revarsă pe gurile lor de pe strade sub formă de gaze puturose insuportabile şi une-orî vătămătoare pentru sănătatea celor ce le aspiră, fie trecătorii sau pentru acei ce au locuinţe în apropierea acestor guri de canale, tot asemenea dacă un oraş este numai pavat peste tot şi nu are o canalizare complectă şi o cantitate de apă suficientă nu se maî pôte numi salubru şi așa maî departe, prin urmare, pentru a asigura salubritatea unui oraş, este indispensabil ca aceste lucrări să mērgă paralel şi să se termine odată cu totul, numai ast-fel putem atinge idealul igienic şi a avea în mod perfect un oraş salubru; dară aceste mari lucrări, pentru un oraş prea întins şi cu mijloce restrinse cum este Bucurescii, ne-greşit că nu se pôte obține într'un timp scurt şi maî cu sēmă dacă lucrările se vor face numai prin mijlocele budgetare anuale, a merge ast-fel cu nisce lucrări cari cer pôte una

sută de milioane ar fi să nu putem avea opera de asanare terminată nici odată, trebuiesc dar mijloce extraordinare. La finele acestui Capitol mă voi încerca să propun ceea ce cred eu că ar folosi și ar realiza obținerea acestor lucrări de asanare în folosul binelui public.

Principalele cauze de insalubritate ale Capitalei în starea actuală de lucruri sunt:

- 1) Lipsa unei bune ape de băut și în cantitate îndestulătoare.
- 2) Lipsa unei canalisări complete a orașului.
- 3) Nepavarea unei mari părți din stradele Capitalei.
- 4) Lipsa de nivelare a terenurilor și prin urmare formare de băltauri.
- 5) Existența multor gropi vechi de nisip în nicinta orașului.
- 6) Îngrămădirea atât pe căile publice cât și prin curțile particulare a gunoierilor și resturilor menajere și nedăpărtarea lor imediată în afară din oraș la o mare depărtare sau distrugerea lor.
- 7) Lipsa de latrine publice suficiente și golirea și depărtarea viciioasă a materiilor fecale din oraș, care contribuie foarte mult la insalubritatea orașului.
- 8) Sistemul rău de a se asvirli aceste materii în riul Dâmbovița la punctul Vitan.
- 9) Existența multor maidane și locuri virane neîmprejmuite și care au devenit adevărate focare de infecțiune
- 10) În fine natura terenului pe care este așezat București, ca un teren paludic încărcat pe un strat de 1—2 metri groșime cu teren de umplutură format din depozite organice animale și vegetale.

Voi arăta, în mod sumar, cum stă Capitala astăzi relativ la aceste puncte principale ale igienei și salubrității publice.

Apa de băut. Alimentarea cu apă de băut și în anul acesta s'a făcut prin cele 2 filtre de nisip de la Băcu-Arcuda, al căror debit nefiind suficient se amestecă apa filtrată cu apă decantată în proporție aproape de 1 la 3, aceasta însă în timp normal, în timpul însă când ploile devin abundente și fac ca apa să vie prea turbure și să potmolască filtrele, atunci

filtrarea se face cu greu, debitul se împuținază la jumătate și în acest cas, proporția de apă decantată se mărește și ajunge la părți egale, așa că apa de băut este în aceste cazuri destul de rea. Asemenea când se curăță unul din filtre, debitul fiind redus la jumătate, se înlocuiește lipsa prin apa decantată.

Maximul debitului pe cei doi acei 2 filtre ajutate de apa decantată se poate ridica la 40.000 m. c. Vara, media necesară este de 38.000 m. c. în 24 ore, iar iarna se reduce la 30.000 m. c. pe cei doi.

Apa de băut se trimite de la Arcuda prin conducta principală de la Cotroceni, de aici când presiunea normală este suficientă curge liber prin conductele orașului, când însă presiunea scade atunci apa se împinge în oraș prin pompele uzinei de la Grozăvesci, legate printr-o conductă cu rezervorul de la Cotroceni.

Alimentarea în oraș se face prin apeducte, în întindere de 135 kilometri.

Aceste conducte sunt instalate numai pe stradele din ocolul I și al II-lea și o mică parte din ocolul al III-lea, așa că majoritatea populației din ocolul al III-lea și al IV-lea se alimentează parte cu sacalale de la cele 21 colone de apă din oraș, iar cei de la periferia orașului din puțuri, cari deși au o apă bună la gust, însă mai tot-d'auna rea din punctul de vedere al purității sale. O mică parte din populație se alimentează cu apa din fântânele de la Herestrău și de la Filaret, precum și din cele 24 izvoare țșnitore de pe albia Dâmboviței.

Avem dar în Capitală 4 feluri de apă ; filtrată, decantată, de izvoare și de puțuri.

După cum vedem apa de băut a Capitalei în mare parte nu este o apă ideală, este mai mult rea de cât bună. Apa de la instalațiunile orașului fiind o apă de riâu, de suprafață este foarte dese ori expusă d'a fi contaminată de germenii morbiđi, prin revărsările în riâu a apelor din ploți, cari spală terenurile din prejurul riului, de prin satele aședate pe marginile Dâmboviței și cari aduc în apă toate murdăriile ce întilnesc în drumul lor, și ast-fel populațiunea este expusă a

contracta diferite bóle, ai căror germeii (microbi) se găsesc în apa de băut și cari trec d'a dreptul în apeductele orașului ast-fel se întâmplă cu Febra Tifoidă, când microbii specifici ai acestei bóle sunt aduși cu apele ce se scurg de prin satele vecine, unde au fost casurii de febră tifoidă, și ale căror materii fecale asvirlite pe pământ au fost aduse de curentul apei până în riul Dâmbovița, în bazinele de decantare, ca ce s'a întâmplat în Capitală în anul 1897, când ploile abundente au infectat apa de băut a orașului și au dat naștere la izbucnirea cu furie a epidemiei de Febră Tifoidă care a durat aproape 4 luni și a încetat în mai puțin de 20 zile d'odată cu deșertarea și spălarea conductelor de apă din oraș, în care se îngrămădise germeii bólei, dar care a mai lăsat urme ce s'au resimțit ore-cum și în anul acesta. Aceste mari inconveniente de contaminare a apelor de băut, când ele sunt luate d'a dreptul de la suprafață, mai cu seamă când filtrarea ei nu se face în bune condițiuni, după cum se petrecea la Arcuda, a făcut ca oamenii competenți și administrațiunea comunală să se preocupe și să avizeze la o alimentare mai bună cu apă de băut a Capitalei, și după un studiu experimental la care s'au consultat și ingineri hidraulici străini și care a durat mai mult de 3 ani s'a ajuns la rezultatul că apa de viitor a Capitalei să se caute în straturile profunde subterane. Astăzi chestiunea este rezolvată, proiectul d-lui Elie Radu a fost aprobat și s'a dat la licitație unei companii bine apreciată, care va începe lucrările în primăvara anului acesta.

Vom vedea mai la vale în ce consta acest sistem Dar până la terminarea lucrărilor va trece câte 2 și 3 ani, până atunci Capitala va urma a fi alimentată tot cu apa actuală și pentru a asigura pe deoparte un debit de apă filtrată mai abundentă, iar pe de alta pentru a asigura mai bine puritatea apei din albia Dâmboviței, Administrația comunală actuală a luat două măsuri bune, mai întâiu s'au proiectat lucrări pentru divizarea celor 2 filtre actuale în câte 2 compartimente fiecare pentru a se putea curăți mai cu înlesnire și a nu diminua prea mult suprafața filtrantă în timpul curățirii, aceste lucrări au început deja și unul din filtre este terminat, cel de

al doilea se va face în cursul primăverii anului 1899, apoi s'aŭ luat deja măsură ca să se supravegheze mai de aproape riul Dâmbovița de la Arcuda în sus până la Lungulețe, să se ridice toate bălăgarele depe malurile riului, să se oprască to-pirea inului și a cănepei de către sătenii riveranți pe această distanță, și să se fixeze o zonă neutră împrejurul instalațiunilor de la Băcu-Arcuda pe o întindere de 4—500 m. în rața căreia se vor construi niște latrine speciale pentru lucrătorii de la filtre și se vor pune mai mulți oameni de pază.

Afară de aceste măsură am mai propus ca în primăvară să se începă negreșit cu spălarea și curățirea conductei principale de la Băcu la Cotroceni, care nu este spălată de mai mulți ani, și pentru ca orașul să nu sufere de lipsă de apă în timpul de 3—4 zile cât va ține curățirea, s'a cerut prin serviciul Technic al Primăriei să se aprobe de Minister, mărirea rezervorului de la Cotroceni pentru a putea conține un volum de apă de 2 ori cel puțin mai mult de cât până acum.

Ameliorările ce s'aŭ mai adus actualului sistem de alimentare în cursul celor 3 ani din urmă și mai cu sémă, în anul expirat aŭ fost mai întâi prefacerea canalului de descărcare de la filtre până la Dâmbovița pe distanță de 1640 m., așa că cu această lucrare se înlesnesce descărcarea filtrelor, iar terenul din împrejurul filtrelor a fost complet desecat de bălțile, a căror apă comunică cu aceea a filtrelor, și pentru desființarea ultimelor bălțace s'a dispus ramblearea excavațiunilor cară se continuă și în momentul de față.

S'a mai creat încă un basîn de cantare, așa că în total sunt 4 basine cară ajută d'a se da o apă mai limpede, apoi pe lângă divizarea în compartimente mai mici ale filtrelor s'aŭ mai adus îmbunătățiri și în metoda curățitului, s'a introdus o modificare care constă în scóterea a câtor-va centimetri de nisip la fie-care curățire de filtru de la suprafață, așa că nisipul prea murdar fiind depărtat, apa întîmpină tot-d'auna un strat mai curat de nisip, și după reducerea stratului ca 20 centimetri se înlocuesce cu nisip nou curat, lucru ce se repetă de 2 ori pe an.

S'a mai instalat la uzina de la Grozăvesci 2 mōtorī auxiliari pe lângă turbinele actuale cari pot substitui funcționarea turbinelor în timpurile când acestea nu pot funcționa din cauza înghețului iarna, sau din cauza lipsei de apă vara, așa că rezultatele obținute sunt foarte satisfăcătoare, presiunea apei s'a menținut în mod constant precum și elevațiunea curențului de apă la înălțimea cerută.

Despre alte detalii relative la instalațiunea alimentară cu apă a Capitalei, să se consulte Darea de sēmă pe anii. 1896, 1897 și 1898.

Noul sistem de alimentare cu apă subterană, proiectul d-lui Inginer El. Radu, constă în utilizarea apelor subterane captate din stratul aquifer, a cărui adîncime variază după porțiunii de la 8 metri în jos până la 22 metri.

Acest strat aquifer acoperit cu pămînt argilos impermeabil în grosime de 4—6 metri, garantēză puritatea apei și temperatura dorită, captările se vor face de la 8 metri în jos și apa va pătrunde în puțuri prin găurile lăsate în pereții lor, până aproape de stratul argilos pe care se sprijină stratul aquifer.

Instalația se face mai sus de Bragadiru, pe linia satului nou Clinceni.

Puțurile vor fi în număr de 20 cu diametru de 2 metri, odată cu aceste lucrări se mai fac și 10 puțuri la adîncime mare de la 180 metri — 250 metri, spre a pătrunde în stratul aquifer pontic, care are o grosime aproape de 18 metri. — Aceste 10 puțuri se fac în apropiere de Ciurel și vor avea un diametru variabil în medie de 30 centimetre.

Apele se vor ridica prin pompe și se vor trimite în oraș prin conducta generală. — De o cam-dată din aceste puțuri adînci se vor face numai 2 de probă. — Lucrările vor începe în primăvară viitoare și vor dura aproape 2 ani, după asigurarea d-lui inginer Radu. — Volumul de apă ce se crede că se va obține va fi maximul de 30.000 m. c.

În toamna viitoare a anului 1899 d. inginer Radu speră să pōtă da orașului de o cam-dată vr'o 10.000 metri cubi de apă.—

Canalisarea oraşului. Înzestrarea oraşului cu canale de scurgere a început încă din anul 1847, însă până în anul 1881 nu s'a executat de cât 17.000 m. l. De la 1881 şi până astăzi s'a construit în fie-care an câte ceva, aşa că astăzi din totalul de 910 strade cu o lungime de 510 kilometre se află canalisate numai 190 strade mai rămân de canalisat încă 720 strade. În ce priveste planul general de canalizare, s'a împărţit în 1881 vatra oraşului în mai multe bazine de scurgere corespunzătoare configuraţiei terenului, lucrare care s'a revădit din nou în anul 1893. Aceste bazine sunt traversate de o serie de canale ovoide mari, vizitabile, colectore, cu artere mari principale, pornind de la vechea periferie a oraşului cu panta spre riul Dâmboviţa, în care se revarsă afară din oraş, în jos de abatoriū, stradele dintre aceste colectore sunt canalisate cu tuburi circulare, cari forméză afluenţii arterelor principale.

Canalele colectore şi tuburile circulare primesc apele pluviale şi menajere. De câţiva ani în interesul salubrităţii mai cu sémă pentru localele mari publice s'a permis să se deverse în aceste canale prin sistemul divizor, părţile fluide ale latrinelor, astăzi însă s'a suprimat aceste permisiuni din cauza lipsei de apă.

Aceste canale de scurgere deşi necomplete, aduc bune servicii salubrităţii casnice şi înlesnesc desecarea sub solului de ape stagnante aşa că au ameliorat în mod simţitor starea generală sanitară, deşi spălarea şi curăţirea lor nu s'a putut obţine până astăzi în mod desăvîrşit din cauza lipsei de apă.

Unul din inconvenientele principale ale gurilor acestor canale este că răspindesc pe strade un miros infect, din cauză mai cu sémă că mulţi proprietari de case de pe stradele canalisate nu-şi lęgă curţile lor cu canalul public, un mare număr de curţi particulare au rămas necanalisate şi tóte apele menajere şi resturile de bucătării se varsă în aceste guri de canale de pe strade, aşa că Primăria a fost nevoită, având în vedere îndărătnicia proprietarilor, a aduce óre-cari ameliorări în construcţia acestor guri, precum în modul de spălare şi curăţire.

La început, depositele murdare din recipiente se scoteau rar, cu lopata în fața stradei și se cărau cu căruța, ceea ce aducea o mare insalubritate stradei. Mai încôce s'a părăsit acest sistem și s'a făcut recipienti mai mici, cărora li s'a adaptat o gălăță găurită în care se depositea noroiul și toate murdăriile de pe strade, iar când se umplea găleata se scotea și se transporta acoperită fără să se scormonească conținutul, în principiu acest sistem era bun, însă în practică s'a arătat rău, căci recipientii fiind prea mici se umplea repede, astupa gura canalului și împedea scurgerea apelor, de aceea s'a părăsit și acest sistem, iar în anul acesta, 1898, s'aă introdus ameliorările următoare :

Recipientul, are la fund un capac în legătură cu canalul public, în recipient se împinge noroiul și murdăriile de pe strade și când acest recipient este prea încărcat, se umple cu apă și ridicându-se capacul din fund, se dă prumul conținutului în canal, cu acest sistem gazele mefitice din canale nu se mai răspindesc pe stradă fiind comunicarea întreruptă prin sifone, iar conținutul trece d'a dreptul în canal.

În ceea ce privește spălarea canalelor ea nu se poate face în bune condițiuni, din cauza lipsei de apă. Totuși pe cale firască la ploii mai mari se obține periodic o spălare mai eficace mai cu seamă a celor colectoare, cari primesc un volum mai mare de apă, de pe stradele Capitalei.

În timp de secetă spălarea acestor canale se face ôre-cum prin descărcarea de apă din conductele orașului în mod periodic la 10—15 zile.

Pentru spălarea canalelor mici circulare s'aă introdus acum 4 ani nisce aparate de spălare automate dar nu aă dat bune rezultate, din cauză că apa neavând vitesa suficientă și durabilă se deplasa noroiul și nu avea putere să-l împingă la o distanță mai mare, până la colector.

De aceea s'a introdus anul acesta un sistem mai simplu și mai eficace dându-se căminelor o construcție care să permită spălarea cu ajutorul unor tampone, așa că după ce s'aă umplut căminele, se spală canalul cu o cantitate mare de apă sub presiune.

Tóte canalele actuale ale oraşului sunt în bună stare, nici unul nu este dărîmată dar aũ însă o mare lipsă de apă.

În ceea ce priveşee îmbunătăţirile proiectate în viitor, se vor relua din nou în studiu calculele relative la puterea de debit a colectórelor existente şi raportul lor cu câmpurile de scurgere, spre a se evita scurgerea sub presiune, se va studia apoi pe ce întindere a vetrei oraşului va permite configuraţia terenului a se scóte apele insalubre din oraş prin devérsarea lor în riul Colentina care se află departe de oraş şi situat mai jos. Se vor complecta arterele colectóre dându-se o direcţie de scurgere mai avantagióasă, se va face un studiu special pentru fie-care canal de stradă în legătură cu un plan general esact şi definitiv, ast-fel că aceste noui studii vor complecta şi vor încheia lucrările unui plan general al canalisării întregului oraş. Tot în acest studiu va intra şi căutarea unei soluţiunii de spélare regulată şi eficace a acestor canale, carí să asigure menţinerea lor în stare de curăţenie permanentă.

În resumat, inconvenientele igienice ale actualei stări de lucruri sunt: primo, réul obiceiũ d'a se vérsa în gurile recipientilor de pe strade, lăturile şi resturile menagere şi secundo lipsa de apă suficientă pentru spélarea canalelor. În anul viitor trebuie să se ia cele mai severe măsuri pentru ca toţi proprietarii de pe stradele canalisate să-şi lege curţile lor cu canalul public.

În anul acesta s'aũ canalisat 22 strade pe o întindere de 5233 metri lineari, în total Capitala are 114.774,65 m. l. canalisare de scurgere.

Nepavarea stradelor şi curţilor. O cauză din cele mai principale de nesalubritate a Capitalei este şi lipsa de pavare a multor strade din ocolul al 3-a şi al 4-lea, precum şi a curţilor proprietăţilor respective. Din acéstă cauză stradele sunt fórte necurate şi înoroite, mai în tot cursul anului, iar vara, când noróele se usucă, se prăfuesc şi devin insalubre prin praful ce se înalţă în atmosferă, fiind încárcat şi cu materiile organice ce s'aũ uscat şi s'aũ prăfuit odată cu noroiul. Unele din strade de şi aũ fost odată pavate cu bolovani, dar astăđi s'aũ deteriorat aşa în cât ele sunt tot aşa de insalubre

ca și acele nepavate. Nefiind pavate stradele nu sunt nici nivelate, așa că o mare parte din ele sunt adîncite, nu aū scurgere și din ploī se formēză baltacurī carī înverdesc și stricā atmosfera prin emanațiunile putrede la carī daū nascere.

Curțile proprietăților din ocolul a 3-lea și al 4-lea asemenea fiind nepavate și rău întreținute contribuē și ele fōrte mult la insalubritate, cea mai mare parte sunt încārcate cu băligare și cu gunōe menagere și neavēnd scurgere o mare parte din ele sunt pline cu bāltacurī provenite din ploī.

Existența unor gropī vechī de nisip în raza Capitalei este iarășī una din cauzele de insalubritate pentru unele suburbiī din apropiere, precum gropile Popa-Nan, Raionului, Pipăilă, Trifoī, Mătăchină, Artanoia etc. etc. etc. aceste gropī aū pe fundul lor bāltacurī permanente și la periferie grāmedī de gunōe și de băligare, așa că aū devenit focare de infecțiune fōrte periculōse pentru locuitorī vecinī, dar ce este și mai trist este că pe unele din aceste gropī sunt clādite case vechī și locuite de nișce nenorociți săracī, la carī numai sănătate nu se vede scrisă pe fața lor.

Aceste gropī trebuēsc tōte expropriate și asanate, iar locuințele din ele desființate.

Ca cauze de insalubritate notorii putem cita iarășī îngrāmădirea băligarelor pe unele maidane și formarea pe unele strade mai excentrice a unor depozite de gunōe, precum și esistența în incinta orașului a unor grādinī de zarzavat și a unor florării carī mai tōtă vara sunt pline de băligare, necesariī la creșterea plantelor, dar fōrte vātămătōre pentru salubritatea orașului. Aceste grādinării trebuēsc tōte desființate și gonite afară din raza orașului, căcī în timpul verei ele nu sunt de cāt focare de infecțiunī pentru atmosfera ambiantă.

Asemenea depozitele de gunōe publice ce se fac pe unele locurī din oraș de către serviciul salubrităței trebuie să dispară, căcī în timpul verei ele intră în fermentație în mai puțin de 24 ore și contribuēsc la stricarea aerului. Numeroșele maidane și locurī virane ce se înmulțesc pe fie-care an și rămân neîngrādite, iarășī sunt cauze puternice deinsa-

lubritate, pe ele se depun toate murdăriile, de către cetățenii vecinii și chiar de trecători, așa că au devenit depozite de infecțiune o mare parte din vințătorii ambulanți și fac necesitățile, corporale pe aceste maidane, și s'au transformat în latrine publice. Aceste maidane trebuiesc toate împrejmuite cu uluci înalte și solide de proprietarii lor, iar în cas de neconformare Primăria, fără întârziere, să le îngrădească în socotela proprietarului, nu mai pot fi lăsate în starea de barbarie în care se găsesc astăzi.

Lipsa de latrine publice este foarte mult simțită în Capitală, mulțimea de uvrieri și vințători ambulanți care de obicei și fac trebuințele naturale pe strade și pe maidane, cer neapărat înființarea unui număr mai mare de latrine publice, nu numai în centrul Capitalei dar și pe unele strade mai frecventate de această clasă a societății, se impune dar înființarea unui număr mai mare de latrine însă bine îngrijite și împărțite pe cartierele uvrierilor.

Sistemul actual cu golirea hasnalelor latrinelor și depărtarea materiilor fecale mai cu seamă de către vechii latrinari este o cauză destul de însemnată de insalubritate, adesea-ori butoalele lor de cărat nu sunt bine încheiate și materiile fecale se scurg une-ori chiar pe strade, alte ori unii din ei mai cu seamă în timpul ernoii când drumul este mai greu până la Vitan, golesc materiile din butoale pe unele strade mai escentrice și când sunt prinși în flegrant delict, pretextează că s'a vărsat butoiul din răsturnare, anul acesta au fost urmăriți d'apropo și acei cari s'au prins că au vărsat materiile pe strade, li s'au confiscat butoalele și s'au distrus prin ardere la cuptorele de gunoac ale Primăriei, cu modul acesta s'a putut înlătura această vătămătoare contravențiune.

Este neapărată trebuință să se aducă ameliorare acestui serviciu de golire și transportare până la Vitan, și se impune o organizare și o regulamentare nouă, ceea ce sperăm că se va face cu ocaziunea înființării fabricii de pudretă, care deja se află în deliberarea Consiliului comunal și poate chiar mai curînd după propunerile Consiliului de igienă.

Relativ la ridicarea cadavrelor de animale mörte precum și la prinderea și uciderea câinilor vagabonđi, cari s'aũ înmulțit de câțî-va ani, Consiliul de igienă s'a ocupat anul acesta de ameliorările ce trebuesc aduse acestuĩ serviciũ, după ce a luat cunoscință de tóte neajunsurile actuale. Într'adevăr ridicarea cadavrelor animale de pe stradele și maidanele Capitalei nu se face cu tótă graba ce se cere, de multe ori, cadavrele rãmân ڊile întregi pe unele maidane sau șanțuri, fără ca ómenii antreprenoruluĩ să le caute și să le ridice, așa că prin intrarea lor în putrefacție înaintată infecteză aerul și contribue la insalubritatea localității, apoi modul primitiv de transportare în nisce căruțe ordinare neacoperite asemenea vatãmă salubritatea orașuluĩ prin mirosul ce lasă pe stradele pe unde trec, în fine, neajunsurile igienice ce presintă localul unde se află instalat, acest serviciũ, modul primitiv și barbar de uciderea câinilor, precum și prinderea de câni vagabonđi în raport cu numėrul prea mare de aceste animale cari invadéză Capitala din tóte comunele vecine, și înmulțirea casurilor de turbare ce se observă în timpul verei mai cu sémă, tóte aceste inconveniente aũ făcut ca Consiliul de igienă să se ocupe de aprópe din noũ de acéstă chestiune și după ce a numit o comisiune specială, care a studiat tóte neajunsurile, a înaintat d lui Primar un raport detaliat și a propus ca cu ocasiunea expirărei contractuluĩ cu actualul antreprenor în anul acesta să se dea o organizare mai bună acestuĩ serviciũ și să realizeze următóarele condițuni :

1º Să se dea o mai mare întindere acestuĩ serviciũ, să se înmulțescă numėrul căruțelor cari vor fi postate la anumite locuri.

2º Să se înființeze 3 --- 4 posturi permanente pe la unele bariere, pe unde intră mai des carele sátenilor și aduc după ele câni de prin sate, mai cu sémă la tirgul Moșilor.

3º Să se înființeze un serviciũ de prindere a câinilor și în timpul nopții.

4º Să se dea modele proprii pentru confecționarea căruțelor de cadavre și de prindere.

5º Să se introducă pentru uciderea câinilor un sistem mai

civilizat, precum ar fi asfixierea lor prin gaze irespirabile sau înecarea lor cu apă.

6° Să se dea un costum special ómenilor de serviciu.

7° Să se aducă îmbunătățiri igienice la locul de deposit al cânilor și la îngroparea cadavrelor.

Aceste propuneri vor forma obiectul noului contract care deja este supus Consiliului comunal pentru aprobare. Negreșit că această nouă organizare va cere ca administrația comunală să facă mai mari sacrificii de cât până acum și nu ne îndoim că apreciind importanța lucrului se va grăbi a satisface cerințele

Lucrările mai importante ce s'au făcut anul acesta pentru salubritatea publică au fost :

Apărarea orașului în contra inundațiilor, în acest scop s'a început executarea unui proiect care cuprinde :

Adîncirea Dâmboviței până la móra Ciurel, transportarea actualei căderi de apă de lingă uzina hydraulică la Ciurel închiderea văiei Dâmboviței la Ciurel prin două diguri și alinierea actualei uzini printr'un canal lateral, adus pe sub cheiul drept de la noua cădere de apă până la uzina de la Grozăvesci, aceste lucrări au început și se speră a se termina, în 2 ani.

În cursul acestui an s'a despotmolt Dâmbovița în tot parcursul ei în oraș, a rămas ca mai departe de Vitan să se continue în vara anului viitor 1899.

S'au adus însemnate ameliorări în serviciul de curățire a unor strade și mai cu sémă de depărtare a gunóelor și de distrugere prin cuptóarele din strada Țáranii și Negru-Vodă, cari împreună au 14 guri de foc pentru arderea băligarelor și materiilor usate. Încă 2 asemenea instalațiuni sunt absolut necesarii una în spre partea de N W. (în colórea de Verde și alta în partea de E (colórea de Negru) cari ar trebui legate cu linii de tramvaie ca și stațiunea de la Tunari pentru ca pe aceste linii să se scótă afară din oraș cenușa și părțile incombustibile ale gunóelor. Vespasiane s'au înființat în anul 1897—1898 încă 15 așa că în total sunt 43, cari funcționeză astăzi în oraș, cele instalate din nou au mai multe despărțituri.

Latrine publice s'a făcut numai 2 anul acesta, numărul lor total se ridică la 12. În acest număr nu se cuprind latrinele și pisorele din grădinile publice.

Grădina Cismegiū a obținut îmbunătățiri importante, ea s'a mărit până în bulevardul Schitu-Măgurănu, s'a împrejmuit cu grilaj de fer, iar latrinele vechi, atât de infecte, s'aū desființat și s'aū înlocuit prin două grupuri de latrine cu pisore cu compartimente separate după sex, și cu sistemul tot la canal.

Aleea principală s'a canalizat, așa că prin aceste lucrări s'a depărtat infecțiunea și murdăria ce exista în acest parc.

Asemenea s'aū adus îmbunătățiri igienice și grădinei Sft. Gheorghe Nou, grădinei Episcopiei, Icoanei, etc.

La Filaret s'aū început lucrările pentru asanarea și transformarea maidanului și băltacurilor într'un parc, iar șoseaua care duce la cimitirul Belu s'a impetrit și s'aū desființat șanțurile, cari erau atât de nesalubre. În fine, s'a desecat o mulțime de băltacuri și s'aū făcut pavage pe 9 strade și trottoare pe 7 strade.

Terminând în mod sumar cu arătările ce am avut a face în privința salubrității orașului, nu pot trece mai înainte fără a arăta administrațiunei comunale părțile principale în a căror direcție trebuie să se pășescă cu o oră mai înainte și de la care depinde, în mod absolut, salubritatea orașului și prin urmare sănătatea cetățenilor. De odată și în mod paralel trebuie să se avizeze la canalizarea mai întinsă a orașului, la pavarea și nivelarea stradelor cari lasă atât de mult de dorit, la secarea baltacurilor din părțile excentrice ale Capitalei, la îndreptarea șoselelor înconjurătoare, și la mărginirea orașului odată pentru tot-d'auna și cât mai în grabă să se hotărască cu raza orașului la un fel și să nu se mai permită în viitor clădirii de locuințe în afară de raza orașului de cât în condițiunile cele mai severe de igienă, să se întindă cât se poate de mult conductele de apă pentru alimentarea populațiunei.

Să se astupe, de urgență, cu pământ sănătos toate gropile din oraș, expropriindu-se locuințele actuale ce se află în unele din ele, chiar în fundul lor.

Să se dea o desvoltare de 3 ori mai mare, după cum este astăzi, serviciului de curățire al orașului, să se facă în 2 sau 3 părți ale orașului instalațiuni de grajduri și remise pentru acest scop.

Să se mai înființeze încă 3 stațiuni de cuptore pentru arderea gunoelor în diferite părți ale orașului, cele actuale fiind cu totul insuficiente.

Să se dea cea mai mare atențiune latrinelor de la locuințele particulare, obligând pe proprietari să și le construiască conform cu regulamentul, și să se desființeze toate latrinele vechi, rele și insalubre.

Să se amelioreze actualul sistem de deșertare și transportare a materiilor fecale la Vitan, obligând pe vechii latrinari să-și construiască vase mai bune și să păzescă cu stricteță regulile prescrise în regulament.

Să se desființeze grădinele de zarzavat din apropierea Vitanului și să se îndepărteze afară din oraș toate florăriile și grădinele de legume din incinta orașului, care se cultivă prin ajutorul băligarelor.

În fine, să se grăbescă cu înființarea fabricii de pudretă la Vitan.

Recunoșcem că toate aceste lucrări importante cer și timp dar și mulți bani, mai cu seamă că ele trebuiesc d'odată începute și d'odată terminate, căci numai ast-fel se pot completa una pe alta și nu putem obține salubritatea dorită de toți și meritată de Capitală, de cât numai realizând aceste mari lucrări de asanare într'un timp dat.

Însă cu mijlocele actuale ale Primăriei Capitalei nu se va putea obține aceste lucrări nici odată, trebuie dar dupe părerea mea a se recurge la un mare împrumut, numai cu modul acesta se poate ridica Capitala la nivelul orașelor civilizate și la rangul ce i-se cuvine în Regat — odată ce vom avea mijloce vom putea să ne gândim și la modul de procedare, care negreșit va cere multă chibzuință și concursul omenilor competenți.

IV.

Locuințele insalubre și localele publice.

În Capitală există o mulțime de locuințe insalubre. Din acest punct de vedere putem împărți Capitala în 3 categorii: în prima categorie este partea centrală cuprinsă în ocolul I, în această parte a orașului observăm 2 feluri de locuințe, locuințe particulare spațioase cu curți suficiente, și locuințe de comerț, concentrate mai mult pe stradele centrale. Locuințele particulare din zona ocolului întâiu, în general vorbind, sunt salubre, au curți spațioase, bine pavate, au canale de scurgere, și curat întreținute, nu este tot așa cu locuințele de comerț, de pe stradele centrale, aci observăm, în general, cea mai mare insalubritate, cele mai multe case nu au curți, sunt lipite unele de altele, încăperile de locuit ce se află în dosul prăvăliilor din față, sunt neîncăpătoare, fără aer, latrinele în rea stare, necurate și fără ventilațiune, așa că gazele ce se exalază din ele invadează camerele de locuit, unele din aceste prăvălii nici nu au latrine și locuitorii sau ómenii prăvăliilor se servesc de latrinele din vecinătate, cari au devenit publice și cărora nu li se dă de nimeni nici o îngrijire, apoi multe din aceste prăvălii sunt ocupate de cárciumi și birturi cari având multe și variate resturi de bucătării și menaj le varsă d'a dreptul în gura canalului de pe stradă, unde se putrefiază și infectează aerul prin emanațiunile putride. Aceste prăvălii locuite, cari din nenorocire, sunt foarte numeroase în partea centrală a orașului și mai cu sémă împrejurul piețelor, sunt adevărate focare de infecțiune nu numai prin insalubritatea localelor, dar și mai mult prin aglomerațiunea ómenilor ce le locuiesc, obicinuit numéru cãlșilor sau ucenicilor este tot d'auna prea mare, așa că ei se îngrămădesc într'o singură odaie de dormit, sau ocupă subsolul care asemenea este foarte insalubru, pe de altă parte îngrămădirea prea mare de mărfuri în camerele localului micșorează și mai mult cubagiul de aer, și chiar unele din articolele de consumațiune se strică și se vînd publicului în rea stare.

După cum vedem și partea centrală a orașului se prezintă în rele condițiuni de salubritate în ceea ce privește locuințele de comerț de pe stradele renumite comerciale, multe din prăvălii trebuiesc desființate, mai cu seamă cârciumi, birturi, băcăniș, bragagerii, cismării, etc. cari sunt cu totul insalubre și vătămătoare sănătății celor ce le locuiesc.

A doua categorie de locuințe insalubre se observă în ocolul al II și al III-lea limitate de șoselele înconjurătoare, aci vedem iarăși o mulțime de inconveniente igienice ale locuințelor, dar cari se deosebesc de cele din partea centrală, insalubritatea lor provine în mare parte din cauza umidității camerelor, o mulțime din casele vechi sunt aproape îngropate în pământ, nivelul ferestrelor este acelaș cu terenul din cauza diferitelor nivelări ale stradelor ce li s'a dat după vremuri. Locuințele din această zonă de și au curți spațioase cu grădini, sunt însă insalubre, din cauza aglomerațiunei gunóelor și băligarelor prin curți, latrinele asemenea sunt póte principala cauză de insalubritate, cea mai mare parte nu sunt reglementate, ci numai niște gropi în cari se pune un butoi une-orí gudronat și acoperit cu o magazie de scânduri, eată în ce constă majoritatea latrinelor din ocolul al III, ast-fel de latrine în timpul ploilor se umplu cu apă și debordéză odată cu materiile fecale, murdărind chiar tótă curtea, apoi fundul lor ne fiind zidit și cimentat, lasă să se strecore partea liquidă și infiltrându se în sub sol, îl infectéză, și de multe ori chiar puțurile din apropiere se găsesc contaminate de infiltrările provenite din latrine, apoi în această parte a orașului, canalizarea stradelor lipsesce în mare parte, prin urmare apele din ploí nu au unde să se scurgă din cauza lipsei de nivel al stradelor, și forméză băltacuri în curțile caselor, aci apele stagneză până se evaporéză sau se absorbé în sol și ast-fel contribue la insalubritatea locuinței, pe de altă parte, tóte laturele și resturile de menaj se asvirlă prin curte și se putrefiază infectând atmosfera dimpreună cu băligarele cari nu se scot de cât fórte rar sau nici odată. A 3-a categorie de locuințe absolut insalubre, o găsim în ocolul al IV limitat înăuntru de șoselele înconjurătoare ale orașului și în afară de

limita fără margini a oraşului. În această parte, Capitala poate lua numele de sat, şi în adevăr, de jur în împrejurul barierelor nu vedem de cât pâlcuiri de case aglomerate şi construite în cele mai rele condiţiuni, mai toate au aerul unor coşare, făcute din nuele şi lipite cu pământ, numai învelitoarea este de fer, ele sunt pătrunse de umiditate până la tavan.

În această parte a oraşului sunt îngrămădite toate hanurile, ale căror curţi nepavate sunt pline cu mocirle şi cu băligare, toate au privăţii primitive şi la unele lipsesc cu totul, aşa că escrementele se depun prin curte, pe după băligare, sau după magazii. Stradele din această zonă nefiind pavate şi nici canalizate, contribuie şi ele prin mocirlele ce se fac din ploaie a mări gradul de insalubritate a locuinţelor. De la 1895, de când s'a decretat noua rază de mărginire a Capitalei, s'au înglobat în zona oraşului mai multe pâlcuiri de case, cari aparţineau mai înainte comunelor învecinate precum; Colentina, Herestreu, Florăscă, etc. Aceste case locuite sunt cu totul rele, absolut insalubre şi nu ved alt remediū de cât unul radical, adică, desfiinţarea pe totă linia şi înlocuirea lor cu clădiri igienice, regulate şi puse la aliniere, bine înţeles ca administraţia să paveze stradele şi să le canalizeze, dându-le ast-fel totă îngrijirea la cari au drept.

Din descripţiunea sumară ce am încercat a face mai sus, se vede lămurit că Capitala afară de centru, posedă mai mult locuinţe insalubre şi în special zona periferică este cu totul nesănătoasă.

Multe din locuinţele insalubre din centru, mai cu sémă, acelea în cari se face comerţ, mai presintă încă o cauză de insalubritate care adesea-oră dă loc la accidente mortale, voesc a vorbi de mangalele de cari se servesc mulţi prăvăliaşi pentru încălzire, neavând sobe prin acele camere — Anul acesta serviciul sanitar a desfiinţat mai multe din aceste mangale, dar n'a putut să le desfiinţeze pe toate, ele mai există şi trebuiesc cu totul interdise.

Afară de construcţiunile vechi insalubre foarte numeroase mai constatăm încă şi la clădirile noi unele cause de insalubritate, de multe ori constructorii se abat de la planul adop-

tat de Primărie și nu execută întocmai lucrările impuse, așa că îndreptările ce se prescriu de Consiliul de Igienă asupra planurilor prezentate, rămân neexecutate, apoi mai tot-d'auna casele noi se închiriază înainte de a fi bine uscate, și chiar acelea peste care n'a trecut cel puțin 3 luni de vară ca să se usuce bine, umiditatea acestor case noi devine vătămătoare celor-ce le locuiesc și de multe ori locuitorii sunt atinși de Rheumatisme și de diferite nevralgii din această cauză. Regulamentul pentru construcțiuni și aliniere trebuie bine aplicat și cu toată severitatea cerută, asemenea comisiunea permanentă prevădută în acest regulament la art. 111, 112 și 113, pentru controlarea construcțiunilor noi trebuie să se înființeze și aparține serviciului tehnic să grăbescă cu instituirea acestei comisiuni.

Din cele spuse mai sus, constatăm că insalubritatea locuințelor provine în mare parte din cauza latrinelor rău construite, din nedepărtarea imediată a materiilor usate din curtea locuințelor și nepavarea lor. Dacă voim să cercetăm sistemele de latrine ce se întrebuintează în capitală, găsim mai multe feluri, cari mai de cari insalubre așa; avem, latrine vechi zidite împrejur însă fără fund, care lasă să se absorbă în pământ partea lichidă, iar partea solidă nu se scote mai nici o dată, avem latrine primitive cari consistă dintr'o gropă nezidită în care să pune un butoiu une ori gudronat și ca acoperământ o magazie de scânduri, acestea sunt foarte numeroase în general în ocolul al 3-lea și al 4-lea și cele mai insalubre. De vr'o 20 ani încôce a început să se construiască latrine regulamentare cimentate cu fund, însă în mare parte sunt rău întreținute și nu se golesc la timp, așa că și acestea au devenit insalubre mai cu seamă că nu toate au ventilatoare puternice, pentru a depărta gazele mefitice ce exală în permanență. Mai există în București și o mică parte de latrine ce se dau d'adrechtul în canalul public subteran după strade, și cari în total sunt vr'o 25 la număr, dar cari nu funcționează bine din cauza lipsei de apă și relei îngrijiri în timpul ernoii mai cu seamă când tuburile plesnesc de ger, mai sunt cu sistemul divizor 457 latrine, în fine există locuințe pe la marginea orașului care nu au de loc latrine și excrementele se depun în prejurul locuințelor. Așa dar vedem

că din punctul de vedere igienic al latrinelor ne găsim foarte rău, cetățenii capitalei sunt cei dintâi cari neglijează cu totul îngrijirea latrinelor și cari de alt-fel constitue partea principală a unei locuințe salubre, de la buna lor îngrijire depinde sănătatea locuitorilor. Este timpul d'a se lua serioase măsuri în această privință, ne trebuie o reformă generală, urmărită de aproape și pusă în executare imediat. În această privință cred că o măsură mai practică n'ar fi de cât înființarea unor comisiuni permanente pe suburbiile compuse din doi delegați care să lucreze sub conducerea unei alte comisiuni centrale de salubritate formată de un arhitect, un medic un consilier comunal și unul sau 2 Secretari. Comisiunea centrală va primi liste nominale de la toate celelalte comisiuni de suburbii despre toate latrinele rele și alte cauze de insalubritate și dacă, după un termen dat, proprietarul nu le va construi din nou în conformitate cu regulamentul, și nu va îndepărta cauzele de nesalubritate, să procedă imediat primăria la facerea lor pe socotela proprietarului, nu mai ast-fel cred că vom putea ajunge să ameliorăm starea actuală a locuințelor cari sunt atât de insalubre în cât vatămă sănătatea locuitorilor.

Ar fi poate timpul să ne gândim dacă administrația n'ar putea să impue la construcția latrinelor, în locul vechiului sistem cu hasnale, acela care se practică în unele orașe din străinătate cu butoie mobile (tinette mobile) Consiliul de igienă al Capitalei a fost sesizat în această privință și de către consiliul sanitar superior, și studiază în momentul de față această chestiune, deși acest sistem mise pare că n'ar fi potrivit obiceiurilor cetățenilor noștri, pentru că cere o alcătuire sistematică, o îngrijire foarte de aproape și un serviciu de depărtare al butoaielor bine organizat și costisitor, afară numai dacă Primăria nu va lua asupra-și înființarea acestui serviciu și supravegherea mersului regulat al acestui nou sistem, căci dacă s'ar lăsa la dispoziția cetățenilor, ar deveni poate acest sistem mai rău, de cât acela cu hasnale și butoie stabile pe care l'avem astăzi.

Pentru constatarea locuințelor insalubre s'a înființat încă

din anul 1892, pe baza art. 151, 152 și 153 din legea sanitară, comisiunile de salubritate, cu un birou special și au lucrat până la finele anului 1895, când s'a desființat prin buget, și atribuțiunile acestor comisiuni s'au atașat la un birou din poliția comunală, iar comisiunile speciale de mai înainte s'au înlocuit prin comisiuni ad-hoc, formate numai la necesitate, de către un medic comunal, un arhitect comunal și un agent, astfel s'a urmat și anul acesta. Trebuie să recunoștem însă că comisiunile speciale formate din personal care să nu se ocupe de cât numai cu salubritatea, și având un birou special, sunt de absolută necesitate și pot aduce mult mai multe folose de cât comisiunile de ocaziune. De la înființarea serviciului de inspecțiuni a locuințelor, adică de la 1892 și până astăzi s'au vizitat:

In 1892	3.717	loc. insalubre.
» 1893	2.077	» »
» 1894	264	» »
» 1895	121	» »
» 1896	213	» »
» 1897	2.264	» »
» 1898	127	» »
Total	8.783	

Este de notat că în anii 1896 și 1897, cu ocaziunea epidemiei de variolă și de febră tifoidă s'au înființat cinci comisiuni de salubritate și astfel s'a sporit numărul inspecțiilor locuințelor. În anul 1898 comisiuni suplimentare n'au fost și acest serviciu s'a făcut de medicii și arhitecții comunali.

Casele evacuate de la înființarea acestui serviciu și până astăzi sunt în No. de 437, iar cele ce s'au dărâmat în anii 1897 și 1898 sunt în număr de 145.

Latrinele dărâmate în acest timp au fost de 284.

În cursul anului 1898 s'a evacuat 79 locuințe, s'au dărâmat 62, iar latrine desființate au fost de 65.

La 17 imobile li s'au adus îmbunătățiri prin reparațiuni radicale.

Locuințele cărora li s'a construit canale de scurgere în legătură cu canalul public au fost de 588 în cursul anului.

Serviciului de ridicare al gunoierilor din curțile particulare tre-

bue să i se dea neapărat o mai mare întindere, ar fi de dorit ca toți proprietarii să fie obligați să se aboneze la ridicarea gunoierelor din curți, iar Primăria să avizeze la mijloace pentru depărtarea imediată a tuturor materiilor usate, provenite din menaj.

În ceea ce privește golirea hasnalelor de latrine din locuințele particulare mă refer la ceea ce am vorbit la capitolul «salubritatea orașului» și repet că administrația comunală trebuie să dea acestui serviciu o organizare mai perfectă, obligând în mod sever pe curățătorii de latrine să amelioreze vechiul lor sistem de curățire, care produce atâta insalubritate.

Relativ la localele publice, anul acesta s'a inspectat cu o deosebită atenție mai toate localele cari servesc de adunare pentru public sau trăesc aglomerați mai mulți indiviți la lucrul precum: cafenele, theatre, băi publice, ateliere, fabrici etc. Mare parte din aceste locale au mai multe inconveniente igienice, în general cafenelele nu au ventilatorii suficiente, le lipsesc scuiptătorile atât de trebuincioase pentru întreținerea salubrității localului, latrinele sunt rău întreținute și cu totul lipsite de supraveghetori speciali, unele din aceste locale au sobe de fer, cari prin căldura lor, usucă prea mult aerul respirabil și mare parte din ele mai cu seamă cele de cl. II-a și a III-a nu au filtre pentru apă, așa că în general vorbind, multe din aceste locale sunt insalubre și aci administrația comunală trebuie să fie foarte severă pentru aplicarea îmbunătățirilor igienice, comisiunile de salubritate permanente ce sperăm că se vor înființa din nou, vor avea mult de lucru în această direcțiune, numai prin aceste comisiuni vom putea obține ameliorări, dacă li se va da și putere executivă după îndeplinirea unor formalități.

V.

Măsurī contra bólelor contagióse.

Măsurile ce se iaū de serviciul sanitar comunal pentru prevenirea și combaterea bólelor contagióse epidemice sunt prescrise

în regulamentul de prevențiune a bôlelor molipsitoare promulgat prin decretul regal No. 2.202 din 3 Ianuarie 1897.

Aceste măsuri se resumă în punctele următoare:

- 1 Aflarea bolnavilor.
- 2 Isolarea lor de cei sănătoși.
- 3 Desinfecțiunile.
- 4 Inocularea preventivă și therapeutică.
- 5 Tratamentul bolnavului.

Aceste măsuri speciale trebuiesc însă să fie ajutate de măsurile generale de igienă publică și privată, pentru ca ele să fie eficace și să dea rezultatul dorit. Constatăm că în Capitală atât măsurile generale de igienă publică cât și cele private lipsesc în parte și mai cu seamă concursul care ar trebui să ni-l dea cetățenii Capitalei ni-l refuză adesea-ori, așa că ori-cât de bine ar fi aplicate măsurile speciale pentru prevenirea epidemiilor, ele nu pot localiza bóla, dacă populațiunea prin mijlocul căreia se propagă aceste bóle, nu dau ascultare și supunere la măsurile prescrise. Este bine cunoscut că bólele contagióse se pot evita, dacă fie-care individ ar ști să se ferescă de ele și dacă condițiunile în cari trăesce l-ar asigura acéstă pază. Dacă aceste bóle fac multe victime, cauzele principale sunt pe de o parte relele condițiuni igienice în care trăesce o însemnată parte din cetățenii Capitalei, iar pe de alta ignoranța și nepăsarea lor de măsurile profilactice, căci, pe lângă măsurile ce se iaú de autoritatea comunală se cer și precauțiuni individuale și mai cu seamă ascultare și supunere. Igiena publică privesce pe autoritate, iar igiena privată aparține individului și familiei, însă una fără ajutorul celei l'alte nu póte ajunge la scopul dorit.

Pentru aplicarea măsurilor arătate mai sus, serviciul sanitar veghiază ca ele să se esecute la timp și fără întârziere, cu tóte acestea de multe ori se întâmpină dificultăți în aplicarea lor. Una, și cea mai principală dificultate este că nu avem cunoștiță la timp de toți bolnavii atinși de bóle contagióse, pentru ca să se aplice imediat măsurile preventive, atât bolnavii cari de obiceiú sunt din clasa de jos, nu chiamă pe medic de la prima di de bóla saú nici de cum chiar, cât și

de multe ori nici d-nii medicilor practicanți nu fac declarațiunile de bóle contagióse, după cum 'i obligă legea sanitară, sub diferite motive, așa că de multe ori suntem puși în neplăcuta pozițiune d'a le face acțiune înaintea justiției. În toți anii Primăria trimite la toți medicii din Capitală cărți postale speciale pentru a le înlesni declarațiunile și cu toate acestea puținii corespund așteptărilor noastre.

Necunoscerea la timp a primelor casuri de bóle contagióse, este cauza principală de propagarea lor, mai cu sémă în clasa de jos a populațiunei, care de multe ori ascunde bóla și în acest timp membrii familiei răspîdesc peste tot germeii de contagiune.

Serviciul sanitar de și însărcinează pe agenții sanitarilor de pe la secțiuni cu revizia stradelor și locuințelor, cu toate acestea nu descoperă pe toți bolnavii la timp și adesea ori nu li se permite a intra prin camerele de locuit. Cu toate publicațiunile ce Primăria a făcut prin foi volante, în cari se invită publicul a chema imediat pe medicul comunal în cas de bóla, nu constatăm un mare progres în ceea ce privesce bólele contagióse, cele de mai multe ori se ascund aceste bóle de publicul sărac, și tocmai târziu se dovedesce, când copilul bolnav este în agonie sau deja încetat din viață.

Ne-am gândit la ce este de făcut în această privință și credem că dacă ni se vor aproba propunerile budgetare, vom ajunge să remediem această stare de lucruri prin înființarea unor agenți sub-chirurgii sanitară.

Relativ la a doua măsură, adică izolarea bolnavilor de cei sănătoși, asemenea întâmpinăm mari greutăți. Izolarea la domiciliul săracului este cu totul imposibilă, mare parte din ei trăesc în timpul unei boli, când bólele contagióse sunt mai frecvente, într'o singură cameră, mergerea la spital adesea ori este refuzată și une-ori când reușim a-i face să primescă a merge la spital nu se mai găsesc locuri vacante, așa că bolnavul se întorce acasă mai rău póte de cât cum a plecat. Se impune dar crearea mai multor pavilióne pentru bólele contagióse atât din partea onor. Eforii a spitalelor cât și din

partea Primăriei, care ar trebui să aibă câte un pavilion pentru fie-care secțiune medicală din oraș.

Desinfecțiunile obligatorii la fie-care bôlă contagiôsă se aplică cu tótă severitatea cerută, se desinfectéză cu etuva cu vaporî fierbinți și cu presiune (sistem Geneste și Hercher) și se pulveriséză cu sublimat pereti și mobilele camerilor. Afară de acésta se mai spală cu soluțiuni antiseptice pardoséla și mobilierul camerilor unde a zăcut bolnavul, se spoesce cu var zidurile, se afumă une-orî cu sulf și se ard unele obiecte fără valóre carî aũ fost contaminate.

Curțile și latrinele unde aũ apărut bóle contagiôsă se curăță și se desinfectéză.

Transportul bolnavilor la spitale se face cu trăsurile de ambulanță ale serviciului sanitar, carî sunt în număr de 2 și după fie-care transport se desinfectéză. Aceste 2 trăsuri sunt iusuficiente pentru tótă Capitala și deja am cerut ca numărul lor să se ridice la 5, pentru a putea desbăra publicul d'a mai recurge la trăsurile publice de piață sau la tramvaye pentru transportul bolnavilor la spitale ; am cerut încă să se înființeze și alte 2 trăsuri mici pe 2 rôte cu un cal, pentru câte o singură persónă bolnavă, care ar voi să se transporte la gară sau la vre-o casă de sănătate. Anul acesta trăsurile de ambulanță aũ transportat 131 bolnavi pe la spitalele și ospiciile orașului.

Primăria posedă astă-zî 2 etuve mari mobile cu vaporî și 4 pulverisátore sistem Geneste și Herscher, dar mai tot d'auna câte uă etuvă se află în reparație, așa că de multe ori, chiar când aũ funcționat amîndouă, aũ fost neindestulátore; de multe ori s'a cerut câte 20 — 30 desinfecțiuni pe ȃ și a fost imposibil ca să se execute tóte, așa că aũ fost amánați pe a doua ȃi sau mai târziu. În sezónele când apar endemiî și epidemiî, aceste 2 etuve sunt insuficiente, ele nu mai pot satisfacé cererile prea multe, mai cu sémă dacă avem în vedere și distanțele prea mari de la o locuință de desinfectat la alta, așa că trebuie neaparat să se cumpere încă 2 etuve pentru a desinfecta cu graba cerută. O stațiune de desinfecțiune fixă care ar fi fórte necesară în Capitală și ar da mai bune rezultate,

nu s'a putut obține din cauză budgetară și din cauza dificultăților de transport al bagajelor la care ar da loc.

Am cerut anul trecut înființarea unei asemenea stațiuni, dar n'am reușit, voi încerca și anul acesta, ea fiind propusă și de onor. Consiliul sanitar superior.

În ceea ce privește personalul însărcinat cu desinfecțiunile domiciliare, n'am fost tot-d'auna mulțumit, deși am pus toată stăruința a iniția bine pe agenții sanitari în cunoștințele ce se cer pentru o asemenea operațiune. Acești agenți nu sunt apti pentru a înțelege scopul și tehnica desinfecțiunilor; unii din ei abia știu să citească și să scrie; mai tot-d'auna sunt leneși și une-orî de rea-credință, așa că recrutarea lor trebuie făcută printre sub-chirurgii sanitari de acum înainte, cari posedă cunoștințe cel puțin elementare, în tot cazul mai bine preparați pentru funcțiunea de agent sanitar.

În anul 1898 s'au făcut :

2492 desinfecțiuni cu etuvele și pulverisațiunii, în 1897 s'a făcut 1136.

430 cu soluțiuni antiseptice pe la școli.

120 spoire cu var a locuințelor.

28 arderi de obiecte fără valoare.

Desinfecțiunile la stația Vitan au fost în total de 49776 în cursul anului. Din care:

Butoă de lemn mici	19.052
» » mari	17.291
Tronuri barometrice	4.243
Butoă de fer barometrice	9.190

Aceste desinfecțiuni s'a operat în toate nopțile cu soluțiuni de lapte de var și cu acid carbolic asupra a 174 butoă de lemn și a 69 de fer, în total 243 vase cari servesc la curățirea latrinelor din toată capitala.

Numărul proprietarilor butoălor de lemn este de 66, iar cele de fer sunt 14 ale Primăriei și 55 a 2 proprietari.

În ceea ce privește inoculările preventive și terapeutice, ele se fac cât se poate de numeroase și se va vedea la capitolul vaccinărilor și la statistica difteriei, rezultatele obținute.

Anul acesta, serviciul sanitar, preocupat de epidemia de

febră-tifoidă ce a bătuit cu furie capitala în anul trecut, a căutat să ia măsuri și să studieze cauzele carei au dat naștere acestei epidemii și care a apărut și în anul acesta, însă mai puțin violentă, cu cazuri mai puțin numeroase, așa după cum se arăta mai în toți anii în sezonul de vară și de toamnă.

Încă din anul trecut s'a început să se studieze raportul ce există între epidemia de febră tifoidă și apa de băut, precum și relativ cu materiile usate. Acest studiu numai început anul trecut prin luna Noembrie, s'a continuat și anul acesta pe o scară mai întinsă și pentru înlesnirea cercetărilor bacteriologice s'a înființat în luna Aprilie 1898 și un Laborator de Bacteriologie comunal, a cărui conducere s'a încredințat unei persoane destul de competente în această materie, pentru a urma cercetările bacteriologice în mod mai sistematic asupra apei de băut în Capitală.

Anul acesta, în urma examinărilor făcute deja la institutul de patologie și bacteriologie a apelor de băut din puțuri suspecte, care s'au constatat contaminate s'a luat măsuri și s'a oprit a se mai bea apă din 73 puțuri, dintre care 24 puțuri rele s'a desființat, iar la un număr de 58 puțuri li s'a ținut table de fer cu inscripțiune de a nu se bea apă din ele fiind vătămătoare sănătății. Această măsură din urmă s'a luat din cauză că unele din aceste puțuri erau situate în părțile orașului pe unde nu era conducte de apă, prin urmare era lipsă de apă pentru usurile menagere, așa că Primăria în urma cererilor locuitorilor, le-a lăsat puțurile neastupate cu condițiune ca să declare toți că nu vor bea apă, ci o va întrebuința numai pentru adăpatul vitelor și pentru grădini. În cea ce privește cercetările bacteriologie urmate la laboratorul comunal, în privința apei de băut în raport cu febra tifoidă din anul acesta, ele se vor vedea mai departe la capitolul bolilor epidemice unde se vorbește și de febra tifoidă.

În anul acesta consiliul de igienă s'a ocupat cu totă seriozitatea cerută și de măsurile preventive contra tuberculoșei care este una din bolile contagioase foarte de temut în capitală, pentru că este destul de întinsă și dă o mortalitate mai mare de cât ar da toate cele l'alte boli contagioase epidemice

adunate la un loc, mortalitatea anuală crește pe fie care an și numărul bolnavilor atinși de această boală trebuie să fie destul de însemnat, în capitală consiliul de igienă în mai multe ședințe a studiat chestiunea din toate punctele de vedere și a făcut administrațiunei comunale următoarele propuneri

1° Înființarea la marginea orașului a unor pavilione pentru căutarea bolnavilor atinși de tuberculoză cu organizare specială și cu personal osebit, aceste pavilione să conțină cel puțin 100 paturi

2° Înființarea în spre partea muntosă a țării a unui sanatoriū special.

3° Să se publice instrucțiuni și povețe populare, dându-le cea mai întinsă publicitate pentru a se da alarma, arătând publicului cum trebuie să se ferescă de această boală.

4° Pentru bolnavii săraci atinși de tuberculoză, esclusi de la lucru, și cari vor putea fi căutați la domiciliul lor, Primăria să le procure mijloce de existență, și să le dea și scuipători dupe un anume model.

5° Să se pue scuipători în toate localele de școli și autorități publice.

6° Să se dea o mai mare dezvoltare serviciului Veterinar pentru examinarea cărnurilor și produselor animale (lapte etc.) cari pot transmite tuberculoza la om, și în special să se înființeze un abatoriū pentru tăerea porcilor, ca să se poată examina mai bine toate cărnurile de porc.

7° Să se procedeze la o examinare minuțioasă a vitelor de lapte din Capitală și din satele vecine, pentru a se cunoște starea lor de sănătate în raport cu tuberculoza, întrebuițând toate mijlocele științei moderne.

8° Să se înființeze provisoriu un serviciū special pentru descoperirea bolnavilor de tuberculoză, vizitând toate atelierele, fabricile și alte locale, în scop d'a face un recensiment al bolnavilor, pentru a se ști mai bine în ce direcțiune să se lucreze, și a se lua măsuri individuale contra celor atinși de tuberculoză.

Din toate aceste măsuri propuse, s'a realizat d'o cam-dată în anul acesta înființarea serviciului special prin numirea unui

medic comunal care a început serviciul din luna Maiu 1898, și s'a dat publicității nisce instrucțiuni sanitare cari se vor vedea la finele acestui raport la capitolul Anexe. Cele l'alte măsuri propuse, sperăm a se realiza prin budgetul anului curent, ele cerând fonduri speciale pe cari le-am prevădut în budgetul serviciului sanitar.

Serviciul adus de medicul însărcinat cu descoperirea tuberculoșilor este foarte important, căci trebuia mai înainte de tôte, să ne cunoșcem starea actuală în această privință, să scim aproximativ numărul bolnavilor din Capitală și mai cu semnă atelierile pe unde lucrăză uvrierii bolnavi și locuințele lor.

Activitatea acestui serviciu se va vedea în detaliu, când voiu vorbi de tuberculoză la capitolul «Bólelor contagióse» care urméază.

Afară de aceste măsuri cari deja au dat rezultate multumitoare, Consiliul de igienă a mai studiat anul acesta în mai multe ședințe și chestiunea mortalității prea mari a copiilor mici de lapte. S'a numit deja o comisiune din sinul Consiliului ca să redacteze nisce povețe sanitare, asupra creșterii mai bune a copiilor mici și asupra feririi lor de bólele mólipsitoare. Ne propunem anul acesta a da o organizare mai bună și serviciului de supraveghere a copiilor dați în creștere afară din casa părinților și ai doicelor, căci aceștia dau cea mai mare mortalitate înainte d'a ajunge la etatea de un an.

Anul acesta s'a urmărit mai de aproape bolnavii de Lepră cari de obicei vin în capitală din diferite părți ale țerei, și chiar din Orient pentru a se căuta în spitale, de unde li se dá drumul nevindecați și apoi rămân liberi prin oraș. Ast-fel s'a dovedit 2 bolnavi de lepră, unul venit de la Tulcea, grec de origină și altul de la Gorj, cari améndoii au fost trimiși în îngrijirea Primăriei la ospiciul de la Richitósa.

Printre măsurile preventive contra bólelor contagióse, s'a mai studiat anul acesta și nisce aparate pentru desinfecțiunea camerilor cu formaldeidă și cu glicofornol, s'a experimentat la laboratorul comunal de Bacteriologie și am cerut în Budgetul serviciului cumpărarea a cător-va piese pentru a servi ca complementare în desinfecțiunile ce se fac cu etuvele de vapor.

S'a mai luat măsuri ca Primăria să oblige pe toți vinzătorii de bragă și alte băuturi răcoritoare, să aibă vase speciale în care ghiața pentru răcit să nu se mai pue d'adrechtul în lichid, ci deosebit în cilindre de metal, așezate în mijlocul vasului, în acest scop primăria să dea un model de asemeni vase dupe care debitantul să-și construiască vasul.

În ceea ce privește inoculațiunile vaccinale ca măsură preventivă în contra variolei, precum și injecțiunile cu ser antidifteric, pentru combaterea difteriei, se va vedea la capitolele respective unde se va trata mai pe larg.

VI.

Bólele contagióse epidemice și decesele

Bólele contagióse obicnuite cari apar în capitală în anumite anotimpuri sub formă endemică, au luat anul acesta o întindere mai mare, au durat în tot timpul anului și în sezónele favorabile dezvoltării lor, precum toamna și iarna, au luat caracterul epidemic, dând un număr mare de bolnavi și o mortalitate mai numerosă de cât în ultimul an, din cauza malignității lor provenită prin complicațiunile septice multiple datorite asociațiunilor microbiene.

Dintre bólele contagióse eruptive, rujeola și scarlatina au luat anul acesta caracterul unei adevărate epidemii și a dat o mortalitate mare; s'a observat adesea-orî casuri unde aceste două afecțiuni se succedau pe acelaș bolnav, abia intra bolnavul în convalescență de una de aceste bóle, și era atins de cea-l'altă, asemenea s'a observat complicațiunile în rujeolă mai cu sémă de angine pultacee, de laryngite, și une orî de difterie, de tuse convulsivă, enterite și în special de broncho, pneumonie grave, care înăi tot d'auna a cauzat mórtea copilului și ast-fel se explică numărul prea mare al mortalității de rujeolă.

Scarlatina asemenea a fost de multe orî complicată cu difterie și mai tóte casurile au fost mortale.

Angina diftérică anul acesta a dat un număr mai mare de

bolnavița în anii trecuți, a fost o adevărată epidemie și casurile observate erau diseminate în tot orașul, mai cu seamă prin suburbiile necurate și prin locuințele infecte, serviciul sanitar comunal a avut a lupta mult cu această boală în aplicarea măsurilor preventive, se va vedea mai la vale statistica acestei bóle și rezultatul injecțiilor cu ser antidifteric.

Tusea convulsivă asemenea anul acesta a bătuit cu mare furie printre copii, și s'a arătat de multe ori ca complicație cu alte bóle contagioase.

Pe lângă aceste epidemii Capitala a mai fost bătuită și anul acesta de Febra tifoidă obicinuită, dar mai ușoră ca în anul trecut, cu cazuri mai puțin numeroase însă de o gravitate mai mare ca de obicei. Apoi s'a mai ivit și o epidemie de influență care de și benignă în mare parte, însă foarte gravă în casurile de complicațiune, ca maladie intercurentă, în bólele chronice ale cordului și ale plămânilor, unde a grăbit mórtea bolnavului.

De remarcat este că anul acesta influența a predominat cu caracterul nevropatic și adesea ori s'a manifestat prin hemoragii mai cu seamă epistaxis frecvente, lucru ce s'a dovedit și în cercetările bacteriologice asupra caracterelor bacilului influenței, care ar avea ca efect tendința organismului la hemoragii și congestiuni diverse.

În sezonul de toamnă s'a mai ivit și cazuri numeroase de varicellă sub formă sporadică fără nici o gravitate.

Cu un cuvânt anul acesta a fost favorabil dezvoltării bólelor zymotice și este de remarcat că epidemiile de rugeolă, scarlatină, difterie tuse convulsivă și influență, au evoluat d'o dată și au mers paralel, complicându-se una cu alta, ceea ce explică malignitatea lor. Ca cauze principale ale dezvoltării acestor epidemii trebuie să notăm pe de o parte starea rea de salubritate publică și privată a orașului, iar pe de alta condițiunile cosmice ale anului manifestate printr'o secetă mare care a durat 3 sezóne precum și o temperatură mult mai ridicată ca în anii trecuți și cu puțină umiditate remarcată chiar în timpul ernoii.

Dăm aci câte-va noțiuni statistice asupra dezvoltării bólelor

contagiöse epidemice din anul acesta arătând, și mortalitatea comparativă cu anii din urmă, asemenea vom expune și rezultatul studiului ce s'a făcut asupra febrei tifoide în raport cu apa de băut precum și cercetările în tuberculosă.

Rugeola sau *pojarul* a început chiar din luna Ianuarie cu 11 bolnavi; a crescut în lunile următoare cu mare furie mai cu seamă în lunile Aprilie, Mai și Iunie și a dat peste tot în cursul anului un număr de 1.174 bolnavi, cu o mortalitate de 166.

In anul 1897 a sucombat de rugeolă	4 copii
» 1896	» » 36
» 1895	» » 32 »
» 1894	» » 43 »
» 1893	» » 75 »

Scarlatina a început încă din anul trecut așa că la 1 Ianuarie 1898 a fost 11 bolnavi, iar la finele lunii 26, a crescut în fie-care lună următoare, însă cu mai puțină furie ca Rugeola, numărul cel mai mare de bolnavi a fost în August, Septembrie, Octombrie, Noiembrie și Decembrie, peste tot numărul bolnavilor anunțați a fost de 403, cu mortalitate de 105.

In anul 1897 a sucombat de scarlatină	56 copii.
» 1896	» » 53 »
» 1895	» » 76 »
» 1894	» » 108 »
» 1893	» » 220 »
» 1892	» » 101 »
» 1891	» » 16
» 1890	» » 37 »

Tusea convulsivă a început încă din anul trecut și a continuat tot anul 1898, dând un număr de bolnavi de 334 anunțați la serviciul sanitar, iar mortalitatea anuală a fost de 104 copii.

In anul 1897 a sucombat	29 copii.
» 1896	» » 14 »
» 1895	» » 48
» 1894	» » 32
» 1893	» » 38 »

Diareele și enteritele estivale a făcut și anul acesta multe

victime mai cu sémă în lunele Iunie, Iulie, August, Septembrie și Octombrie.

In anul 1898 a sucombat de enterite	539 copii
» 1897	506 »
» 1896	687
» 1895	447 »
» 1894	676 »
» 1893	513
» 1892	659 »
» 1891	688 »
» 1890	634 »

Disenteria asemenea a dat mortalitatea obicinuită mai cu sémă în lunele Iunie, Iulie, August, Septembrie și Octombrie.

In anul 1898 a sucombat de disenterie	29 copii.
» 1897	25 »
» 1896	31 »
» 1895	22 »
» 1894	24 »
» 1893	26 »
» 1892	52 »
» 1891	84 »

Angina difterică și crupul. Anul acesta Angina difterică și Crupul a bătuit sub formă epidemică, ca și în anul trecut.

De observat este că mai tóte cazurile cunoscute și tratate au fost grave, din acele asociate cu infecțiunii septice supra-ajutate, în contra cărora acțiunea serului antidifteric nu are eficacitatea recunoscută ca în cazurile de difterii pure, neasociate, mai cu seamă când medicațiunea anti-septică se neglijează și nu se aplică de la început în mod paralel cu seroterapia.

Cazurile de difterie înregistrate anul acesta au fost în număr de 534. Curba înregistrării lor dupe luni a fost :

Din anul trecut la 31 Decembrie a rămas 18 bolnavi.

In luna Ianuarie 1898 s'a in scris.	33	»
Februarie	23	»
» Martie	26	»
» Aprilie	37	»
» Mai	26	
» Iunie	33	
» Iulie	21	»
» August	45	
» Septembrie	59	
» Octombrie	74	»
» Noiembrie	65	»
» Decembrie	92	»
Total	552	

Vedem dar că numărul casurilor a crescut mai mult în spre toamnă și în lunile de iarnă, când și mortalitatea a fost mai mare.

Din numărul de 552 bolnavi, au venit din provincii și din comunele învecinate 31 de bolnavi.

Dupe sex au fost bolnavi 254 băieți și 298 fete.

Din numărul total de 552 bolnavi, 496 au fost căutați de medici și prin spitale, iar restul de 56 n'au fost tratați și cea mai mare parte din ei au fost descoperiți la verificarea morței.

În oraș s'a tratat 218 iar în spital 278.

S'a inoculat cu zer antidiferic 473 de bolnavi, iar 61 nu s'a tratat cu zer.

Din cei 473 tratați cu zer antidiferic s'au însănătoșit 381 și a sucombat 92, ceea ce dă o mortalitate de 19,45% de bolnavi.

Mortalitatea de angină diferică din anul 1898 a fost de 170 dintre care 93 în spitale și 77 în oraș, iar de crup a murit 25.

Mortalitatea totală, de angină diferică și crup se sue la suma de 195 sau 28,64%.

La verificarea deceselor s'a descoperit 11 morți de difterie cari n'au fost tratați cu zer antidiferic.

Din bolnavii de difterie s'au inoculat cu ser antidiferic de

medicii comunali un număr de 325 bolnavi, care o mare parte din ei, au fost imediat după prima injecțiune, trimiși la spitalul de copii.

Din numărul de 325, injectați cu ser de medicii comunali au fost :

132	injecțați	a	2a	și	de	bólă
95	»		3a	și	de	bólă
42	»	»	4a	și	de	bólă
37		»	5a	și	de	bólă
19	nu	ne	scie	debutul	bólei	

Dosele	injecțate	au	fost	12	preventive
				25	slabe
				288	forte
Total				325	

Mortalitatea cea mai mare a dat-o bolnavii cari au fost injectați cu ser în a 4a și a 5a și a bólei și în special acei din spitalul de copii.

De angină difterică și crup au murit :

În	anul	1898	170	copii	din	carî	25	crup
»	1897	149	»	»	»	32	»	
»	1896	84	»					
»	1895	58	»					
»	1894	71	»					
	1893	68	»					
»	1892	79	»					

Ca cause puternice de îmbolnăvire și de propagare a bólei, remarcăm contactul copiilor pe la școli, unde se pot contamina cu înlesnire unii de la alții prin diferite medii, apoi aglomerarea copiilor ómenilor sêraci într'o singură cameră în timpul iernei, insalubritatea locuințelor, și în fine venirea în capitală a bolnavilor, din comunele învecinate, cari împrăscie contagiul peste tot; am mai constatat anul acesta, dinpreună cu toți medicii comunali, că de multe ori s'au liberat

din spital, copiii bolnavi muribunđi numai după cererea familiei, așa că acești bolnavi necunoscuți de serviciul sanitar, au putut contamina locuințele unde s'au întors și au propagat bóla.

Ar fi de dorit ca acest obicei al spitalelor d'a libera bolnavi de bóle contagióse muribunđi pe la casele lor să dispară, căci contribuie foarte mult la propagarea bólelor.

De variolă anul acesta n'a fost de cât 8 bolnavi, veniți de afară nevaccinați și a murit 1.

Febra tifoidă este bóla obiceiuită care bântue capitala în toți anii cu reminiscențe mai mult sau mai puțin pronunțate, așa că o putem numi endemică, dar care în anii ploioși și în special în anotimpul de vară și toamnă, adese ori iea caracterul epidemic, dând un număr mare de bolnavi și o mortalitate mai însemnată. Nu mai este indoială că de ordinar geneza acestei bóle se datorește contaminării apelor de băut și atinge pe indiviđii cari au băut din aceste ape. Cu toate acestea nu numai origina hydrică este singura cale pe care ea se póte transmite la om, ci mai sunt și alte modalități de contaminare, cu un cuvânt, orî-ce mediu care vine în contact cu organismul omului și pórtă în sine germenul bólei, este capabil să desvolte maladia, mai cu sémă dacă organismul în care s'a introdus germenul se găsește în condițiuni favorabile de receptivitate. Ei bine, la noi în Capitală avem ocaziune să constatăm aprópe mai toate aceste modalități de contaminare. Acum în urmă, în anul 1897, cât și în anul expirat 1898, s'a prezentat ocaziunea ca să studiem de aprópe geneza Febrei Tifoide, comparând epidemia din anul 1897 cu cea din anul expirat 1898, în care toate casurile de Febră Tifoidă ce s'au ivit, nu au o singură origină, nu sunt datorite uneia și aceiași cauze, adică numai apei de băut, ci în mare parte se datorește și infecțiunii terenurilor și locuințelor, după cum vom vedea mai la vale.

Pentru o mai bună lámurire a lucrurilor este necesar să amintesc aci că, în anul 1897, capitala a fost bântuită de o epidemie mai mare de Febră Tifoidă, datorită contaminării a-

pelor de băut din conductele oraşului, precum şi din puţuri, prin faptul ploilor abondente care, prin inundaţiunile cauzate, a adus în Dâmboviţa toate murdăriile ce a întâlnit în drumul lor, încărcate cu microbii capabili d'a da naştere acestei bôle, şi faptul acesta este atât de adevărat în cât epidemia nu a încetat de cât numai atunci, când după insistenţa sub-semnatului, s'a procedat la descărcarea totală a conductelor oraşului, ce erau încărcate cu germenii bôlei şi la spălarea lor forţată aşa că, îndată ce s'a terminat această curăţire pe zone în timp de 8—10 zile, d'odată în mod paralel, a încetat epidemia; de unde era pe fie-care zi câte 10—15 bolnavi noui, nu se mai înregistra de cât 1—2 bolnavi, până când a încetat cu totul, pe la 15 Decembrie 1897.

Prin această curăţire s'a depărtat microbii vătămătorii ce se depusesese în interiorul conductelor, aduşi de apa contaminată d'a dreptul din bazinele de decantare de la Arcuda. Tot de odată s'a desfiinţat şi vr'o 18 puţuri rele, cari au fost examinate în acel an de către Institutul de Bacteriologie şi s'a oprit d'a se mai bea apă din 46 puţuri, puindu-li-se tăbliţe de interdicţie şi date în séma agenţilor sanitari.

Cercetările bacteriologice ce s'au făcut apeii de băut din 17 colone de apă şi din 73 puţuri suspecte de către Institutul de Bacteriologie în anul 1897, a dovedit în destul că apa de băut era contaminată şi în mare parte a fost cauza desvoltării febrei tifoide.

Numărul bolnavilor înregistraţi în epidemia din anul 1897 a fost de 1.275, din care 230 militari, iar mortalitatea totală a fost de 221.

Procentul de mortalitate a fost de 17,25% de bolnavi, şi de 3,27% din mortalitatea generală anuală

Aceste noţiuni asupra epidemiei din anul 1897, ne vor servi la explicarea faptelor petrecute cu ocaziunea miciei epidemii ce am avut în anul 1898 în capitală.

În acest an, la 1 Ianuarie, a fost un rest de 28 de bolnavi de febră-tifoidă, rămaşi în căutare prin spitale şi oraş.

Modul aparițiunii casurilor de febră tifoidă din anul 1898 a fost după cum urmează:

In Ianuarie s'aũ înregistrat	7	bolnavi
» Februarie	1	»
» Martie	6	»
» Aprilie	13	»
» Maiú	5	»
» Iunie	30	»
» Iulie	40	»
» August	44	»
» Septembrie	102	»
» Octombrie	91	»
» Noembrie	59	»
» Decembrie	19	»
Total	<u>417</u>	

Din numérul de 417 bolnavi se scad 79 militari, ce ni s'aũ declarat din luna Iunie până la finele anului. Apoi se mai scad 103 bolnavi, cari aũ venit în Capitală de prin provincie și din țările vecine deja îmbolnăviți, prin urmare cari nu s'aũ contaminat în Capitală, după cum probéază listele ce s'aũ dresat cu numele lor și locul de unde aũ venit. Așa dar dacă scădem 79 militari și 103 străini de oraș, în total 182 din suma de 417, totalul bolnavilor înregistrați rămâne 235 bolnavi locuitorii din Capitală cari s'aũ îmbolnăvit în oraș, prin urmare dar numérul bolnavilor de febră tifoidă din anul 1898 comparativ cu anul 1897 a fost în proporție de a 5-a parte, așa că epidemia din anul acesta a fost mult mai mică ca în anul trecut și casurile după topografia lor aũ fost mult mai diseminat ca în anul 1897, în raport cu apeductele orașului și mai mult pe stradele cari nu aveaũ conducte de apă.

Din numérul total de 417 bolnavi aũ sucombat 101, din care 28 în oraș și 73 în spitale, în această sumă intră și 21 morți militari. Procentul mortalității de febră tifoidă a fost de 22,69% din numérul total al bolnavilor și de 1,39% din mortalitatea generală anuală. În oraș aũ fost în căutare 112 bolnavi, iar în spitale aũ fost căutați 305.

Bolnavii înregistrați pe secțiuni sanitare topografice au fost:
S. I 36, S. II 49, S. III 56, S. IV 48, S. V 31, S. VI 44,
total 417. După etate bolnavii au fost

	Masc.	Fem.
De la 1 an la 10 ani	15	10
10 ani la 20 »	83	42
» 20 » » 40 »	109	79
» 40 » » 60 »	37	34
» 60 în sus »	6	2
	<u>250</u>	<u>167</u>

După naționalități au fost:

Români	266	bolnavi din cari 79 militari.
Israeliti	31	
Austro-ungari	38	
Germani	6	
Italieni	15	
Greci	7	
Serbi	10	
Bulgari	13	
Mahometani	2	
Țigani	29	
Total	417	

De observat este că anul acesta casurile de îmbolnăvire de febră tifoidă au început din luna Ianuarie cu 7 bolnavi, în Aprilie cu 13, în Iunie a crescut la 30 bolnavi noi și s'a ridicat în Iulie și August la 44 bolnavi noi, iar în Septembrie a ajuns la 102 bolnavi noi, s'a menținut în Octombrie cu 91 bolnavi, în Noembrie a scăzut la 59, și în Decembrie nu s'a înregistrat de cât 19 bolnavi, în total 417; așa dar curba cea mai mare a fost în anotimpul de vară și de toamnă când obi-cinuit bântue mai mult febra tifoidă în Capitală din cauza timpului favorabil dezvoltării sale și predispozițiunei indivi-duale. În anul trecut 1897, putem afirma cu siguranță că cauza principală a epidemiei au fost ploile și inundațiunile mari cari au contaminat apele de băut, nu putem zice însă tot ast-fel și anul acesta despre cauzele intime ale epidemiei ce am avut și din cercetările bacteriologice ce s'au urmărit la laboratorul

comunal care se va vedea mai departe, reese că nu putem acusa apa de bătut din conductele oraşului ca cauză principală a febrei tifoide din anul 1898, şi mai curînd suntem în drept, bazatî pe cercetările locale topografice, să atribuim ca-surile de febră tifoidă unor contaminaţiuni locale datorite infecţiunilor locuinţelor, terenurilor cari s'aũ scormonit în cursul lucrărilor de vară, şi pôte chiar unor ape de puţuri contaminate, fără să escludem şi contagiunea directă de la bolnav în unele casuri, şi chiar antoinfecţiunile. Urmărirea bolnavilor atinşi de febră tifoidă pentru a descoperi modul de contaminare şi origina bólei este adesea orî imposibilă, căci cei mai mulţi din bolnavi fiind din clasa de jos a muncitorilor nu ştiu să aprecieze cauzele, mai toţi nu aũ domiciliu stabil, şi nu pôte să dea nici o explicare relativă la origina bólei, şi mai cu sémă când la o locuinţă sau pe o stradă nu se află de cât un singur bolnav, este adesea orî fórte greu să dovedesci cauza bólei, şi nu se pôte învinui o cauză unică precum ar fi apa de bătut de exemplu, de cât în condiţiunile următoare: 1° când ar cădea d'o dată mai mulţi bolnavi într'o localitate limitată, care s'ar servi cu aceeaşi apă, 2° când se constată că grupa atinsă se află în aceeaşi condiţiuni igienice, de climă şi de sol cu populaţiunea vecină, 3° când ar înceta orî-ce îmbolnăvire îndată ce s'ar suprima cauza incriminată şi al 4° când s'ar dovedi contaminarea unei ape de bătut prin materii tifogene. Ei bine, anul acesta asemenî condiţiuni nu s'aũ constatat şi decî nu putem invoca o cauză unică, dar scim că în etiologia febrei tifoide predomină proprietăţile biologice ale bacilului Eberth, precum rezistenţa sa la uscare, la frig, la căldură, şi proprietatea d'a suporta lipsa sau prezenţa oxygenului. Prin urmare dar, din momentul eşirei virusului tific din corpul unui om bolnav, el pôte fi amestecat cu diferite obiecte cari servesc omului la alimentare, se pôte amesteca cu aerul, cu praful, cu bălîgarele, cu pămîntul, cu mocirlele din băltacuri, în fine, cu apa, aşa că el 'şi păstrează vitalitatea şi pôte chiar 'şi-o măresce în timp favorabil.

Datele clinice stabilesc cu siguranţă propagarea febrei ti-

foide prin aer, prin praf, prin emanațiunile gazoase ale latrinelor, ale băligarelor, când acestea conțin bacilul tific.

Când dar origina hydrică nu se dovedește în mod sigur, se poate prea bine invoca ca cauză a febrei tifoide diferitele moduri de contaminare, arătate mai sus.

Anul acesta, în lipsa ploilor cari au servit de vehicul anul trecut în dezvoltarea epidemiei de febră tifoidă, putem invoca praful care s'a scormonit prin seceta prea mare, de pe băligarele și terenurile infectate deja, prin escremente tifice de pe maidanele, stradele și curțile unor locuințe murdare din Capitală, care a putut da naștere acestei boale; mai cu seamă că ea s'a constatat mai mult la ómenii cari lucau în murdărie, precum măturătorii de strade și la unii copii cari se jucau pe maidane murdare.

În general, cele mai multe cazuri de febră tifoidă, constatate anul acesta, au fost foarte diseminate în tot cuprinsul orașului, în câte-va cartiere cu locuințe aglomerate, precum: Calea Dudesii, Francmasonă, Ceauș-Radu, Gramont, s'a ivit câte 2 — 3 cazuri izolate, însă nu în aceiași curte, dar a căror alimentare cu apă era diferită, așa că nu s'a putut stabili modul de contaminare, cu toate acestea s'au desființat 12 puțuri mai rele și s'a oprit a se bea apă din unele, cari părea suspecte.

Studiul ce s'a făcut anul acesta asupra febrei tifoide în raport cu apa de băut a orașului din apeducte și din puțuri și care se urmăzează încă, se află consemnat în următoarele 2 rapórtede înaintate de dl. dr. Broca, șeful Laboratorului bacteriologic comunal:

I. Raport asupra relațiunilor dintre apa de băut și epidemia de febră tifoidă din 1897—1898

Faptul că în genere epidemiile de febră-tifoidă se nasc mai ales din cauză că apa de băut e infectată accidental cu bacilii tifici, ne obligă a examina în întiul loc condițiunile în cari se găsește această apă, din punct de vedere bacteriologic.

Înainte de înființarea secțiunei de bacteriologie a laboratorului comunal, cercetările bacteriologice asupra apei noastre

erau făcute de către institutul de bacteriologie. O serie de cercetări întreprinse în 1889, arată că instalațiunea de la Bicu-Arcuda este defectuoasă în mai multe privințe, așa în cât filtrațiunea apei lasă de dorit. În cursul anului trecut, epidemia de febră-tifoidă care izbucnesce în Octombrie, dă din nou ocaziune d-lui director al institutului bacteriologic să facă cercetări spre a vedea întru cât apa din conducte a putut contribui la producerea epidemiei de atunci. În raportul cu No. 456 b. din 10 Noembrie 1879, adresat d-lui Primar, de d-l dr. Babeș, revine asupra instalațiunii filtrelor de la Arcuda insistând asupra aceluiaș defecte, pe cari le semnalase deja în 1889.

Aceste defecte ar fi în resumat următoarele:

a) Filtrele descoperite de la Băcū nu au nici pereți, nici baze căptușite cu un material impermeabil; ast-fel că sunt expuse la infecțiunii vătămătoare din afară.

b) Calitatea și compozițiia nomolului depus de Dâmbovița în filtre turbură funcțiunea lor, din care causă apa nu e nici bine filtrată nici debitată în cantitate suficientă.

c) Din cauza insuficienței apei filtrate, acesta se amestecă cu apă decantată, care infectează atât apa filtrată cât și rețeaua conductelor, ast-fel în cât și în timpurile, în cari se debităză numai apă filtrată(?) acesta are ocaziunea a se infecta în timpul trecerei sale prin conducte.

În aceste condițiuni era de așteptat dize raportul citat că ori-când microbii patogeni ar fi intrat în apa riului, că nefind reținuți de filtre să aibă ocaziunea de a infecta apa din conducte, dând ast-fel naștere la epidemii. Și în anul 1897 ca și în alți ani «nu se pôte exclude *pasibilitatea* ca febră-tifoidă să parvină *în parte* din apă și anume din apa conductelor», cu atât mai mult, cu cât această apă conținea în diferite rînduri microbii saprogeni, semănând mult cu microbii intestinelor și chiar cu bacilul tific.

Ast-fel, după raportul citat instalațiunea filtrelor noastre, de la început greșită, a continuat să funcționeze în același mod defectuos de la 1889 înainte. Cu tôte acestea, până anul trecut, Capitala nu a avut să sufere prea mult de febră-tifoidă. După

datele biuroului statistic al Primăriei mortalitatea de această boală a fost următoarea, în interval de 6 ani (1890-96).

In 1891	113
» 1892	91
» 1893	61
» 1894	48, 52
» 1895	49
» 1896	102

În perioada trienală 1893—1895 se observă o scădere aprópe la jumătate a casurilor de mórte datorite febrei tifoide, de și în acest timp bazinele de la Băcu-Arcuda funcționează póte în condițiunii și mai rele, de óre-ce rețéua de conducte din oraș se mai întinde, și consumațiunea apei crește, ceia-ce face să se amestece apa filtrată, cu cantități mai mari de apă nefiltrată, limpedită prin sodimentare, dar încă prea încărcată de bacterii

Faptul acesta e demn de notat cu atât mai mult cu cât ocasiunea ca apa Dâmboviței să fie infectată cu bacili-tifici, în dreptul satelor pe cari le udă, nu a putut să lipséscă în acești 3 ani de-a rîndul. Deși nu ne e permis să fim prea afirmativi, în această privință, de óre-ce nu avem date sigure pentru trecut, totuși faptul notat aici ne arată că trebuesc condiții excepționale (ploi, inundațiuni) cum au fost în anul 1896—1897, pentru ca apa infectată de la Arcuda să dea naștere unei epidemii de febră-tifoidă în Capitală. Acastă conclusiune e sprijinită de cercetările și constatările pe cari le raportăm mai departe

Anul acesta, ancheta făcută în parte împreună cu noi dovedesce în mod sigur existența unei epidemii de febră-tifoidă lângă Arcuda în comuna Băcu-Popesci, cu mai multe casuri, în satul Joița. În același timp numărul casurilor de febră-tifoidă din Capitală, ne-ar face să presupunem că cel puțin acest an, apa care vine de la Băcu-Arcuda ar fi pe cale să dea naștere unei epidemii de febră-tifoidă în Capitală, din cauză că apa s'ar fi infectat cu bacili-tifici în dreptul satului atins de această boală.

Spre a verifica această presupunere, trebuie să căutăm dacă ea corespunde nu numai cu rezultatele examenului bacteriologic al apei, ci și cu modul izbucnirii casurilor de febră-tifoidă, precum și cu repartițiunea saú topografia lor.

a) *Examenul bacteriologic al apei.* De la înființarea secțiunei de bacteriologie a laboratorului comunal, apa de conduct

a fost examinată în 104 zile diferite în timp de 6 luni de la 15 Aprilie — 15 Octombrie. S'a examinat asemenea în diferite rinduri apa gârlei, apa decantată și apa filtrată. Apa de conduct conține constant un număr mare de bacterii; speciile care se găseau în Dâmbovița înainte de sedimentare și filtrare se găsesc și în apa de conduct.

În ceea ce privește încercările de a găsi bacilul tific în această apă, ele au rămas infructuoase. Asemenea trebuie să observăm că ori de câte ori am întâlnit în apă bacilii care semănau cu bacilul coli, cercetările mai amănunțite ne arătau că acești microbii se apropiau mai mult de bacilii din grupul pneumobacilului, de cât de cel comun.

Singurii microbii care ar fi putut să provină din intestinalele omului sau ale animalelor și pe care i-am găsit în apă, au fost diferiți protei, dintre care proteul lui Jäer merită o mențiune specială.

În ceea ce privește numărul bacteriilor din apa de conduct, rezultatele sunt rezumate în următorul tablou alături de cauzurile declarate de febră-tifoidă.

LUNA	Ziua	Media la 1. C. C.	Maximum la 1. C. C.	Numărul cazurilor declarate
Aprilie	15-30	735	1360	12
Mai	1-15	634	879	8
»	15-30	586	954	
Iunie	1-15	657	1753	15
»	15-30	974	1643	
Iulie	1-15	690	1265	20
»	15-30	385	742	
August	1-15	422	745	24
»	15-30	387	890	
Septembrie	1-15	506	815	48
»	15-30	500	1170	
Octombrie	1-15	360	938	26

Aceste cifre nu cuprind pe bolnavii veniți de afară și pe militari.

După cum se vede din tablou, înmulțirea casurilor de febră tifoidă nu urmăzează de loc creșterea cifrei bacteriilor din apă; dar această cifră e une-orî foarte mare, așa că nu e de loc improbabil ca o asemenea apă să serve de vehicul și bacilului tific. Faptul că nu a putut să fie găsit în apă nu are o valoare prea mare, din cauză că metodele recomandate pentru căutarea acestui bacil în apă, sunt încă puțin satisfăcătoare.

b) *Modul izbucnirii casurilor de bolă.* În cazul când apa de la Arcuda ar fi venit de acolo încărcată cu bacilii tifici, întreaga rețea de conducte din oraș ar fi primit această apă infectată și febra tifoidă ar fi trebuit să începă brusc, cu un număr mare de casuri, răspindite asupra întregii populațiuni cari se alimentează cu această apă. În realitate așa se întâmplă anul trecut.

De unde în Septembrie se cunosc numai 45 casuri; luna următoare numărul bolnavilor, se ridică de odată la 451, atin-gând în Noembrie maximum de 711.

Nu e tot așa anul acesta. Casurile de febră-tifoidă încep să apară în seri mică; numărul lor se ridică treptat.

De la 12 în Aprilie și 8 în Maiu ajung la 15 în Iunie, 20 în Iulie, 24 în August, 48 în Septembrie. În prima jumătate a lui Octombrie numărul casurilor noi este de 26.

Cel puțin pentru aceste 150 casuri apărute în modul arătat, presupunerea unei origini comune și a unei cauze generale, cum este infectarea *ab origine* a apei din conducte are în potruva ei modul aparițiunei acestor casuri, precum și cifra lor relativ mică, față de cifra populațiunei care se alimentează cu apă de conducte.

Din contră, exploziunea violentă a epidemiei în Octombrie 97, confirmă ipoteza că apa de bătut servia de vehicul bacilului-tific.

Infectarea ei s'a putut face atunci, fie în sus de Arcuda, cum s'a presupus în general până acum, fie într'un punct óre-care al apeductului său chiar în drumul vre-unei artere principale din oraș.

Prima presupunere este mai puțin probabilă tocmai fiind-că anul acesta, când epidemia din Băcu-Popesci, ar fi putut face

ca bacilul tific să infecteze apa chiar lângă bazinele de la Arcuda. Apa de conduct nu servă la împrăștierea febrei-tifoide în capitală, după cum vom vedea bine când vom examina topografia casurilor de acum. Pe de altă parte trebuie să ținem în seamă că bacili-tifici cari ar putea să intre în apa riului în bazinele de decantare, au să întîmpine de acolo și până în conductele din oraș mai multe cauze de distrugere sau cel puțin de micșorare a numărului lor. Acțiunea bine-făcătoare a unei sedimentări mai prelungite în bazine deschise expuse prin urmare la influența razelor solare, diluarea bacililor într'o masă de 40.000—50 000 metri cubi, adesiunea microbilor de pereții rezervorilor sau conductelor prin cari trec, sunt atâtea cauze de împuținare a numărului bacililor, aduși în bazinele de sedimentare.

Ast-fel, în condițiunile obișnuite, pericolul care ar rezulta pentru Capitală în urma infectării apei de conduct, chiar de la Arcuda, este în realitate micșorat de factorii naturali, amintiți aici. În cazuri excepționale de ploii continuu sau inundațiuni cum au fost anii trecuți, pericolul devine mai mare, din cauză că apele de suprafață cari se scurg în Dâmbovița, sunt cu mult mai abundente, cară mai multe murdării și infectează riul în mod mult mai sever.

După cum se scie, ploile abundente din primăvara anului 1897 au făcut să se prăbușească un mal al Dâmboviței, din fața cazărmei Mal-maison și că atunci unul din cele două conducte principale, de 650 ^m/_m diametru, care trece pe acolo spre a se ramifica apoi în oraș, a fost rupt. E probabil, că acest accident, a înlesnit într'un mod óre-care intrarea bacililor-tifici în apa din conducte, cu atât mai mult cu cât accidentul s'a întîmplat în vecinătatea unei cazarmă mari, unde se găsesc adesea bolnavi sau convalescenți de febră-tifoidă.

De fapt, violența cu care a izbucnit epidemia trecută, implică o infecțiune, cum s'ar fi întîmplat când acești microbi ar fi intrat d'adrechtul într'o ramură principală a conductelor, imediat înainte de bifurcațiunile sale secundare.

c) *Topografia casurilor de febră tifoidă.* Infectarea apei înainte de a intra în rețeaua de conducte din oraș trebuie natural

să aibă ca urmare îmbolnăvirea populațiunii care întrebuințează această apă infectată, pe când populațiunea care se alimentează cu apă de altă proveniență să rămâe în cea mai mare parte cruțată de epidemie. În realitate așa s'aŭ petrecut lucrurile în anul trecut, după cum ne-am convins din cercetarea a mai bine de 200 casuri de febră tifoidă, după buletinele Direcțiunii sanitare. Dacă însemnăm pe un plan al orașului aceste casuri (majoritatea de la începutul epidemiei), observăm că ele sunt așezate mai mult în partea nord-vestică a orașului, pe o suprafață care represintă aproape 3 sferturi de cerc cu centrul la Sf. Gheorghe, iar cu periferia descrisă de stradele Francmazonă, Grivița, Romană și Traian. Dincolo de această linie, casurile de febră tifoidă sunt foarte rare, cam tot atât de rare sunt și conductele de apă din aceste părți, destul de populate, mai ales în colórea de Galben.

În anul curent, după buletinele căpătate de la serviciul sanitar al Capitalei, febra tifoidă a atins, până la 15 Octombrie, mai mult populațiunea din părțile periferice ale orașului, adică tocmai din părțile cari întrebuințează mai mult apa de puțuri. Afară de acesta casurile de febră tifoidă formedă în părți foarte diferite grupe sau focare bine circumscrise. Un asemenea focar (A) cu 19 casuri se găsește împrejurul stradei Sălcuța; un al doilea focar de 15 casuri (B) se întinde d'a lungul Dudescilor de partea stângă a acestei căi; un al 3-lea focar de 13 casuri (C) este cel cuprins în poligonul descris de calea Plevnei, Știrbei-Vodă, Popa-Tatu și str. Francmazonă.

Observăm apoi că între părțile atinse de febră tifoidă, în jumătatea vestică a orașului, se găsesc întinderi mari sub forme de sectore cu centrul la sf. Gheorghe, iar în periferia formată de șoselele mărginașe, și pe care epidemia le-a cruțat, de și conductele de apă sunt numeroase în aceste părți. Un asemenea sector neatins de epidemie se găsește între str. Polonă și str. Teilor; un al doilea (2-lea) sector de acelaș fel e cuprins între calea Moșilor, prelungită de Țepeș-Vodă, asemenea între Dudesci și Văcăresci.

În partea de est a orașului se întâlnesc numai 3 casuri pe o suprafață poligonală, foarte întinsă, cuprinsă între calea Du-

desci, calea Victoriei, cheiul Dâmboviței, Schitu-Măgureanu, Buzesci și șoséua Bonaparte, de și populațiunea densă din această parte se alimentéază cu apă de conducte.

Din aceste constatări, putem trage conclusiunea că epidemia actuală nu depinde de o cauză unică și generală cum ar fi infectarea apei de conducte, ci ea stă în legătură cu diferite condițiuni locale, din părțile bintuite de această bôlă.

II. Cercetări asupra apei de băut (April — Decembrie 1898)

Secțiunea de bacteriologie a Laboratorului Comunal a avut să examineze în cursul anului 1898 un număr de 326 probe de apă. Cele mai multe examene se referă la apa de conducte; restul privesce apa câtor-va puțuri suspecte, precum și apa Dâmboviței în trecerea sa prin oraș. Resultatele mai însemnate ale acestor investigațiuni sunt resumate în raportul de față.

I. Apa de conduct. — Consumațiunea apei distribuită de serviciul municipal a crescut în mod simțitor în ultimii trei ani. De unde în 1896 media zilnică variase de la 23.406 m. c. în Decembrie, până la 32.498 m. c. în Iulie, această medie este în general mai mare cu 4.000 m. c. în 1897, iar în 1898 ajunge la 39—40.000 m. c. În anul din urmă au fost zile în cari s'a consumat peste 50.000 m. c. apă (Iulie și August).

Aceste cifre sunt interesante din două puncte de vedere.

1) Dacă o parte din apa distribuită prin conducte nu se risipește în zadar, cifrele notate după datele oficiale ar arăta că la Bucuresci nu ne putem mulțumi cu 150 litri apă, de locuitor pe zi, așa în cât cantitatea de 30.000 m. c. admisă ca indestulătoare pentru Capitală, ar fi în realitate prea mică.

2) Comparând cifrele cari arată cantitatea de apă distribuită în oraș, cu debitul maxim al filtrelor noastre de nisip, găsim că aceste filtre nu sunt în stare să dea de cât cel mult $\frac{2}{3}$ din cantitatea de apă necesară Capitalei. Această insuficiență așa dicând cantitativă à filtrelor, face ca în conducte să avem regulat un amestec de apă filtrată cu apă care nu a trecut prin filtre, în proporțiuni foarte variabile. Această stare

de lucruri se traduce prin oscilațiuni foarte mari a numărului bacteriilor din apa de conducte, după cum se vede din următorul tablou:

Tablău de numărul bacteriilor din 1 c. c. apă de conduct

	Medie lunară	Maximum	Minimum
Aprilie	735	1.360	375
Mai	610	954	265
Iunie	815	1.733	291
Iulie.	537	1.265	150
August	404	890	137
Septembrie.	503	1.170	110
Octombrie	403	938	116
Noembrie	405	821	122
Decembrie	1.065	2.065	339

Aceste oscilațiuni depind de diferite împrejurări; unele din aceste împrejurări contribuie la împușinarea bacteriilor, altele lucră în sens contrar. Unele sunt cauze de purificare, altele din contră, cauze de infectare a apei din conducte.

1) *Cauze de purificare a apei din conducte.* Apa din conductele orașului este apă de Dâmbovița, luată din riū la vreo 20 kilometri în sus de București, aproape de satul Joița.

După cercetările făcute de noi în diferite timpuri, la acest nivel Dâmbovița conține un număr foarte mare de bacterii, de la 10000—30000 la centimetru cub. Dar acest număr nu s'a găsit nici o-dată în apele din conductele orașului, adică în apa riului care a fost mai întâi limpedită prin sedimentare în bazinele de la Băcu-Arcuda, amestecată apoi cu apă filtrată, și în sfârșit trecută prin diferite conducte. Fie-care din aceste acte și anume sedimentarea, amestecarea cu apă filtrată și în fine trecerea amestecului printr'o rețea mare de conducte, pot să contribuie la purificarea apei care ne vine de la Arcuda.

Să cercetăm în parte acțiunea acestor diferiți factori.

a) *Sedimentarea.* Examenele făcute în Iunie, Iulie, August

și Septembrie, asupra apei din bazinele de decantare de la Arcuda, ne-a arătat că sedimentarea reduce numărul bacteriilor în proporție foarte notabilă. Ast-fel după 10 ore de sedimentare, apa conținea la 1c.c. bacterii 648—748 (Iunie, basinel I),

»	»	410	(Iulie, basinel I).
»	»	480—720	(Iulie, basinel II).
»	»	564—700	(Iulie, basinel IV).
»	»	828	(August, basinel II).
»	»	650	(Septembrie, basinel I).

Pe când înainte de sedimentare conținea peste 10.000 bacterii la c. c.

Ast-fel, sedimentarea apei în bazine mari, descoperite și expuse la acțiunea razelor solare, curăță apa de o mare parte din bacteriile pe care le conține, după cum arătase P. Frankland încă de la 1893. Contrar de opiniunea altora, trebuie să admitem deci că, «o sedimentare cât mai completă înainte de filtrațiune este de o importanță capitală pentru siguranța higienică a unei ape de riū», nu numai fiind-că acesta este concluziunea unei autorități științifice, cum e Frankland, ci și fiind-că experiențele făcute la noi și în alte părți sunt de acord în această privință.

În cazul nostru, când filtrele sunt cu totul insuficiente, sedimentarea *cât mai completă*, adică mai prelungită, e și mai necesară, de óre-ce această operație devine principalul mijloc de purificare a apei riului, distribuită apoi în oraș.

b) *Alle cause de purificare.* Observând cifrele din tabloul reprodus mai sus, se constată că în timp de 4 luni (August Noembrie), apa din conducte avea în termen mediu 4-500 bacterii la 1 c. c., adică mai puțin de cât apa sedimentată de la Băcu. Afară de acesta au fost zile, în care numărul bacteriilor scădea la 100-150, minimum observat în Iuliu, August, Septembrie, Octombrie și Noembrie.

Aceste scăderi pronunțate și repetate ne arată că afară de sedimentare mai intervin și alți factori cari contribuiesc la purificarea relativă a apei. Între acești factori intră de sigur și *filtrațiunea* prin filtrele de nisip de la Băcu.

În adevăr, cu tot modul defectuos al construcțiunei lor, și

cu tóte că nu funcționează conform cu normele stabilite pentru o filtrațiune exactă, totuși filtrele de la Băcu dau une-ori o apă care conține mai puțin de 100 bacterii la 1 c. c. Astfel cercetările făcute în *Iunie* la Băcu, ne-au arătat că pe când apa nefiltrată (decantată sau sedimentată numai), conținea peste 600 bacterii la 1 c. c., apa filtrată pe care o debitați cele 2 bazine de filtrare, conținea numai 35-72 bacterii la un c. c. Asemenea în *August*, apa filtrată conținea maximum 85 bacterii la 1 c. c., pe când în aceeași zi apa nefiltrată (decantată) conținea 828 bacterii.

În aceste condiții se înțelege că apa din conducte conține de obicei mai puține bacterii de cât apa decantată de la Băcu, de vreme ce în conducte avem tot-d'auna un amestec de acest fel de apă cu apă filtrată, care e în general mai curată.

Pe lângă acțiunea filtrelor ar fi posibil să intervie la purificarea apei din conducte și un alt factor, și anume însăși trecerea apei prin conducte. Astfel examinând în aceeași zi apa dintr'un conduct situat mai aproape de rezervorul de la Cotroceni (școla com. din sffii Voevozi) și dintr'un alt conduct mai depărtat (școla general Adrian), am găsit aici aproape de 2 ori mai puține bacterii de cât în apa din cel-l'alt conduct, de și probele fusese luate aproape la aceeași oră și examenul fusese făcut în condițiuni absolut comparabile. Altele în condițiuni analóge s'au găsit diferențe cu totul neînsemnate.

2). *Cause de infectare a apei din conducte.* Dacă luăm drept indiciu al infectării apei, creșterea numărului de bacterii dintr'un c. c., găsim că apa din conducte este expusă să conție din timp în timp un număr mai mare de cât cifra medie. Causele acestor ridicări sau infectări periodice sunt multiple.

Câtă vreme funcționeau ambele filtre s'a putut constata cu regularitate că scóterea din funcțiune a unui bazin de filtrare spre a fi curățit, se traducea prin o creștere însemnată a numărului bacteriilor din apa de conducte. Acéstă creștere

ținea una sau mai multe zile, și une-orî preceda cu puțin curățirea filtrului astupat de la Băcu.

În această împrejurare cauza infectărei apei din conducte era scăderea acțiunii purificătoare a filtrelor. Tot asemenea scăderea acțiunii purificătoare a sedimentărei în bazinele de la Băcu, se va traduce prin creșterea numărului bacteriilor din apa de conduct, fie că sedimentarea se face într'un timp prea scurt, fie că plôea, înorarea cerului, vîntul sau alte cauze micșorează acțiunea sedimentărei.

Principala cauză însă este infectarea riului însuși, înainte de a intra în bazinele de la Băcu-Arcuda. Chiar cînd sedimentarea și filtrațiunea parțială a apei s'ar face în aceeași măsură și cu regularitate matematică, infectarea riului ar schimba calitățile apei de conduct. În adevăr, la noi această apă fiind în mare parte numai decantată, ea prezintă calitățile și defectele apei de Dâmbovița, atenuate prin sedimentare. Dar acțiunea sedimentărei este numai relativă; o parte din bacteriile cu care este încărcată apa riului, cînd intră în bazinele de decantare, scapă de acțiunea sedimentărei și trece de-a dreptul în conducte. Această parte e cu atît mai mare cu cît apa riului e mai infectată. Ast-fel la laboratorul comunal s'a putut observa că în lunile ploioase (Aprile—Iunie), cînd Dâmbovița avea ocașiunea să fie infectată mai mult, apa din conducte conținea în general, un număr mai mare de bacterii. Această influență predominantă a infectărei riului se vede și mai bine în cursul lunii Decembre, cînd media bacteriilor la 1 c.c. apă s'a ridicat la 1065. Această creștere însemnată se explică prin faptul că Dâmbovița a avut să primescă scurgerile provenite din topirea zăpezii și încărcate cu bacterii de la suprafața pămîntului.

Pe lângă acesta în Decembrie au fost zile în care înghețul a împeditat nu numai acțiunea unicului basin de filtrare rămas în funcțiune, ci chiar și sedimentarea mai prelungită în bazinele de la Arcuda.

Din contră, în lunile secetose, media lunară a numărului de bacterii nu a trecut de 4—500 la 1 c.c. (August—Noembrie).

Oscilațiunile semnalate și mai ales ascensiunile brusci ale numărului bacteriilor din apa de conduct, arată în modul cel

mai sigur, insuficiența acțiunii basinelor, de sedimentare și de filtrare de la Bâcu-Arcuda. Din cauza acestei insuficiențe, o plöe mai abundentă în susul Dâmboviței, sau căderea și topirea zăpezei, fac să avem o adevărată invasiune de bacterii în apa din conductele orașului. Când aceste bacterii sunt saprofite, cum e în majoritatea casurilor, invasiunea lor nu e periculoasă. Dar de îndată ce în conducte pătrund cu apa riului și bacterii patogene, sănătatea orașului e serios amenințată.

Ocasiunea ca apa Dâmboviței să primescă și microbi patogeni în sus de Arcuda nu lipsesce. Din contră, după cercetările noastre, sunt sate de la Arcuda până la Brezöia, care pot să trimetă în Dâmbovița bacterii patogene și în special bacilul febrei-tifoide. Mai ales două sate sunt primejdiöse în această privință. Unul e satul Brezöia din județul Dâmbovița, situat cam la 13 kilometri în sus de Arcuda; al doilea este satul Joița la o depărtare numai de vre-o 700 metri de bazinele de sedimentare. În aceste sate lipsa de latrine și obiceiurile primitive ale locuitorilor, fac ca suprafața solului dinprejurul locuințelor și, prin urmare, de pe malul riului, să fie infectată permanent de dejecțiuni și lături. Apele meteorice și menagere cari spală solul ast-fel infectat, duc în Dâmbovița și bacteriile pe cari le întilnesc, și printre cari trebuie să fie și bacilul-tific, când au fost bolnavi de febră-tifoidă prin aceste părți. Aici e mai ales pericolul pentru București.

În adevăr, sistemul de alimentațiune al unui oraș cu apă de suprafață, filtrată prin filtre de nisip, cere înainte de tôte, ca apa destinată a fi trecută prin aceste filtre să fie *cât se poate de curată*. Această cerință este obligatorie, chiar când filtrele ar fi perfect construite și ar funcționa corect.

Cu atât mai mult la noi, insuficiența instalațiunei de la Bâcu-Arcuda ne obligă a cere cu stăruință să se împedice infectarea Dâmboviței în dreptul satelor pe cari le udă până la Bâcu.

Necesitatea și utilitatea unor măsuri de protecțiune a riului, se vede și mai bine când studiem relațiunile cari au existat între apa de băut și epidemiile de febră tifoidă din oraș.

Cercetările pe cari le-am putut face în această privință pentru anii 1897 și 1898, împreună cu d-l Medic șef al Capitalei, vor

fi arătate pe larg în alta parte. Aici vom atinge numai punctele care arată că epidemiile de febră-tifoidă din oraș ar putea fi împedicate sau micșorate, chiar cu instalațiunea actuală de la Băcu, dacă s'ar lua măsură de protejare a Dâmboviței în sus de bazinele de sedimentare.

Examinând mortalitatea de febră-tifoidă din Bucuresci, în timpul celor din urmă două decenii și raportând-o la cifra populațiunei calculată de Biuroul statistic municipal pentru acea perioadă,— în care recensămîntul efectiv a fost făcut numai în 2 rinduri, la 1878 și 1894 — găsim următoarele proporții :

Mortalitatea de febră-tifoidă la 10.000 locuitori.

1878	45,6 ⁽¹⁾
1879	16,1
1880	13,7 ⁽²⁾
1881	8,7
1882	12,4
1883	14,4
1884	5,8
1885	5,3
1886	5,2
1887	4,6
1888	7,9
1889	5,3
1890	3,5
1891	5,1
1892	4,0
1893	2,6
1894	2,0
1895	1,9
1896	3,7
1897	9,0
1898	4,0

Deși aceste cifre nu au exactitatea dorită, de ôre-ce mortalitatea de febră tifoidă nu a putut fi raportată la cifra reală

(1) Războiul.

(2) Inceputul lucrărilor de rectificare a Dâmboviței.

a populațiunei, totuși tabloul de mai sus este instructiv, în ceea-ce privesce relațiunile dintre epidemiile de febră tifoidă și apa de băut din Bucuresci.

În adevăr, dacă lăsăm la o parte anul 1878, cu o mortalitate excesivă, din cauza unor condiții excepționale (răsboiul), și dacă facem media mortalității tifice pe perioada de 5 ani, găsim:

De la 1879—1883 media 13,0 la 10.000 locuitori.

» 1884—1888 » 5,7 » » »

» 1889—1893 » 4,1 » » »

» 1894—1898 » 4,1 » » »

Ceea ce arată că de la 84, adică odată cu terminarea lucrărilor de canalizare a Dâmboviței, febra tifoidă a scăzut brusc.

Faptul acestei căderi repezi se explică ușor dacă ne aducem aminte că rectificarea Dâmboviței a avut de efect nu numai asanarea solului și a locuințelor din partea de jos a orașului, ci în același timp a făcut să se schimbe și să se îmbunătățească modul de alimentare a Bucurescilor cu apă. Pe când înainte de canalizare, apa era luată de sacagii din Dâmboviță, după ce gârla intrase deja în oraș și avusese ocaziunea să fie infectată de locuințele vecine, după canalizare, apa se ia numai din susul orașului, după ce în această parte riul fusese protejat de infecțiuni prin adâncirea albiei sale și prin crearea de bulevarde largi d'alungul malurilor.

Afară de acesta, odată cu terminarea lucrărilor de canalizare a Dâmboviței începe să funcționeze și instalațiunea de la Bicucuda (1889), care, cu toate defectele ei, pare a fi contribuit într-o cât-va la scăderea mortalității de febră tifoidă. În adevăr, de la 89 înainte, media acestei mortalități este numai de 4,1 la 10.000, mai mică decît de cât înainte de instalațiunea filtrelor de la Băcu.

Ast-fel primele măsuri de protecțiune a apei de băut au contribuit puternic la scăderea febrei tifoide din oraș. Cu toate acestea tabloul reprodus mai sus ne arată și pericolele la care ne expune apa de băut adusă de la Arcuda în condițiunile actuale. E destul ca un an să fie mai ploios, mai ales primă-

vara și vara, ca să vedem mortalitatea tifică crescând la 4,5 sau chiar 9 la 10.000, cum a fost în timpul epidemiei din 97.

Comparând în această privință ultimii 4 ani, găsim că anul cel mai secetos (1895) a avut mortalitatea cea mai mică de febră-tifoidă (1,9 la 10.000), pe când anul cel mai ploios (1897) a dat și o mortalitate excesivă de febră tifoidă (9,0 la 10.000).

Acțiunea vătămătoare a ploilor se vede bine din următorul tablou:

Cantitatea de apă cădută, în milimetri:

	1895	1896	1897	1898
Martie	31,4	29,4	36,4	31,7
Aprilie	25,5	35,3	129,9	24,8
Maiu.	60,9	48,3	157,2	91,2
Iunie.	24,7	107,8	297,9 (1)	68,7 (1)
Iulie	39,0	14,0	83,1	91,2
August.	18,5	79,6 (1)	3,5	80,7

Mortalitatea de febră tifoidă la 10.000 locuitori	1,9	3,7	9,0	4,0
---	-----	-----	-----	-----

Ast-fel observațiunile din ultimii 4 ani ne arată că în starea actuală a alimentării orașului cu apă, ploile contribuie în mod evident la producerea epidemiilor de febră tifoidă. Când ploile, și prin urmare scurgerile în Dâmbovița, în sus de Arcuda, sunt împuținate mult — cum s'a întâmplat în 95, — febra tifoidă scade cu totul în oraș. Ceea ce s'a întâmplat fără voința noastră, ar putea fi realizat și în cas de ploii abundente, dacă riul ar fi apărat mai bine de scurgerile de prin satele pe care le atinge în cursul său. Măsurile de protecțiune ale riului nu vor face de sigur să se stingă cu totul febra tifoidă din oraș, dar în igienă nu avem să urmărim numai absolutul. Va fi destul dacă vom reuși să împuținăm mortalitatea de febră tifoidă într'o proporție mai însemnată, de cât în cazul când nu am proteja de loc Dâmbovița în sus de Arcuda, sub cuvântul că nu o putem apăra în de ajuns, precum nu se pot apăra nici satele situate pe malurile Dâmboviței, în josul Capitalei.

(1) Inceputul epidemiilor din anii corespunzătoare.

11. *Apa de puț*. Populațiunea mărginașe se servă încă în mare parte de puțuri, al căror număr se ridică la aproape 2.000.

În cursul anului 1897, onor. Direcțiune sanitară a orașului a intervenit pe lângă Institutul de bacteriologie ca să examineze unele din aceste puțuri. Cercetările făcute atunci se referă la 58 de puțuri, cari au fost găsite rele. Concluziunea d-lui dr. Babeș, directorul Institutului bacteriologic, consemnată în raportul d-sale cu No. 501 din 8 Decembre 1897 este că «tote puțurile examinate până acum conțin o apă mai mult sau mai puțin infectă, infecțiunea provenind mai mult sau mai puțin din straturile superficiale ale terenului în care se găsește această apă, iar în casurile unde puțul e profund, din captarea cu totul insuficientă și făcută fără îngrijire pentru a împedica o infecțiune ulterioară.

«În multe puțuri s'au găsit cantități enorme de microbi între cari și bacillus coli communis, sau chiar microbi cari sémcă și mai mult cu acei ai febrei-tifoide. Aceste din urmă puțuri trebuiesc neapărat închise, ca să nu mai serve pentru alimentare».

După această normă ar fi trebuit închise vre-o 20 din cele 58 puțuri examinate. Dintre acestea 20, cinci se găsesc în apropierea unor locuințe în cari s'au observat cazuri de febră tifoidă în 1898, așa că s'ar putea presupune că apa lor a fost infectată de bacili tifici. Restul de 15 puțuri condamnate au rămas inofensive pentru populațiunea din vecinătatea lor, de și după examenul bacteriologic apa acestor puțuri conținea foarte multe bacterii și forme de coli comun.

Acest fapt, precum și numeroase cercetări făcute în alte părți asupra apei de puț, arată că prezența bacilului coli și a unui mare număr de bacterii într'o ast-fel de apă, nu indică tot-d'auna că un puț e infectat de dejecțiuni, și prin urmare expus a primi și bacilul tific sau alți microbi patogeni din intestine. Din această cauză singur examenul bacteriologic al unei ape de puț, făcut numai odată, nu ne poate îndreptăți să conchidem că un puț trebuie închis sau nu. În această privință situația și modul construcțiunii puțurilor sunt indicii mai utile de cât un singur examen bacteriologic.

Din partea noastră în 1898, am avut să examinăm apa din 11 puțuri, din localități unde se ivise febra tifoidă. Aceste puțuri sunt următoarele:

1^o). Puțul din curtea casarmei gardurilor comunale, situată pe delul Filaret. Tipul obișnuit al puțurilor noastre, cu ghisuri de lemn, adînc, izolat de locuințe 1 c. c. apă conținea 1.100 bacterii.

2^o). Puțul de pe strada Foișor 47, depărtat de locuințe, construit după tipul obișnuit; strada nu e canalizată.

1 c. c. apă conținea 1960 bacterii.

3^o). Puțul de pe aceeași stradă, 71, așezat pe un maidan ridicat, mai izolat de cât precedentul.

1 c. c. apă conținea 1300 colonii.

4^o). Puțul de pe strada Vultur 128, așezat la 2 metri depărtare de privata locuinței vecine și lângă un grajd.

1 c. c. apă conținea 4312 colonii.

5^o). Puțul de pe strada Tórnai 86, foarte apropiat de locuințe, lângă o curte murdară; construit după tipul obișnuit și foarte mult întrebuițat.

1 c. c. apă conținea 4500—6790 bacterii.

6^o). Puțul de pe aceeași stradă, 109, mai depărtat de locuințe și mai puțin întrebuițat.

1 c. c. apă conținea 1780—2070 bacterii.

Examenul acestor 6 puțuri a fost făcut în Iunie; printre bacteriile dezvoltate s'au găsit bacilii gazogeni, din grupul pneumobacilului său a bacilului aerogen, bacilii fluorescenți și diferiți psihrofilii. În nici un caz nu s'a găsit bacilul tific.

7^o). Puțul de pe șoséua Basarab 59, apropiat de locuințe, examinat în August.

1 c. c. apă conținea 1080 bacterii.

8^o). Puțul de pe strada Țepeș-Vodă 118, apropiat de locuințe, construit după tipul obișnuit, strada nu e canalizată în această parte, a fost examinat în Septembrie.

1 c. c. apă conținea 1100—2000 bacterii.

9^o). Puțul de pe aceeași stradă, 69, situat pe un maidan, pe care se depun și murdăriile. Construit după tipul obișnuit, servă mult la adăparea vitelor.

1 c. c. apă conținea 5200—5860 bacterii.

10^o). Puțul de pe strada Anton 53, așezat pe un maidan isolat, are pereții de piatră, formați din mai mulți cilindrii săi colaci suprapuși și bine cimentată, așa că par a forma un singur bloc. Servă mult la adăparea vitelor, a fost examinat în Noembrie.

1 c. c. apă conținea 3300—4840 bacterii.

11^o) Puțul de pe calea Rahovei, 136, e construit ca și precedentul, așezat în marginea trotuarului, în partea mai ridicată a strădeii aprópe, de locuințe și puțin adinc, examinat asemenea în Noembrie.

1 c. c. apă conține 546—720 bacterii.

Ca specii deosebite s'a notat și în apa acestor din urmă 5 puțuri bacilii gazogeni, fluorescenți, lichefianți și psihrofilii diferiți.

După aceste cercetări puțul de pe strada Vulturii 128, este absolut inadmisibil, asemenea puțul de pe strada Tórnerei 86, pare a fi expus lu infecțiunii serioase, dacă luăm în considerație situația sa, numărul bacteriilor din apă, precum și faptul că atât în 97 cât și în 98 s'a observat cazuri de febră tifoidă în vecinătatea acestui puț la N-rele 80, 83 și 114 de pe aceeași stradă. Cât despre cele-l'alte puțuri apropiate de locuințe, ele sunt suspecte și se cere ca examenul bacteriologic al apelor să fie repetat la diferite intervale.

Rezultatele cercetărilor făcute asupra acestor puțuri au fost comunicate la timp d-lui Medic Șef.

III. *Apa Dâmboviței, în oraș.* În urma invitațiunii d-lui Medic Șef, am examinat în cursul lunii August, apa riului în trecerea sa prin oraș. Rezultatele sunt următoarele:

	Media	Maximum la 1 c. c.	
1 ^o) La un klm. în jos de móra de la Ciurel.			
a) din mijlocul gârlei	8166	10.100	bacterii
b) de la mal	10.717	13.300	»
2 ^o) Dintre podul de la Ciurel și Stăvilar .	9866	15.200	»
3 ^o) Lingă podul de la Cotroceni	7050	8200	»
4 ^o) Lingă podul Mihai-Vodă	9496	11.700	»
5 ^o) Lingă podul Tăbăcari.	23.000	30.400	»
6 ^o) Podul de la Abator.	133.500	144.900	»
7 ^o) Lingă podișca Primăriei (malul stîng)	100.000	100.000	»
8 ^o) Vitan, în dreptul roței a 2-a (malul stîng)	221.200	224.000	»
9 ^o) Dudești, în dreptul primei roți (mal, drept)	138.000	138.000	»

În ceea ce privește speciile cele mai frecvente, se observă pe lângă bacteriile obișnuite în apă, foarte mulți protei, cu atât mai numeroși, cu cât apa e mai încărcată de bacterii. Bacilul tific nu a putut fi găsit în apa râului, luată chiar de lângă podul de descărcare al excrementelor.

31 Ianuarie 1899.

Tuberculoza pulmonară.

De tuberculosă au sucombat în anul:

1898	785	bolnavi
1897	841	»
1886	947	»
1895	959	»
1894	865	»

În raportul anului 1896 am dezvoltat mai pe larg cauzele principale ale acestei bôle și am propus măsurile profilactice ce ar trebui să se ia.

În anul 1898, Consiliul de igienă al Capitalei a studiat mai aprofundat cauzele și măsurile ce trebuiesc luate și după un vot al acestui Consiliu s'a propus între alte măsuri, pe cari le-am arătat în acest raport la capitolul «*Măsurile contra bôlelor contagioase*» și înființarea unui medic comunal însărcinat în special numai cu descoperirea bolnavilor și cu luarea măsurilor preventive, acesta în scop d'a cunoște mai întâiu cum stăm în Capitală, în această privință.

Acest medic a fost înființat odată cu aplicarea Budgetului din anul acesta, adică la 1 Aprilie.

Odată cu înființarea acestui post Consiliul de igienă a mai elaborat nisce instrucțiuni sanitare prin care se povățuiesc publicul cum să se păzescă de această bôle, dându-le o publicitate întinsă prin toate ziarele din capitală și prin foi imprimare, cari s'au distribuit publicului și mai cu seamă prin atelierele de lucru. Aceste instrucțiuni se vor vedea la capitolul «*Anexe*» din acest raport. — Asemenea am dressat un tablou grafic de mortalitatea de tuberculosă la București pe timp de 23 ani și împreună cu instrucțiunile de mai sus le am prezentat Congresului de tuberculosă, ce s'a ținut anul acesta

la Paris în luna August sub Președința Profesorului Nocard, se va vedea mai departe modul cum a fost prezentate aceste lucrări congresului, reproducându-le întocmai cum s'a publicat în volumul ce a apărut de curînd, despre lucrările congresului și la care mi s'a făcut distinsa onoare d'a fi numit președinte onorific al congresului.

Activitatea serviciului de tuberculosă ce s'a înființat în Capitală și s'a îndeplinit de D-l Dr. Ținc în cursul anului expirat, se resumă în următoarele lucrări:

S'a vizitat 1.555 de ateliere diferite.

S'a examinat 10.958 persoane dintre cari 8.642 bărbați și 2 316 femei.

Din acest număr s'a constatat atinși de tuberculosă.

în gradul I.	{	98 bărbați		130
	{	32 femei.	}	
în gradul II și III.	{	26 bărbați		33
	{	7 femei.	}	

Examenul bacteriologic s'a făcut la 45 casuri, cari a dat ca rezultat pozitiv 19 și negativ 26.

Din numărul total de 163 tuberculoși descoperiți prin ateliere sunt 116 Români, 18 Israeliti și 29 străini 'alte naționalități.

Atelierele de lucrători cari au dat un număr mai mare de tuberculoși au fost :

Bărbieri 2, Cismari 48, Croitorii 11, Fabrica de chibrituri 11, Atelierul C. F. R. 4, Fierari 5, Tâmplari 5, Fabrica de tutun 18 și Tipografi 43.

Cercetările în această privință urmăză încă și în momentul de față, se examinează prostituatele după care apoi se va întinde cercetările și asupra funcționarilor inferiori de orî-ce categorie.

După ce se va termina aceste cercetări, cu descoperirea bolnavilor, trebuie să se organizeze acest serviciu mai bine pentru a se da tuberculoșilor asistența medicală necesară, pentru a fi căutați la domiciliu sau în spitale create pentru ei precum și în sanatoriile. Crearea acestor stabilimente a devenit indispensabilă și sperăm că în budgetul comunal din anul 1899—1900 se va prevedea înființarea lor deja ce-

VII.

Igiena școlilor și inspecțiunile sanitare.

După cum se știe, încă de acum 3 ani s'a înființat un serviciu regulat de inspecțiuni sanitare ale școlilor atât publice cât și particulare.

Aceste inspecțiuni se fac la fie-care lună odată, conform unor instrucțiuni speciale de către 2 medici comunali inspectorii de școle, iar la începutul anului școlar se face osebuit o inspecțiune generală sanitară a tuturor școlărilor. Inspecțiunile acestea se mai fac și în orice timp după cererea Directorului școlii când se ivesce veri-un caz de boală contagioasă printre școlari, scopul acestor inspecțiuni este d'a supraveghia igiena școlii și a prescrie măsuri speciale pentru prevenirea bolilor contagioase ce se pot răspândi prin școală. Cu ocaziunea vizitelor ce se fac de d-nii medici comunali, precum și de medicul șef al Capitalei, s'a constatat și anul acesta mai multe inconveniente igienice pentru care deja s'a cerut îndreptarea prin rapoartele precedente. De și în fie-care an se aduce îmbunătățiri igienei localelor de școle, și se clădesc în toți anii câte 2 sau 3 școli primare, cu toate acestea localele existente prezintă încă multe defecte igienice. Atât școlile primare care aparțin de Primărie, cât și școlile secundare și liceele statului mai cu seamă, prezintă multe inconveniente care trebuiesc îndreptate, în acest raport se va vedea mai la vale toate aceste neajunsuri expuse pe capitole și desideratele formulate de sub-semnatul, împreună cu d-nii medici inspectorii de școle.

Unul din marile inconveniente ce constatăm la școle, este locuirea Directorilor în chiar corpul principal al școlii, când acești Directori au familie cu copii, mai tot-d'auna bolile contagioase care se răspândesc așa de des din școle pornesc din locuința Directorilor, sau copiii acestora cad cei d'întăiu bolnavi și întrețin contagiunea adusă în școală de părinții lor, care mai tot-d'auna sunt și profesori în școală și foarte cu greu se poate opri d'a nu merge la cursuri, se impune dar

separarea cu totul a locuinței Directorilor familiștii cu copii, de localul școlei.

Instrucțiunile sanitare prescrise de Consiliul de igienă, atât pentru igiena școlei, cât și pentru prevenirea bólelor contagióse, și care s'aũ tipărit în broșure și s'aũ împărțit pe la tóte școlele, nu se aduc la îndeplinire întocmai de către Directori școlelor, de multe ori se abat cu totul și în mai multe rinduri am raportat Ministerului de instrucțiune aceste abateri.

Tóte școlele primare clădite de Primărie sunt prevădute cu filtre Berkefeld ca cele mai bune, unele din școle cu chirie aũ rămas cu sterilisátorele construite dupe indicațiunile d-lui d-r Babeș, așa că din punctul de vedere al filtrațiunei apei de băut, școlele primare aũ fost asigurate, însă nu se dá destulă atențiune pentru îngrijirea lor și distribuirea apei de băut la copii se face cu mare neregulă și dintr'o singură cană beaũ toți copii.

Școlele publice primare ale orașului, vizitate în cursul anului 1898 aũ fost în număr de 71, dintr'e cari 32 de băeți și 35 de fete iar mixte 4.

Școlele statului inspectate de serviciul comunal aũ fost 18, iar școlele private a fost 60.

Numărul total al elevilor din școlele primare a fost de 13.407, iar numărul total din tóte școlele vizitate de medici anul acesta a fost de 26.992.

Numărul vizitelor sanitare ce s'aũ făcut de medicii inspectorii școlari în cursul anului 1898 la tóte școlele a fost de 779 în timp de 9 luni cât a ținut cursurile.

Bólele contagióse epidemice ce s'aũ ivit anul acesta printre școlari aũ fost Rugeola, Scarlatina, Varicella, Difterie, Febrătifoidă, Oreillon, Tusc convulsivă și Conjunctivă granulósă precum și alte bóle de ochi și bóle parazitare de piele. Vom, vedea mai la vale în care anume școle s'a constatat școlari cari lipsiaũ atinșii de diferitele aceste bóle contagióse și ce măsuri s'a luat pentru prevenirea bólelor.

Mai înainte de tóte, voim a arăta că anul acesta s'a constatat cu certitudine că școlele constitue mijlocul cel mai activ de contagiune al bólelor infecțióse, cele mai de multe ori copii

s'aũ îmbolnăvit de la școlă de la colegiilor lor, cariil sau aũ venit la școlă bolnavi în períodoa de incubațiune a bólei și se scie că rugeola este fôrte contagiósă chiar în acésta fasă a bólei, așa că scolarii din apropierea aceluil bolnav din bancă contractéză bóla cu ușurință, sau că unil din școlarii avënd frați pe acasă mai micil bolnavil, urméză la școlă și duc pe hainele lor germenii bólei de acasă, pe care 'i imprăscie prin școlă, apoi alțiil cariil aũ zăcut de bóle contagióse eruptive sau de difterie nu 'și aũ făcut convalescența pe deplin acasă, așa că nu s'aũ debarasat cu totul de germenii bólei și credëndu-se sănătoși plécă la școlă și molipseac și pe alți școlarii.

Măsurile ce s'aũ luat în acéstă privință, sunt prescrise în instrucțiunile sanitare, însă nu se observă îndestul de către d-niil Directoriil de școle. Nu se cere tot-d'a-una școlarului care a lipsit din cauză de bólă, biletul din partea medicului comunal, prin care se adeveresce că copilul este cu totul sănătos, că s'a curățit de germenii bólei și că póte reincepe școlă fără pericol de contagiune.

O cauză sigură de îmbolnăvire a copiilor pe la școlil este și lipsa unuil local de recreație precum și nesupraveghiarea lor din partea autorității școlare.

Cele mai multe școle nu aũ local unde să se adăpostéscă copiiil în timpul recreației și unde să se joace, așa că o mare parte din copiiil în orele de recreație nu se duc acasă fiind prea departe de școlă și rămân sau prin coridórele școlei sau pe afară, pe strade sau pe maidane, aci după ce aũ mâncat provisia din ghiosdan adusă de acasă, încep de a se juca, alergând și sáring în mod irarionabil, trântindu-se pe pământ și une-oril chiar luându-se la bătae între dânșii așa că din aceste alergăturil, fiind și gros îmbrăcațiil mai cu sémă în timpul tómnel și ernel, se înădușec, se desbracă și ast-fel se expun la răcire și cad bolnavil, apoi pe maidanele pe unde copiiil alérgă și se trântesc, sunt depuse tóte felurile de murdării, până chiar și escremente, cariil fiind prăfuite se amestecă în pulberea scormonită de piciórele copiilor și ast fel se depune pe corpul lor, sau se introduce prin respirație în organism, iată dar una diu cauzele predisposante cariil fac ca copiiil de școlă să se îmbol-

năvescă de diferite bóle mai cu sémă de cele contagióse ; apoi la unele școle Directoriil nu permite copiilor să intre în clase înainte de orele de curs, așa că unii din copii carí nu se duc pe acasă în timpul recreației, șed pe afară ore întregi, expuși la curențe de aer și în timpul unei degeră cu totul pe afară. Este de dorit ca autoritatea școlară să ia măsuri de îndreptare în această privință și să înființeze pentru fie-care școlă Primară câte un pedagog supraveghetor în timpul recreației.

Arătăm aci rezultatele inspecțiunilor școlare ce s'aú făcut în anul 1898 de către medicii comunali inspecțori de școle, și măsurile ce s'aú luat pentru prevenirea bólelor contagióse, apoi vom arăta și îmbunătățirile ce se propun a se aduce școlilor primare, școlilor statului, și la unele din institutele private.

Medicii comunali inspecțori de școle aú inspectat în cursul anului școlar 149 de școli dintre cari 60 școli particulare.

La aceste inspecțiuni s'a constatat elevi bolnavi acasă de:

Rugeolă	702
Scarlatină	111
Varicelă	66
Diftheria	102
Febră tifoidă	68
Oreillon	72
Tuse convulsivă	92
Conjunctivită granulósă	11
Alte bóle de ochi	51
Influență	438
Bóle de piele parazitare	57

Măsurile luate pentru prevenirea epidemiilor aú fost la următoarele școle:

In Secțiunea I.

La Școlá No. 3 «Genilie». — S'a suspendat cursurile pentru 15 zile.

La Școlá No. 6 «Poenu».—S'a închis cl. I pentru 10 zile.

La Școlá No. 11 «Dora d'Istria».—S'a închis pentru 5 zile.

La Școlá No. 14 «Aristia».—S'a închis cl. I pentru 15 zile.

Școlá No. 30 «Sfinții Voevođi», s'a închis pentru 20 zile.

Școlá No. 7 «Dora d'Istria», s'a închis cl. I pentru 8 zile.

Școala No, 25 «General Florescu», s'a închis pentru 15 zile
 Școala No. 36, calea Grivița, s'a închis pentru 10 zile, numai cl. I.

Școala din str. Viting s'a închis pentru 20 zile.

Institutul «Bolintinenu» s'a închis pentru 8 zile.

Institutul «Sf-ta Maria» s'a închis cursul primar pentru 10 zile.

Institutul Petrescu s'a închis pentru 8 zile.

Școala Fröbeliană Némțu, s'a închis pentru 15 zile.

In Secțiunea 11-a, s'a luat următoarele măsuri:

Școala No. I «Gen. Adrian» s'a suspendat cursurile pentru 10 zile.

Școala No. 4 «Caimata» s'a suspendat cursurile pentru 10 zile.

Școala No. 10 «Laurian» s'a suspendat cursul pentru 3 zile.

Școala No. 15 «Calist» s'a suspendat cursul pentru 8 zile.

Școala No. 3 «Carmen-Sylva» s'a suspendat cursul pentru 8 zile.

Școala No. 4 «Domnița Maria» s'a suspendat cursul pentru 15 zile.

Școala No. 9 «Gen. Adrian» s'a suspendat cursul pentru 20 zile.

Școala No. 17 «Boerescu» s'a suspendat cursul pentru 8 zile.

Școala No. 28 «Mecet» s'a suspendat cursul pentru 15 zile.

Externatul secundar de fete No. 2 s'a suspendat cursul pentru 5 zile.

Imbunătățirile ce trebuiesc aduse școlilor, propuse de d-nii Medicii comunali Inspectorii de școle.

1. Școlile publice primare care au localul propriu.

Conform vechei și actualei legi a instrucțiunii, primăriile fiind datore a clădi și întreține localurile pentru școlile primare administrațiile comunale din trecut și mai ales actuala s'a achitat în mod satisfăcător, de această îndatorire clădind pentru cele mai multe școle localuri foarte bune, unele chiar monumentale, ast-fel că la prima vedere nu s'ar putea obiecta nimic din punctul de vedere igienic și totuși la un examen mai aprofundat multe dintre aceste localuri prezintă inconveniente din mai multe puncte de vedere, ast-fel:

1). Situațiunea. Din motive de economie ,cele mai multe școle fiind construite pe locul diferitelor biserici, nu s'a ținut în de-a-juns socotélă de orientațiunea saelor de studiū, ast-fel că unele dintre acestea sunt continuū în umbră, altele din contră, expuse prea mult rađelor solare.

Este dar de dorit ca pentru nouile localuri cari se vor construi să se fie în sémă acest inconvenient.

2). Salele de studiū la multe școle nu sunt în raport cu numărul elevilor intrucât privesce suprafața, de óre-ce sunt școle în cari aglomerațiua e fórte mare mai ales în primele 2 clase cari, după cum se scie, sunt mai mult populate.

Trebue dar să se adopte un tip comun pentru suprafața și cubagiut saelor la tóte școlele, cari se vor construi, dublându-se primele 2 clase în circumscripțiile acele, în care numărul copiilor de școlă este prea mare.

3). Sala de mâ care. La cele mai multe școle și mai ales la acelea de la extremitatea orașului elevii neputându se duce acasă la amiađe-đi, sunt nevoiți a rămânea în clase pentru a-și ua frugalul lor dejun. Din acéstă cauză pe de o parte se produce necurățenie, iar pe de alta se opresce d'a se îngriji salele de studiu în timpul orelor libere.

Avându-se dar în vedere acest inconvenient și în considerațiua că în curind se vor înființa cantinele școlare, ar fi de neapărată necesitate ca la fie-care școlă să existe câte o sală specială prevădută cu mobilierul necesar.

4) Vestiare. Mai la tóte școlele în timpul ernel se țin în clase paltónele, căciulele și șoșonii elevilor, din care cauză pe de o parte se viciază aerul, iar pe de alta se favoriséză contagiul diferitelor maladii.

Trebue deci ca la tóte școlele să existe câte un vestiar prevădut cu mobilierul necesar și să fie încăldit în ăilele prea frigurose.

5). Ventilațiua. Tóte școlele chiar și cele construite anul acesta n'aū ventilatoriī suficiente, din care cauză, mai ales în timpul ernel, aerul e fórte viciat, adesea chiar nerespirabil, mai cu sémă la școlele de la extremități unde școlari 'și ung cismele, cu diferite unsorī infecte.

Se impune dar ca de urgență să se instaleze la toate școlile aparate pentru ventilație în raport cu cubagiul saelor și numărul elevilor.

6). Pardoséla saelor de studiū la toate școléle fiind de brad, presintă multe inconveniente atât din punctul de vedere, economic cât și sanitar, se deterioréază fôrte iute și în interstițiile și găurile carī se forméază, se aglomeréază diferite murdării care cu greū se pot îndepărta. Uleiul și lacul aplicat pe aceste scândurī nu sunt de nicī un folos, de ôre-ce nu duréază nic 15 zile, dupā cum s'a constatat la școléle clădite anul acesta.

Aceste pardoseli, neputându-se face de mosaic sau ciment simpln din cauza răceleī pe care ar întreține-o, trebuie să se prefere lemnul de stejar sub forma de parchete.

7) Sobe. Sistemul de încăldire existent la cele mai multe școlé fiind prin sobe metalice, presintă o mulțime de inconveniente, prlntre carī principalul este că nu se pôte obține o temperatură constantă.

Este de dorit dar să se prefere sobele de teracotā în dimensiuni și număr suficient comparativ cu cubagiul saelor, iar nu cum s'a făcut la noile localurī la carī aceste sobe, atât de igienice, nu 'și îndeplinesc scopul dorit.

Să se menținā sobele metalice numai pentru vestibule în carī aștept elevii și care trebuie încăldite mai în scurt timp.

8). Mobilierul cu care sunt îndestrate actualmente mai toate școléle, este departe de a corespunde cerințelor pedagogice și mai ales igienice. Vechile bănci și chiar pupitrele nu sunt în raport cu talia elevilor, ast-fel că aceștia sunt siliți a face o adevărată gimnastică (și acesta în sens defavorabil sănătății lor) pentru a parveni să scrie sau a desemna.

Se impune dar ca Comuna să facā sacrificiul bănesc pentru a înlocui de urgență vechiul mobilier dupā tipul adoptat la școléle de la Sosea și Sf. Voevođi.

9). Latrinele aprópe la toate școléle fiind vicios construite, constituesc un pericol permanent pentru sănătatea elevilor. La unele școlé latrinele sunt în capul principal al clădirei și ast-fel infectéază întregul local; la altele, din contra, sunt prea

depărtate, ast-fel că elevii sunt nevoiți a parcurge prin aer liber un spațiu prea mare, mai ales în timpul iernei.

Ar fi de dorit să se instaleze la toate școlile sistemul tot la Canal, după cum s'a făcut la nouile localuri avându-se grija a se așeza și mici sobe pentru ca acest sistem igienic să poată funcționa și în timpul iernei.

10). Hala de gimnastică. Prin noua lege a instrucțiunei publice, s'a dat o mai mare desvoltare exercițiilor corporale, umplându-se ast-fel golul simțit de toți igienisții. În adevăr nimic nu poate fi mai folositor desvoltărei fizice a micilor ființe, cari din cea mai fragedă etate sunt condamnați a sta în clase, nemișcați ore întregi (și după cum am arătat mai sus, a ocupa în bănci pozițiuni cu totul defectuoase) ca exercițiile corporale executate după anumite regule în aer liber. Aceste exerciții, vara se pot executa în curtea școlilor, iarna însă la cele mai multe școle, aceste exerciții nu pot avea loc

De aceea dar se simte mare necesitate ca la toate școlile să se construiască câte o hală de gimnastică prevădute cu aparatele necesarii și care hală să se poată încălzi în zilele prea friguroase.

11). Curtea. După cum am menționat deja cele mai multe școle fiind construite pe locul diferitelor biserici n'au curte proprie, iar acelea cari au sunt prea mici și rău întreținute. Curtea la o școlă fiind de mare necesitate pentru recrearea și diferitele exerciții ale elevilor, trebuie să aibă dimensiuni proporționale, să fie plantată și bine întreținută. Nimic nu poate fi mai trist și urit de cât a vedea pe copii jucându-se printre mormintele bisericilor, după cum se petrece la unele școle, sau pe maidanele murdare și chiar pe strade.

Ar fi de dorit ca la toate școlile să existe curți spațioase bine întreținute și plantate. S'ar putea chiar orna aceste curți prin plantarea diferitelor specii de flori, întrebuințându-se în acest scop elevii în orele libere, după cum se practică în alte țări.

12). Apă și canal. Apa fiind unul dintre elementele esențiale pentru sănătate și pentru întreținerea curățeniei, trebuie ca ea să intrunescă toate calitățile cerute de igienă.

Trebuie dar ca la toate școlile să se introducă apă și canal

de scurgere. Să se instaleze filtre la acele școli, cari până în prezent n'au.

13). Lavabouri. Pentru ca copiii să fie deprinși cu curățenia corporală, care actualmente lasă foarte mult de dorit; *ar fi de mare necesitate ca la toate școlile să se instaleze câte un lavabou cu mai multe robinete în raport cu numărul elevilor.*

14). Servitorii. Pentru ca localele de școală să se întreție în bună stare de curățenie, un singur servitor plătit numai cu 40 lei lunar, fără nutriment, este cu totul insuficient, mai ales la acele școli cari au un local prea mare. În adevăr, oricâtă voință s'ar pune din partea directorilor și orcât de activ ar fi acel servitor, este absolut imposibil ca o bună curățenie să se pôtă menține, mai ales în timpul iernei, când pe lângă celelalte servicii, servitorul trebuie să întreție și 4—6 focuri.

Este dar de neapărată necesitate ca la toate școlile cu localul propriu să se mai adauge încă câte un servitor și să se ridice salariul la cel puțin 50 lei.

15). Locuința directorilor. Tot conform legii instrucțiunei, Comuna fiind obligată a da locuințe directorilor de școli aceste locuințe trebuie să fi cu totul isolate de corpul principal al școlei.

Actualmente multe școle, tot din motive de economie și lipsă de spațiu, au locuința directorului chiar în localul școlei, în imediată atingere cu salele de studiu și cu intrarea pe același culoar. Acastă stare, constituie un mare inconvenient și chiar pericol, din cauză că directorii având copii, aceștia pot contracta diferite maladii contagioase și în acest cas nu se pôte isola restul școlei, după cum s'a întâmplat anul acesta, când am fost siliți a închide o mulțime de școle, tocmai din această cauză.

Se impune dar, ca locuința directorilor să fie izolată la toate școlile, făcând Comuna sacrificii chiar pentru actualele școle.

II. Școlile primare cari n'au local propriu.

Comuna neputând avea locale proprii pentru toate școlile sale, este silită a cheltui sume enorme, închiriind, în acest scop, locuințe particulare. Aceste locale sunt o adevărată miserie din punctul de vedere igienic și un pericol perpetuu pentru

copiii cari sunt siliți a le locui. Neputându-se găsi case cu sale spațioase, cea mai teribilă aglomerație domnesce în aceste școli. E, în adevăr, revoltător să vezi 50—70 elevi, aglomerați pe o suprafață de 20 — 30 m. p. în sale cu plafonul jos, fără lumină suficientă, fără ventilație și cu un mobilier cu totul primitiv. Noi, cari suntem datorți a inspecta aceste școli, rămânem surprinși și ne mirăm de rezistența copiilor, cari pot viețui într'o atmosferă atât de vițiată, de multe ori chiar nerespirabilă în timpul 1ernei.

Existența într'un mediū atât de impropriū fiind foarte prejudiciabilă micilor ființe și cauză principală pentru dezvoltarea diferitelor maladii; *din punctul de vedere igienic și umanitar trebuie ca Comuna să se grăbescă a clădi cât mai neîntârziat localnrți pentru tote școlele.*

III. Școle secundare.

Cele mai multe dintre școlele secundare întreținute de stat, neavând localuri proprii, sunt instalate în locuințe particulare, cari necorespunzând întru nimic cerințelor școlare, sunt în cea mai rea stare igienică. Unele dintre aceste școle (Liceul «Mihail-Bravul», Gimnasiul «Cantemir») au parte din clase instalate în nisce grajduri, ast-fel că n'au nici spațiu, nici lumină, nici aer, zidurile infiltrate și deteriorate. Mobilierul acestor școle este cu totul primitiv și n'a mai fost înlocuit de decimii de ani. Latrinele de sistem vechiū și rău întreținute, contribuiesc și mai mult la starea de infecțiune a actualelor școle secundare

Sunt internate (Sf. Sava, Seminariul Central, etc.) cari fiind instalate în nisce case ruinate, amenință în tot momentul sănătatea elevilor, cari sunt nevoiți a sta continuū, atât ziua cât și nóptea într'o atmosferă foarte viciată.

De și în urma stăruințelor noastre s'au introdus filtre la tote aceste școle, totuși antreprenorul nefiind obligat a le întreține în bună stare și a le curăți, după cum se face la școlele comunei, rezultatele obținute sunt cu totul insuficiente, apa filtrată nefiind indestulătoare.

Comuna fiind datore a îngriji de sănătatea întregii populațiuni, *ar trebui să intervină ca Statul să se grăbescă a construi localurî pentru toate școlile secundare și mai ales pentru internate.*

IV. *Institute private.*

Statul și Comuna neputînd întreține școle pentru satisfacerea întregii populațiuni a Capitalei și parte din provincie, s'a simțit necesitatea a se înființa și a se recunoște institute private, întreținute de diferite comunități religioase sau de persoane particulare.

Excludîndu-se institutele întreținute de comunități și la care profitul material nu jîcă mare rol, mai tîtoe institutele private lasă mult de dorit întru cât privesce igiena.

Ministerul adesea dă autorisațiune de deschiderea unor asemenea școli, la persoane cari nedepunînd capital suficient și sperînd că se va îmbogăți în scurt timp, deschid școli în localurî insuficiente și cu totul improprii, cu un mobilier imperfect și adesea cu un personal didactic care lasă foarte mult de dorit.

Recunoștem că este foarte greu a se găsi case care să îndeplinescă condițiunile necesare unei școle, dar de ore-ce pîrîntîi plătesc, ar trebui ca Ministerul să nu mai dea autorisațiuni pentru institutele private, de cât numai acelor persoane cari vor presenta garanții suficiente morale și materiale, și vor dispune de localurî în cari să se pîtă instala o școlă fără a se expune sănătatea copiilor cari o vor frecuenta.

VIII.

Poliția sanitară a alimentelor și bîturilor.

Maî mult ca în anii precedenți s'a examinat și anul acesta diferite articole de consumațiune puse în comerț și s'a exercitat de către chimiștii Comunei, medicii comunali și veterinarî un control vigilent asupra alimentelor și bîturilor ce se debiteză, scoțîndu-se din consumațiune cele ce s'aũ do-

vedit că nu întrunesc calitățile unui aliment sau băutură igienică.

Anul acesta serviciul de poliție sanitară a alimentelor și băuturilor s'a organizat din nou și i s'a dat o dezvoltare mai mare, ast-fel: Secțiunea municipală de expertise chimice, ce era atașată pe lângă institutul chimic al statului, a devenit un Laborator municipal complet și s'a instalat într'un local propriu în str. Luminei, închiriat de Primărie.

Acest laborator pe lângă secțiunile de expertise chimice mai posedă și o secțiune de bacteriologie.

Ast-fel avem la acest laborator:

1 Secțiune chimică alimentară, materii luminătoare și colorii.

1 Secțiune hydrochimică, accise și petrol.

1 Secțiune de recoltare de probe din oraș și

1 Secțiune de bacteriologie.

Anul acesta numărul expertiselor asupra articolelor de consumațiune se ridică la 1484 privind următoarele articole a căror analiză s'a făcut de laboratorul municipal în timpul de la 1 Aprilie 1898—1 Ianuarie 1899, la care adăogându-se 634 articole, a căror analiză s'a făcut la Institutul chimic central, secțiunea municipală, pe timpul de la 1 Ianuarie 1898—la 1 Aprilie 1898, când nu se înființase încă laboratorul chimic municipal, avem un total de 2.118 analize făcute în cursul acestui an. În anul 1897 numărul analizelor chimice a fost de 975.

	No. probelor	Reglementare	Nereglementare
Apă mirositoare	1	1	—
Apă gazoasă	19	7	12
Apă potabilă	5	5	—
Alcool denaturat cu benzină	6	6	—
» » cu anhidrid arsenios	1	1	—
Anason	11	8	3
Articole de toaletă	15	—	15
Asfalturi	9	9	—
Benzină	14	12	2
Bitumen	4	4	—
Transport	85	53	32

	No. probelor	Reglementare	Nereglementare
Report.	85	53	32
Brânză	6	4	2
Bragă	58	—	58
Bitter	2	2	—
Benedictină	1	1	—
Banane	1	—	1
Basamac	1	1	—
Bonbone	4	4	—
Boștină de miere	1	1	—
Colore vegetală	10	6	4
Cărbuni	2	2	—
Cârnași	1	1	—
Ceră albă și roșie	3	3	—
Cognac	8	8	—
Chimen	7	6	1
Chartreusă	1	1	—
Cap de sifon	1	1	—
Conserve alimentare în cutii și compoturi	41	41	—
Cafea	4	4	—
Ceaiuri	1	1	—
Drojdie pentru pâine	5	5	—
Drojdie	42	19	23
Dulcătă	1	1	—
Diferite esențe	3	3	—
Extract tinctorial vegetal	1	1	—
Esență de anason	1	1	—
Esență de oțet	1	—	1
Făină	32	30	3
Fidea	10	10	—
Gudron vegetal	6	6	—
Hidrat oxide de fer	1	1	—
Ismă	5	5	—
Limonade	65	62	3
Luminări	41	2	39
Transport	452	286	166

	<u>No. probelor</u>	<u>Reglementare</u>	<u>Nereglementare</u>
Report	452	286	166
Lapte	8	7	1
Lacuri	1	1	—
Melasă	1	1	—
Macaróne	2	2	—
Mastică	24	19	5
Mentă	7	7	—
Must de pere	2	1	1
Meth (băutură)	1	1	—
Oleuri minerale	53	53	—
Oțet	16	16	—
Oleu esențial	3	3	—
Ocru de fer	1	1	—
Oleuri lubrifiante	4	4	—
Petroleuri	126	122	4
Pâine	21	13	8
Rachiuri	10	4	15
» de fragi	1	—	1
Romuri	5	—	5
Siropur	48	27	21
Sachăr cristalisat	1	—	1
Soluție alcoolică de vanilie	1	1	—
Sare de lămâe	1	1	—
Spirțuri de grâne	19	19	—
Smântână	3	2	1
Substanța de la bragagi	3	—	3
Salam	1	1	—
Steluțe	1	1	—
Șlibovița	1	—	1
Saharină	1	—	1
Spirit denaturat	4	4	—
» nedenaturat	15	15	—
Scrobélă	2	2	—
Smiergel	1	1	—
Smeurată	1	—	1
Transport	850	615	235

	<u>No. probelor</u>	<u>Reglementare</u>	<u>Nereglementare</u>
Report	850	615	235
Turtă dulce	1	1	—
Țuică	103	42	61
Tăiței	2	2	—
Tescovină	2	1	1
Unt	5	4	1
Vinuri	473	429	44
Vase menajere	26	26	—
Vanilie	1	1	—
Vișinată	17	15	2
Valvoline	2	2	—
Vasilină	1	1	—
Vin de stafide	1	1	—
Total	1.484	1.140	344

b) *Probele recoltate și analizate de Institutul chimic al Statului, secția municipală, în timpul de la 1 Ianuarie 1898—1 Aprilie 1898*

	<u>No. Probelor</u>	<u>Reglementare</u>	<u>Nereglementare</u>
Asfalt	5	5	—
Amer	1	1	—
Ape minerale	2	2	—
Benzină	2	2	—
Bitartrat de potasiu	4	4	—
Bitter	1	1	—
Bonbone	1	—	1
Băuturi spirtose	18	17	1
Colofoniu în bucăți	56	56	—
Colore vegetală	1	1	—
Țărbuni Cardiff	4	2	2
Cognacuri	4	4	—
Ciocolată	3	3	—
Cofeturi	13	7	6
Compoturi	29	22	7
Transport	144	127	17

	No. probelor	Reglementare	Nereglementare
Report	144	127	17
Colori în pulbere	47	—	47
Extract vegetal solid	4	4	—
Esențe diferite	37	31	6
Eter acetic	3	3	—
Esențe de băuturi spir.	23	12	11
Feculă	6	6	—
Glicosă	9	—	9
Lineolat de magnes	2	2	—
Lapte	2	1	1
Licheururi	18	14	4
Oleiū compus esențial	1	1	—
Ozokerita	2	2	—
Oțeturi	2	2	—
Petroleuri	151	142	9
Romuri	4	4	—
Rachiuri	23	17	6
Spirit diluat	2	2	—
Smólă	2	2	—
Sachăr colorat	1	1	—
Țuică	2	2	—
Uleiū mineral	9	9	—
Unsóre animală	3	3	—
Vinuri	436 ³⁸	84 ²⁸	52 ¹⁰
Vișinată	1	—	1
Total	<u>634</u> 536	<u>471</u> 415	<u>163</u> 121

Analise făcute la laboratorul chimic municipal de la 1 Aprilie—1 Ianuarie 1899

1.484	1.140	344	
Total	<u>2.118</u> 2020	<u>1.611</u> 1555	507 465

*Probele recoltate de chimistul recoltator în timpul de la
1 Aprilie 1898—1 Ianuarie 1899*

	<u>Numărul probelor</u>
Apă filtrată	1
» de Filaret	1
» gazoasă	18
Anason	11
Aguridă (conserve)	1
Ardeiù (conserve)	4
Bragă	52
Bonbóne	7
Brânză	1
Benedictină	1
Banane	3
Bulion	1
Colori	9
Carne tocată	2
Cârnași	1
Cafea pisată și bóbe	4
Ceaiù	1
Cognac	6
Chimen	5
Chartreusă	1
Compoturi	6
Conserve militare	2
Ciuperci (conserve)	1
Dulcétă	1
Drojdie	35
Dovleci (conserve)	2
Esențe de băuturi spirtóse	3
Făinuri	9
Fidea	11
Fasole și bob (conserve)	4
Ghiveciù (conserve)	4
Ismă (rachiù)	2
Limonade	42
Macaróne	2
Transport	<hr/> 254

	No. probelor
Report.	254
Mastică	18
Mentă	6
Must de pere	2
Magiun de caise	1
Marmeladă de gutui	1
Muștar	1
Mazăre (conserve)	4
Marinată de nisetru	1
Óle de pămînt	13
Oleurî	3
Oțeturi	8
Petroleurî	2
Pătlașele (conserve)	2
Plachie de țărî	1
Rachiurî	13
Romurî	2
Sacharină	8
Siropurî	38
Smântână	1
Salam	1
Stelușe	1
Slibovișă	1
Turtă dulce	1
Țuică	59
Tățeșei	2
Tescovină	1
Tarhon (conserve)	2
Unt	1
Vinurî	420
Vișinată	11
Vanilie	1
Total	880

Afară de probele recoltate de d. chimist comunal și de d-nul medicî comunalî s'au mai recoltat anul acesta în urma unei invitațiuni a Direcției generale a serviciului sanitar, de

către medicul-șef al Capitalei împreună cu d. inspector sanitar, de pe la diferiți debitanți un număr de 161 probe de Ethere aromatice, esențe, rachiuri și colorii, cari au fost înaintate Ministerului pentru analizare.

Modul de luare a probelor pentru analizare se face în conformitate cu prescripțiunile regulamentului de supraveghere a alimentelor și băuturilor, de chimistul expert recoltator și de medicii comunali. În urma deselor inspecțiuni ce se fac prin debitele de vinuri din Capitală și la rampa de vinuri, precum și în urma măsurilor ce s'au luat contra comercianților abusivi, vinurile falsificate cu acid salicylic și cu zacherină au diminuat mult în raport cu anii trecuți.

Anul acesta s'a înființat o rampă de vinuri a unei societăți particulare în calea Griviței și primăria a obligat pe proprietar să instaleze la acea rampă și un mic laboratoriu chimic pentru analizarea mai repede a vinurilor și rachiurilor suspecte un chimist comunal este însărcinat să viziteze această rampă de 3 ori pe săptămână și analizează toate vinurile ce se depozitează regulându-se astfel în cât să nu iasă din deposit nici un vas cu vin sau rachiu neanalizat și nestampilat de chimistul comunal. Asemenea se face un control serios și vinurilor depuse la stabilimentul de antrepozite de la Giagoga al Primăriei și în anul viitor ne vom ocupa mai de aproape de organizarea serviciului de supraveghere ce trebuie să se exerciteze la aceste antrepozite comerciale.

Rachiurile și esențele ce servesc la prepararea lor, au fost anul acesta mai de aproape controlate și s'au analizat wulte probe. Un număr însemnat de cârciumari au fost dați în judecată pentru că au pus în vânzare rachiuri mai tari de cât permite regulamentul și li s'a confiscat marfa. Esența de oțet care se vinde în oraș de droghisți, pentru prepararea oțetului diluată cu 20 părți apă a servit, din nenorocire ca mijloc, de sinucidere prin intoxicațiune luată concentrată fără diluare, așa că primăria a fost nevoită să atragă din nou atențiunea publicului și a droghisților asupra acestei esențe, dând o ordonanță prin cari se arată cum trebuie vîndută această esență pentru ca publicul să pótă fi pus la adăpost de orice primejdie.

Béuturile récoritóre precum braga, apele și limonadele gazeuse au fost asemenea mai de aproape urmárite și s'au analizat un numér mare din aceste báuturi, s'a constatat cá mulți bragagi și fabricanți de apă gazósă și limonade au luat de curind obiceiul de a îndulci aceste béuturi cu zacharină. Tóte aceste báuturi frauduloase s'a confiscat și un numér de 15 bragagi și 7 fabricanți de apă gazósă au fost dați în judecată.

Asemenea în cursul anului 1898 s'a analizat făinurile și pâinea din comerciú, s'a constatat cá majoritatea brutarilor nu fabrică pâinea în bune condițiuni, adesea-orí ea este crudă și acrá la gust din cauza acidității prea marí a drojdiilor întrebunțate, pâinea nu se conservă bine, se mucezesce repede și se usucă fórté curind, afară de acésta localele în carí se fabrică pâinea, sunt fórté defectuoase și réu întreținute, murdare și chiar lucrătorii sunt fórté murdari. Serviciul sanitar prin consiliul de igienă al Capitalei a cerut d-lui Primar să aprobe în, chiderea acelor brutării, carí nu s'au supus prescripțiunilor de salubritate, au rămas însă multe în rele condițiuni, așa cá va trebui închise aproape jumătate din câte sunt astăzi. Sperám cá brutăria modernă a societății cooperatorilor va da un bun exemplu și va face ca și vechii brutari să-și modernizeze fabricațiunea lor și să lucreze în condițiuni mai bune ca până astăzi.

Laptele ce se vindc în Capitală provine atât de la vitele lactagiilor stabiliți în oraș, cât și de la vitele din comunele rurale învecinate cu Capitala. Controlul se face de medicii comunali, de medicii veterinari, cât și de chimiștii experți ai Comunei.

Obicinuit în, cursul anului, la fie-care 2 săptămâni, se string lactagií pe la bariere și pe la secțiunile medicale diminéta între orele 5—6 a. m. și medicul însoțit de agentul sanitar examinează cu Lacto-densimetrul cualitatea laptelui, vârsând pe acela care este amestecat cu apă, iar acela care pare suspect a fi amestecat cu óre carí ingrediente se trimite la Laboratorul chimic pentru analizarea lui mai complectă. Afară de acésta, pentru înlesnirea controlului anul acesta s'a instalat la fie-care hală din Capitală câte un aparat Termo-Lacto-densimetru «Quevenne et Müller» și s'a pus la dispozițiunea me-

dicilor și veterinarilor Comunali pentru examinarea laptelui din punctul de vedere al calităților și compozițiunii lui. Aceste cercetări se fac regulat de 2 ori pe săptămână și se întinde și asupra smântânei și a untului.

Frauda principală care se constată obicinuit în Capitală consistă în amestecarea laptelui, cu apă în proporțiuni variate, dar care une-ori ajunge chiar până la părți egale de apă și lapte. Alte fraude până acum nu s'a dovedit precum amestecare cu creeri bătuți sau cu făină etc. Negreșit că acest control al laptelui se face astăzi mai bine ca în trecut, cu toate acestea el lasă încă de dorit pentru ca să fie perfect, dificultățile întâmpinate cu urmărirea lactagiilor din comunele rurale învecinate, face ca controlul să nu se poată exercita dilnic asupra acestora și nu ne îndoim că se poate strecura fraude; vom căuta însă să perfecționăm pe cât se va putea mai bine acest control, care este în adevăr de mare importanță.

Petroleurile asemenea au fost dese-ori examinate în cursul anului și constatăm că ele sunt mai bune ca în anii trecuți, corespund mai bine regulamentului și nu mai dau loc la atâtea accidente care se întâmplă mai înainte și periclită viața oamenilor, ele astăzi se purifică mai bine și corespund gradului de inflamabilitate tolerat de regulamentul special.

Examinarea cărnurilor și peștelui din comerț se face de medicii veterinari atât la abatoriū cât și în oraș pe la hale și pe la măcelării.

La abatoriū s'a tăiat anul acesta următoarele vite :

Tauri	56
Boi	55 596
Vaci	8.117
Bivolii	379
Bivolite	848
Vițeii	14.473
Malacii	<u>4.713</u>
	85.040

În cursul anului s'au tăiat afară din abatoriū în oraș și pe la hale :

Oi, berbeci, țapi, capre . . .	8851
Porci	27994
Miei	<u>233657</u>
Total .	270502.

Dintre animalele tăiate la abatoriū s'aū respins înainte de tăere 1883 vite ca fiind prea slabe. Numărul total al vitelor constatate tuberculose a fost de 252.

S'a confiscat ca improprii alimentației publice carne și organe în greutate de 78.665 kgr. și anume :

A) 1) 13.544 Kgr. carne afectată de tuberculosă generalisată provenită de la 5 boi, 1 vacă, 1 malacă și de tuberculosă Pleuro-Pulmonară, provenită de la 1 taur, 99 boi, 18 vaci, 1 vițea, 1 bivoli și 1 bivoliță.

- 2) 1.040 Kgr. carne afectată de Psorospermosă
- 3) 1 315 » » marasmatică
- 4) 2.350 » » provenită de la anim. tăiate Post-mortem
- 5) 313 » » afectată de Actynomicosă
- 6) 1.060 » » febrilă
- 7) 14 » » cu abcese
- 8) 305 » » alterată prin descompunere
- 9) 43 » » equimosată (Emoragică)
- 10) 400 » » afectată de Antrax
- 11) 15 » » Asfixică.

B) 1) 1948 Ficați în greutate de 7792 kgr. afectați de Equinococosă

- 2) 1120 » » » 4480 » » » Distomatosă
- 3) 320 » » » 1280 » » » Abcese
- 4) 5 » » » 20 » » » Tuberculosă
- 5) 3 » » » 12 » » » Actynomicosă

C) 1) 12022 Pulmoni » » 24044 » » » Equinococosă

- 2) 7707 » » » 15414 » » » Congestiune
- 3) 1833 » » » 3666 » » » Hepatisată
- 4) 493 » » » 986 » » » Abcese
- 5) 251 » » » 502 » » » Tuberculosă
- 6) 34 » » » 68 » » » Edematisați
- 7) 1 » » » 2 » » » Actynomicosă

Afară de aceste organe s'aū confiscat în cursul anului mai

multe alte organe cu diferită leziuni, precum rinichi, corduri, limbi, spline etc.

În cursul acestui an, Primăria a plătit ca despăgubire suma de lei 2441 bani 15 pentru 10767 kgr. carne afectată de tuberculoasă ce a fost confiscate la abatoriū socotindu-se cu a 3-a parte din valoarea ei intrégă.

S'aū confiscat în cursul anului 1898, de la hale, din piețe, de pe la fabrici de mezeluri și de prin măcelăriile din oraș:

2995,400	Kgr. carne și organe de rāmători afectată de	cysticercosă
270,400	» » » »	de diferite animale afectată de Tuberculosă
13,500	»	afectată de Psorospermosă
1491,300	» »	alterată prin vechime
3,500	» »	afectată de Actynomicosă
24	»	asfixică
393,203	» »	și organe afectate de Equinococosă
175,400	» » » »	Distomatosa
3,800	» » » »	Strongilosă
49,300	»	mezeluri alternate prin vechime
352,500	»	rași morți
17,005	»	pește crud și sărat alterat prin vechime
1285,500	»	produse lactifere.

În anul acesta, ca și în toți anii, s'aū distrus cantități mari de pome crude și stricate.

Din punctul de vedere igienic și pentru inlesnirea controlului cărnurilor vitelor mici, care astăzi se taie în afară de abatoriū, este absolut necesar să se înființeze abatoriile sucursale, pe cari le-am cerut în toți anii în acest raport.

Laboratorul Bacteriologic comunal.

Secțiunea de bacteriologie a făcut următoarele lucrări pe timpul de la 1 Aprilie 1898, de când s'a înființat laboratorul Chimic-Bacteriologic și până la 31 Decembre 1898.

1 Aprilie până la 30 Iunie 1898.

1). Examenul bacteriologic necesar spre a se stabili diag-

nosticul bólei, s'aú făcut în urmátóarele casurí din practica medicilor comunali:

- a) Difteria (mucositáři și false membrane) . . . 17 casurí.
- b) Febra tifoidá (sánga pentru serodiagnostic) . 11 »
- c) Malaria (sánga) 7 »
- d) Tuberculosa (spute). 5 »
- e) Blenoragie, actinomicosá, tuberculosá (puroiú) . 3 »
- f) Diferite afectiúni ale pieléi (cruste și pár) . . 4 »

II. Examenul bacteriologic al apéi; aú fost supuse acestuí examen 65 probe diferite și anume:

- a) din conductele orașului.
- b) Din bazinele de filtrare și de decantare de la Bâcu-Arcuda
- c) Din Dâmbovița mai în sus de Arcuda.
- d) Din Dâmbovița la Vitán, în dreptul câtor-va roți de irigație a câmpurilor de zarzavaturí.

Asemenea s'a examinat și apa câtor-va puțurí din diferite párți ale orașului, unde se declarase casurí isolate de febrá-tifoidá. În tóte aceste casurí s'a căutat a se determina prin cercetáři apropiate, nu numai numéru, ci și speciele bacteriilor desvoltate din apă, mai ales în cea-ce privesce baccilií-comuní ai intestinelor și baccilul febrei-tifoide.

III). Examenul mai multor probe de alimente din punctul de vedere al presenței microorganismelor pato-gene, s'a făcut în urmátóarele casurí:

- 1). Lapte, spre a se căuta baccilul-tific 2 probe
- 2). Fâiná 4 »
- 3). Carne și mezelurí vechí (cárnași și salam) . . 4 »

Aceste examene s'aú făcut în urma cererei d-lor medicí Comunali saú a d-lor chimiști, de la laboratorul Comunal, cárorá li s'a comunicat rezultatele la timp.

IV). Cercetáři originale. În cea-ce privesce aceste cercetáři pe carí ni le impune atât regulamentul, cât și însuși natura ocupațiunilor nóstre, la laboratorul Comunal, studiem de o cam dată urmétóarele cestiuni:

- 1). Cât póte trái bacilul-tific în apa nóstrá din conducte și
- 2). Care este metóda cea mai sigurá de a găsi bacilul-tific într'o apă infectatá de acest microorganism.

Cunoscințele câștigate prin aceste cercetări vor fi consemnate în rapoarte speciale, cari vor fi comunicate, d-lui medic șef al Capitalei.

De la 1 Iulie și până la 1 Octombrie 1898.

1). S'au făcut cercetările bacteriologice necesare în următoarele 52 cazuri, după cererea d-lor medici Comunali său a onor. Direcțiunii Sanitare a Capitalei

Sânge pentru serodiagnosticul febrei-tifoide . . .	12	cazuri
Fecale și urină pentru căutarea bacilului-tific . . .	4	»
Spute (tuberculosă)	17	»
False membrane (difterie)	9	»
Blenoragie (puroi)	5	»
Păr (trichofitie)	3	»
Bătură fermentală (Meth)	1	»
Aparatul de desinfecțiune L'Eclaire cu vaporii de formaldehidă.	1	»

Resultatele acestor cercetări au fost comunicate la timp prin note sau rapoarte speciale.

II). Examenul bacteriologic al apei. Au fost examinate 172 probe diferite, majoritatea acestor examene privesc apa din conduct, restul se referă la apa câtor-va puțuri, precum și la apa Dâmboviței, fie din basinul de la Băcu-Arcuda, fie din diferite puncte din trajectul ei de la Brezovia până la Dudesci.

III). In cea-ce privesc cercetările originale, dăm aci în resumat chestiunile de cari ne-am ocupat și rezultatele obținute.

a) Asupra vitalității bacilului-tific în apa noastră de băut. Bacilul-tific se înmulțesc în apa noastră de conduct sterilizată; în această apă trăesc încă după 5—7 zile.

In apa de conduct sterilizată și apoi infectată cu un bacil lichifiant psihrofil, care se găsește constant în apa noastră, bacilul-tific a putut asemenea să fie găsit de 57 zile; după 63 zile însă diferitele însemnări din această apă fac să se desvolte numai bacilul lichifiant. In apa de conduct nesterilizată infectată într'adins cu cantități mari de bacili-tifici, acest microorganism a fost regăsit după 1—9 zile, dar după trei săptămâni el nu a mai putut să mai fie cultivat, ori-care ar fi fost procedul întrebuintat în acest scop.

b). *Acțiunea bactericidă a apei insolate.* Apa expusă mai multe ore la acțiunea razelor solare în lunile Iulie și August, capătă o acțiune bactericidă însemnată față de unele bacterii (bacilul-tific și bacilul coli în experiențele noastre). Această acțiune foarte întinsă la început se micșorează și dispare după un timp ca și cum s'ar fi datorind unei substanțe volatile sau puțin stabile.

c). *Acțiunea aglutinantă a bacteriilor asupra lor înșile.* Cultivând bacilul nasceteric vulgar împreună cu bacilul-tific într'un bulion zaharat, obținem o cultură în care cele 2 bacterii se aglomeră reciproc și cad la fundul lichidului, lăsând bulionul cu totu limpede. Reacțiunea acestor culturi este cu totul acidă.

d). *Asupra unei cauze de eroare la numărarea bacteriilor din apă.* Numărarea bacteriilor din apă cu ajutorul plăcilor de gelatină, dă cifră greșită când apa se însemnă de-a dreptul fără a căuta să disociem mai întâiu prin un procedeu orecare, grămeșile de bacterii ce s'ar putea găsi într'insa. Diluățiunea prealabilă a apei de examinat într'o cantitate hotărâtă de apă sterilisată și în urmă agitarea amestecului e un mijloc simplu de a obține disocierea necesară spre a ajunge la o cifră mai aproape de cifra reală.

Rezultatele obținute prin multiple examene comparative ne-au arătat că în realitate apa, și mai ales apele turburii, conțin bacteriile nu numai în stare de indiviși izolați, ci și ca grămeși, și că prin urmare nu este de loc indiferent, după cum admit autorii, dacă însemnările în gelatină se fac cu apă prealabil diluată și deci bine agitată, sau ne diluată. În cazul din urmă se obține un număr de câte va orî mai mic de cât cifra bacteriilor din apă, capabile a se desvolta în plăcile noastre de gelatină.

e). *Asupra unui pseudo-difteric particular.* Un pseudo-difteric cultivat de noi din secrețiunea uretrală a unui bolnav de bleonoragie, presintă mai multe particularități dintre cari cea mai importantă este următoarea.

Introdus în țesutul sub-cutanat al unui animal, bacilul pseudo-difteric în cestiune capătă proprietatea de a resista

la decolorațiunea cu soluțiunii acide (1,25 acid sulfuric sau 1,6 acid nitric), proprietate pe care nu o posedă când e luat de-a dreptul din cultură. În preparațiunile de puroi din țesutul sub-cutanat al animalelor colorate cu procedeul lui Ziehl, acest bacil pseudo-difteric, grămădit de multe ori în mase mari în interiorul leucocitelor sémănă bine cu bacilul leprei.

Lucrarea recentă a lui Spronck asupra culturei bacilului lepros, ne arătase că un bacil, care în țesături resistă bine la decolorarea cu acide (bacilul leprei) cultivat pe mediuri artificiale nu mai posedă această proprietate și sémănă mai mult cu un bacil difteric sau pseudo-difteric, de cât cu bacilul leprei din țesături. Pseudo-diftericul nostru ne arată faptul invers că un microb care în cultură e lipsit de proprietatea de a rezista la acțiunea decoloranțelor acide, capătă această proprietate în țesăturile animale.

De la 1 Octombrie 1898 la 1 Ianuarie 1899

1). Cercetările bacteriologice necesare spre a se preciza diagnosticul în diferite bóle infecțioase, s'au făcut în următoarele cazuri :

False membrane pentru căutarea bacilului difteriei . . .	103	casuri
Puroi pentru căutarea gonococului	6	»
» » » micro-organismului ce conține	6	»
Sânge pentru serodiagnosticul febrei tifoide	19	»
» » căutarea nematozoarului său a altor micro-organisme	4	»
Tuberculi cutanați pentru căutarea bacilului leprei . . .	1	»
Spute pentru căutarea bacilului tuberculozei	42	»
» » » influenței	6	»
Cholera pasărilor	1	»
Impetigo contagios (cruste și puroi)	4	»
Conserve alimentare	11	»
Total	204	»

Resultatele obținute de cele mai multe ori prin însemnări pe mediurile nutritive apropiate, au fost trecute în registrul secțiunii și comunicate la timp d-lor medici respectiv.

2). Examenul bacteriologic al apei s'a făcut în acest tri-

mestru asupra a 90 de probe diferite, având în vedere mai ales relațiunile cari ar putea să existe între apa de băut și febra tifoidă din oraș. În această privință șeful secțiunii de bacteriologie a laboratorului comunal, conformându-se art. 9 din regulamentul aceluși laborator și fiind ajutat de d. medicșel al Capitalei, a căutat ca împreună să stabilască, pe baza cercetărilor anume făcute în acest scop, întru cât apa de băut a contribuit la producerea și lățirea epidemiilor de febră tifoidă din 1897 și 98. Raportul asupra acestei chestiuni, precum și asupra examenului bacteriologic al apei din cursul anului trecut (Aprile-Decembrie) vor fi publicate mai pe larg în acest raport.

3). În ceea ce privește lucrările originale, secțiunea de bacteriologie a laboratorului comunal a studiat următoarele chestiuni:

1). *Prepararea mediurilor nutritive cu zémă de porumb.* După cercetările noastre diferite micro-organisme, dar mai ales bacteriile din apă și cele cromogene în general, cresc mai bine pe mediurile (agar și gelatină) preparate cu zémă de porumb, în loc de a fi preparate ca de obicei cu bulion de carne.

Afară de acesta, agarul cu porumb se comportă în tocmai ca și cartoful, în cea ce privește diferențierea unor bacili al semănători (b. coli și tific de exemplu) având avantajul că agarul cu porumb e cu totul transparent și se sterilisază mai ușor de cât cartoful.

Aceste rezultate au fost comunicate societăței de științe în ședința de la 2 Noembrie trecut.

II). *Cultura bacilului leprei.* În urma lucrării lui Spronck asupra bacilului *modificat* am încercat și noi să cultivăm acest bacil pe care l'am și obținut dintr'un leprom cutanat, excisat de la un bolnav atins de lepră tuberculosă înaintată.

Cu această ocaziune am notat următoarele fapte noi :

a). Bacilul care se presintă ca un așa numit pseudo-difteric crește foarte abundent pe un agar glicerinat la care adăugăm gălbenuș de ouă, în proporție de 4—5%. Pe acest mediu crescerea bacilului semănă mult cu crescerea bacilului tuberculosei.

b). Culturile acestui bacil, vii sau omorite prin căldură, inoculate sub pielea la cobai, fac ca aceste animale să reacționeze în mod particular, când li se injectează sub-cutanat *tuberculina*. Această reacțiune particulară constă în *necrosa* tegumentelor din regiunea în care se injectează tuberculina, în doze mici de 0.25—0.75 c. c.

Aceste rezultate au fost comunicate societății de Științe medicale în ședința de la 16 Noembrie 1898, comunicarea a fost însoțită de demonstrații, (arătarea culturilor pe diferite medii: agar cu gălbenuș de ou, agar cu ser uman, etc.)

3). *Asupra unui bacil pseudo-tuberculos particular*. Făcând cultură din puroiul unei fistule vechi, din regiunea sacrală, am reușit să obținem în cultură pură, un bacil particular în cea-ce privesc creșterea și colorabilitatea sa.

a). Creșterea, ca și bacilul influenței (Pfeiffer) bacilul în chestiune nu se dezvoltă de cât pe mediurile la care adăugăm sânge sau puroi. Cultivat până la a 15-a generațiune pe asemenea medii cu sânge, își păstrează bine vitalitatea și caracterele sale principale.

b). Colorabilitatea. În puroi bacilul nostru se colorază bine cu Ziehl și cu Gram; în cultură se colorază bine numai cu Gram și cu colorile simple de anilină. Ca formă în puroi se prezintă ca un bacil puțin mai subțire de cât bacilul tuberculozei, de obicei lung și curbat sau flexuos, mai uniform, cu extremitățile ascuțite, așezat mai adesea în interiorul leucocitelor. În cultură bacilul devine puțin mai scurt și mai gros.

IX.

Igiena industrială.

În anul 1898 Consiliul de igienă al Capitalei s'a pronunțat asupra 226 cererilor de înființare de stabilimente industriale.

Din acestea s'a admis să funcționeze în Capitală numai 169 și anume:

Brutării și franzelării	40
Simigerii	6
Măcelării	<u>23</u>
Transport	69

Report	69
Fabrică de mezeluri	1
Ateliere de spălat și călcat rufe	6
Cazane pentru fabricat rachiū	3
Fabrică de licheruri fine	2
Ateliere de preparat sodă cristalisată	1
Fabrică de apă gazosă	17
» » uleiū vegetal	2
» » frânghii	1
» » briquete	1
» » cărămidă	1
» » scrobélă și pap	1
» » tricotage	1
» » scărmănat lână	1
» » pile vechii	2
» » brânză și unt	1
» » smălțuit ole	1
» » rahat	1
» » săpun	2
» » produse de ciment	2
» » lacuri de scânduri	2
» » boiangerie	1
Ateliere de strungărie și sculptură	3
» mecanice	3
» » ferărie	3
» » timplărie	4
» » lăcătușerie	2
» » cioplire și sculptură de piatră	1
Cuptore de fabricat teracotă	2
Rampă (hală) de vinuri	1
Deposite de petrol	8
» » benzină	12
Autorisații pentru instalațiunii de iluminatiunii	
cu gaz acetylen	1
Construcții de grajduri	1
» » clădiri	9

X.

Asistența publică.

a). *Căutarea bolnavilor săraci.* — Ajutorul medical se dă bolnavilor săraci la domiciliu și pe la secțiunile medicale de circumscripțiunii.

Secțiunile medicale sunt în număr de 9 împărțite în tot orașul prin zone aprópe egale, cari pornesc din centru și se termină în rađa orașului.

Publicul este înștiințat în fie-care an prin foii tipărite de adresa medicului de secțiune și a móșei comunale în care se arată domiciliul și localul dispensariilor, unde medicii au biuroul de cancelarie.

Bolnavii după consultare primesc rețete gratuite și se presintă la farmacia cea mai apropiată pentru a-și procura medicamentele necesarii.

Numărul bolnavilor căutați de medicul-șef și de medicii comunali crește în fie-care an; în cursul anului 1898 numărul bolnavilor căutați a fost de 27.361 bolnavi săraci, dintre cari la domiciliu 7.780 și la dispensariu 19.581. Din acești bolnavi au fost români 24.806 și străini 2.555. Numărul ordonanțelor gratuite liberate în cursul anului 1898 au fost de 16.572 pentru care Primăria a alocat în buđgetul său suma de lei 18.000, dar care în anul acesta n'a fost suficientă și a trebuit să recurgem la deschidere de credit.

Medicul însărcinat cu serviciul de tuberculosă a inspectat anul acesta 1.555 ateliere și fabrici și a constatat un număr de 163 bolnavi tuberculoși din 10.958 lucrători pentru cari s'au luat măsurile posibile profilactice.

Pe lângă fie-care secțiune medicală sunt atașați o móșe comună, un vaccinator și un agent sanitar de desinfector pentru a da ajutor bolnavilor, fie-care în ceia-ce îi privesce.

Medicii și móșele comunale locuiesc în secțiunea de serviciu spre a fi găsiți mai cu înlesnire de cei ce au trebuință de ajutorul medical, ziua sau nóptea la orí-ce oră.

Móșele comunale afară de ajutorul ce sunt obligate a da femeilor la faceri și lehuzie, mai asistă pe medicul la femeii bolnave și fac și serviciul de asistență pe lângă medic la vizitarea femeilor prostituate din Capitală.

În anul 1898 móșele comunale au asistat la faceri 500 femeii.

b). *Asistența infirmilor și alienaților.*

Ospiciul comunal de infirmii (Casa Zerlendi de la Filaret) a dat asil în cursul anului la 58 infirmii dintr'ea cari 34 bărbați și 24 femeii. Mișcarea infirmilor în cursul anului a fost:

	Bărbați	Femei
Aflați la 1 Ianuarie 1898	28	16
Intrați în cursul anului	6	8
Eșiți	2	2
Morți	4	6
Rămași la 31 Decembrie 1898	28	16

Numărul dîlelor de căutare a fost de 15.780.

Afară de acest ospiciu Primăria a mai întreținut la ospiciul Pantelimon un număr de 125 infirmii pentru cari plătesce pe di 1 leu 37 bani de fie-care.

Alienații se trimit la ospiciul Mărcuța; în acest institut au fost întreținuți în cursul anului 178 alienați pe socotela Primăriei tot cu plata de 1 leu și 37 bani pe di de fie-care, pe lângă 6 alienați din secția pensionarilor cu plata de 2 lei 63 bani de fie-care pe di.

Pe lângă asistența ce se dă bolnavilor săraci, infirmilor și alienaților, Primăria Capitalei mai dă îngrijire și copiilor orfanii și găsiți, și, mai posedă și un asil de noapte în cari se adăpostesc cei lipsiți de domiciliu și se ospătează gratuit săracii după un anume regulament.

În anul 1898 s'au adăpostit în asil 10.064 indiviđi, în acest număr sunt mulți convalescenți, cari es din spitale și nu au domiciliu. S'au dat mîncări gratuite la 7.824 persoane. Băi calde s'au dat la 3.770 indiviđi. Desinfecțiunii s'au făcut de 27 ori cu etuva.

Au fost aduși în stare moribundă 14.

Numărul bărbaților adăpostiți au fost de 8.719.

» femeilor adăpostite a fost de 1 345

Pe naționalități au fost adăpostiți la asil :

Români	8.780	Bulgari	66
Israeliți	203	Sârbi	94
Austro-Ungari	234	Greci	65
Germani	201	Macedoni	79
Italieni	95	Polonezi	58
Francesi	70	Armeni	53
Ruși	66		

Numărul vizitelor medicale făcute în cursul anului la asilul de noapte au fost de 365. Aceste vizite s'au făcut de 2 medici comunali însărcinați cu acest serviciu.

La băile populare din str. Bibescu-Vodă s'au dat băi de basîn și duși calde 44.141 în total pe timpul verei și toamnei.

XI.

Serviciul copiilor găsiți și orfanî.

Acest serviciu se supraveghează în partea administrativă de un revisor al copiilor găsiți și orfanî, iar în partea sanitară de trei medici comunali și două supraveghetóre, sub controlul medicului-șef al Capitalei.

	Băeți	Fete	Total
La 1 Ianuarie 1898 au fost în ființă	138	172	310
Din aceștia sunt până la etatea de un an	9	12	31
De la etatea de 1 an până la etatea de 7 ani	68	78	146
De la 7 ani până la 15 ani	55	57	112
Infirmi de la 2 până la 30 ani	2	4	6
Orbi	2	2	4
Mai mari de 15 ani	—	—	11
Total	—	—	310
	Băeți	Fete	Total
S'a primit în cursul anului	36	39	75
Morți de diferite bóle	27	12	39
Dați în adopție și căpățuire	3	8	11
Căsătorite, înzestrate de Primărie	—	—	—
Internate la școala Protopopul Tudor	—	—	—
Internați la orf. din Focșani	3	—	3
Dați la meșteșug	8	—	8

Inapoiatî părinților	5	3	8
Rămași în ființă la finele anului 1898 . .	129	181	310
Din aceștia sunt până la etatea de 1 an .	23	23	46
De la 1 an până la 7 ani	49	77	126
De la 7 ani până la 15	55	62	117
Maî mari de 15 ani	—	—	10

Infirmi de la 2 la 8 ani sunt:

Paralisați	1	4	5
Orbi	2	2	4
Surdo-muți	—	2	2

Fetele internate în școala profesională Protopopul Tudor sunt total 10.

Doici rămase la finele anului 1898 pentru lăptat copii sunt 47

Doici rămase la finele anului pentru creșterea copiilor cari sunt maî mari 263

Total . . 310

Serviciul copiilor găsiți și orfanî se conduce după un regulament special.

Copiii bolnavi se îngrijesc de cei 3 medici comunali atașați acestui serviciu. Visitele medicale făcute la cancelaria serviciului în cursul anului 1898 au fost în număr de 1.114 în care se socotesc și visitarea doicilor cari au fost bolnave oșebit de visitele făcute la locuința doicilor în casuri când copiii au fost maî greți bolnavi și în imposibilitate de a veni la dispensariu.

Copii încetați din viață în cursul anului au fost în număr de 39 și au sucombat de:

	Băeți	Fete	Total
Meningită	4	2	6
Nefrită scarlatinosă	1	—	1
Rugeolă	2	—	2
Bronco-pneumonie	4	3	7
Eclampsie	1	—	1
Miserie fiziologică	2	—	2
Tuberculosă pulmonară	—	1	1
Transport	14	5	19

	Băeți.	Fete.	Total.
Report	14	5	19
Bronco-pneumonie consecutivă rugeolei	—	2	2
Atrepsia	3	2	6
Gastro-enterită	4	2	6
Epilepsia	1	—	1
Tuberculosă	1	—	1
Peritonită prin perforație	1	—	1
Angină difterică	1	—	1
Disenteria	2	—	2
Total general	27	12	39

Numărul orfanilor cari frecventază școlile primare sunt 49 băeți și 48 fete ; copiii cari nu au etatea de școlă sunt în număr de 72 băeți și 100 fete, adică până la etatea de 7 ani.

Doicile cari hrănesc și cresc copiii orfanii ai Primăriei, cari s'au distins în cursul anului prin bunele îngrijiri date copiilor, primesc o gratificare la finele anului de 10 — 20 lei ca stimulent pentru o mai bună îngrijire.

Pe lângă supravegherea copiilor orfanii și găsiți, acest serviciu supraveghează și pe copiii cari sunt dați pe la doici în creștere, afară din casa părinților, și copiii doicilor. Dar controlul asupra acestor copii se face cu mare anevoință, nu se poate cunoaște exact numărul lor, așa că, de și au fost înscrisi într'un registru din anul 1897, un număr de 210 copii după un recensiment ce s'a făcut de Poliție, la revizie nu s'a găsit de cât o mică parte, și mai toate adresele de domiciliu era greșite, apoi multe din doici au restituit copii, altele s'au mutat fără să anunțe la Primărie, așa că mișcarea acestor copii nu o putem cunoaște în mod precis. În urma acestor dificultăți s'a luat măsură ca anul viitor să se înființeze pe lângă serviciul copiilor orfanii și găsiți, un serviciu special cu un revizor inspector care să se ocupe numai cu acești copii, s'a prevădut deja în bugetul pe 1899—1900 și se va organiza ast-fel în cât, chiar părinții copiilor să fie avisați a nu mai da copii în creștere de cât prin autorizația Primăriei, în interesul sănătății copiilor, se va face publicațiunii și se va interveni la Poliție pentru a ne da tot concursul necesar, în

momentul de față așteptăm noul recensimânt pentru care s'a intervenit la Poliție.

Anul acesta Primăria a înființat provisoriu un post de medic, pentru a face conferințe doicilor asupra creșterii copiilor găsiți, și a se ocupa mai de aproape de inspecțiunile domiciliare ale copiilor, încredințându-se această misiune d-șorei dr. Arbore Rali.

Aceste conferințe au început la 20 Septembrie 1898 și până la finele anului s'a ținut 10 conferințe la care au asistat 306 doici împărțite în serii de câte 20—40 doici, și în toate Duminicile de la ora 10—12 a. m., ascultau povețele ce li se dedea.

Subiectul conferințelor a fost :

«Igienă alimentară».

«Importanța unei alimentații potrivite cu vârsta copilului».

«Noțiuni sumare de anatomie și fiziologie a tubului digestiv».

«Hrana copilului de la naștere până la înțarcare».

«Despre laptele femeii și deosebirea lui de laptele de vacă și altor animale».

«Folósele alăptării la sîn».

«Intrebuințarea biberonului și defectele lui».

«Necurățenia, despre bóle și despre contagiune prin laptele de vacă».

«Despre importanța stărei de sănătate a doiceii, despre sâmul femeii și îngrijirile igienice».

«Folósele regimului alimentar al doicelor pentru sănătatea copilului alăptat, și pericolul alcoolismului doiceii».

«Modul cel mai bun de alăptare, și regularea orelor de alăptat».

•Cauzele mai frecvente a vërsăturilor copiilor și a diareelor»

•Pericolul asupra alimentării».

•Folósele cântăririi copilului».

•Despre eșirea dinților».

•Despre înțarcarea copiilor și regimul de alimentare cel mai potrivit».

La fie-care conferință se întrebau doicele asupra subiectului

deja predat, și multe din doicii arătau că a folosit de aceste conferințe prin cunoscuțele ce au căpătat.

Pe lângă aceste îmbunătățiri aduse organizării serviciului, s'a mai înființat anul acesta un cântar și un registru special pentru controlul creșterii în greutate al copiilor, cari se cântăresc regulat la intrare, și la fie-care 15 zile Anul acesta s'a luat măsură deja pentru a se procura lapte sterilizat atât de necesar pentru copil bolnav și pentru cei înțărcați spre a nu trece d'adreeptul de la sân, la un regim alimentar ne potrivit și foarte vătămător sănătății lor.

XII.

Vaccinarea și revaccinarea.

Aceste inoculațiuni preventive contra variolei se fac în Capitală cu vacin animal de la vițele, cultivat în institutul vaccinogen propriu al comunei. El se practică de către vaccinatori studenți în medicină sub controlul medicilor comunali.

Vaccinatorii comunali au fost în anul 1898 în număr de 9 câte unul de fie-care secțiune medicală.

Vaccinarea și revaccinarea este obligatorie prin legea sanitară art. 172.

Cultivarea vaccinului se face de unul dintre vaccinatori titulari, specialist în tehnica cultivării sub direcțiunea medicului veterinar primar al orașului și sub controlul medicului șef.

Primăria cheltuesce pe fie-care an în timp ordinar suma de 2.000 lei pentru materialul necesar cultivării, este trebuință însă ca acest fond să se mărească pentru că cerințele serviciului au crescut.

Afară de vaccinatorii și medicii comunali cari întrebuințază acest vaccin, se mai dă gratuit și medicilor particulari cari cer serviciul sanitar pene saü fiole cu vaccin necesar clientelei lor din oraș și acesta cu scop d'a se vaccina la timp cât se pöte de mulți copii și a nu rămânea expuși a contracta variola,

Numărul total al inoculațiunilor jeueriene preventive în anul 1898 a fost de 15.149, dintre cari 8.624 vaccinări și 6.685 revaccinări.

Din acestea au fost cu succes 13.782 și fără succes 1.367; la 42 vaccinații și revaccinații nu s'a putut ști rezultatul din cauză că nu s'a mai găsit la control.

În cei 8 ani din urmă s'au vaccinat:

În 1890—11.407 vaccinațiuni și revaccinațiuni

• 1891—12.432	»	»
• 1892—12.800	»	»
• 1893—11.033	»	»
• 1894—11.188	»	»
• 1895—13.345	»	»
• 1896—39.252	»	»
• 1897—16.562	»	»
• 1898—15.149	»	»

În institutul primăriei s'au inoculat în anul 1898, 96 vițele, recoltându-se 1018 fiole cu magnă și 331 pene cu limfă.

Și anul acesta ca și anul trecut s'a vaccinat și revaccinat un număr mare de lucrători și olteni precupeți, precum și ucenicul de prăvălie și mai cu seamă o mulțime de Țigani de pe la binale.

Asemenea s'au revaccinat unele școli care rămăseseră din anul trecut necompletate în revaccinare.

XIII.

Privegherea prostituțiunei.

Anul acesta, acest serviciu se conduce după noul regulament, care s'a întocmit de consiliul de igienă și aprobat de on. Ministerul de Interne.

Visitarea sanitară a femeilor prostituate se face de 2 ori pe săptămână, unele se vizitează la dispensariu, altele la domiciliul lor. Visitarea se face în toate zilele.

Mișcarea femeilor prostituate în cursul anului 1898 a fost:

La 1 Ianuarie 1898 s'au aflat 436 femei prostituate

S'au înregistrat în cursul anului 296 » »

Total . 732

Din aceste se scad:

Ca retrase în viața onestă	73	femei	prostitute.
Dispărute	147	»	»
Mărte	2	»	»
Rămase la 1 Ianuarie 1899	510	»	»
Din cărî	253	în	bordele și
			257 singure.

La 1 Ianuarie 1898 aũ fost 49 case de prostituție
Inregistrate în 1898 13 » » »

Total . 62

S'aũ desființat 11 » » »

Aũ rămas la 1 Ianuarie 1899 51 » » »

Numărul femeilor prostituate după naționalitate este :

Române	354
Țigance	25
Israelite	44
Ungare	49
Germane	14
Bulgare	4
Serbe	3
Poloneze	13
Ruse	2
Armene	<u>2</u>

Total . 510

Numărul vizitelor medicale socotite pe femei vizitate în cursul anului a fost de 26.614 total din cărî 16.640 la domiciliu și 7.464 la dispensariu.

Numărul femeilor prostituate bolnave în cursul anului și trimise la Colentina a fost de 595, dintre cărî:

De șancăr simplu	344
» » sifilitic	37
» blenoragie	104
» vegetațiunii	10
» sifilide plăcii mucóse	65
» sifilis constituțional	8
» diferite alte bóle	<u>27</u>

Total . 595

Prostituția clandestină în Capitală se întinde din ce în ce mai mult, și cu supravegherea ei serviciul nostru întâmpină cele mai mari dificultăți, din cauză că agenții poliției administrative nu ne dă concursul datorit și nu se esercită din partea sa absolut nici o supraveghere, ba ce este și mai mult adesea orî se protegéză unele femei și chiar unele case unde se petrece prostituția clandestină.

Acéstă stare de lucruri trebuie să inceteze odată, Poliția administrativă trebuie să aibă cea mai mare băgare de sémă asupra acestei prostituțiunii, pentru că ea este cauza principală a propagării bólelor venerice; care s'aũ înmulțit așa de mult. Sunt case bine cunoscute unde prostituția clandestină se face sub ochii poliției și cu tóte intervențiile nóstre repetate, nu a fost posibil să obținem înregistrarea lor sau desființarea lor; asemenea sunt o mulțime de femei care cuttoreă trotuarele principale séra până la miezul nopții, cunoscute bine de poliție și cu tóte acestea ele sunt lăsate în pace. Apoi mai sunt o mulțime de fete, care vînd florî prin cafenele și grădinî publice, unele din ele chiar minore, și fac prostituție clandestină de ocazie, acestea sunt asemenea lăsate în libertate, fără să fie urmărite de nimeni. Ei bine, până când poliția noastră nu va esercita o supraveghere vigilantă, asupra acestei prostituțiunii clandestine, după cum se face în țerile streine, nu vom putea ajunge să obținem nici o ameliorare, cu tótă buna voință, și or câtă activitate s'ar desfășura din partea serviciului sanitar Comunal.

În ceea-ce privesce supravegherea prostituției înregistrate, în anul viitor ne vom sili a-I da o organizare mai bună, chestiunea fiind deja pusă în discuțiunea Consiliului de igienă al Capitalei.

XIV.

Exercițiul medicinei și al farmaciei.

În anul 1898 s'au înscris din nou în registrul personalului medical și farmaceutic din Capitală.

Medici	24
Dentiști	2
Sub chirurghi	31

La 31 Decembrie 1898 au exercitat în capitală:

252 Doctori în medicină.

23 Medici veterinari.

12 Dentiști cl. I.

6 " " II.

23 farmaciști drigenți.

28 farmaciști.

74 Asistenți în farmacie.

26 elevi în farmacie.

123 mōșe.

9 vaccinatori.

168 sub-chirurghi.

13 droghisți.

Repet și aci ceea-ce am arătat și în Raportul meu din anul trecut că nu toți sub-chirurghi practică în Capitală; o mare parte din ei, de ordinar sergenți sanitari liberați din armată, după ce depun examen de sub-chirurg, conform regulamentului respectiv și după ce obțin certificatul de aptitudine, solicită funcțiunii de vaccinatori de plasă sau de sub-chirurghi pe la spitalele rurale din țară și foarte puținii din ei rămân în Capitală profesând meseria lor prin oficinele de mică chirurgie.

XV.

Lucrările medico-legale.

În cursul anului 1898 medicii Comunali au făcut următoarele constatări medico-legale.

246	acte pentru vulnerări
149	» » contuziuni
186	» » diferite bóle
2	» » deflorări
3	» » sănătate
2	» » constat. facult. mintale
10	» » scutire de contribuție
<u>598</u>	Total.

XVI.

Serviciul deceselor

În cursul anului s'a depus la morga orașului după cheiul Dâmboviței pentru a li se constata cauza morții 311 cadavre, dintre cari 238 bărbați și 73 femei.

Necunoscute au fost 39, adică : 33 bărbați și 6 femei.

Clasarea cadavrelor după vârstă :

	Bărbați	Femei
Embrionii	—	—
Fetus	10	4
De la 0— 10 ani	13	11
» » 10— 20 »	14	8
» » 20— 30 »	24	4
» » 30— 40 »	35	7
» » 40— 50 »	51	14
» » 50— 60 »	36	13
» » 60— 70 »	35	6
» » 70— 80 »	15	3
» » 80— 90 »	3	1
» » 90—100 »	2	1
» » 100—110 »	—	—
Total	<u>238</u>	<u>73</u>

Clasarea cadavrelor după naționalitate :

Români	136	48
Germani	8	7
Austro-Ungari	20	10
Bulgari	5	1
Greci	9	—
Turci	2	—
Albanezi	1	—
Francezi	—	1
Polonezi	2	—
Italieni	6	—
Ruși	1	1
Serbi	1	—
Arabi	1	—
Israeliti	7	2
Necunoscute	38	3
Total	238	73

După felul morții :

	Bărbați	Femei
Morți naturale	183	62
» accidentale	26	4
Sinucideri	14	1
Omucideri	14	1
Asasinate	1	1
Total	238	73

Pentru transportul la cimitir a cadavrelor din oraș și de la morgă a celor ce sunt lipsiți de mijloce, Primăria posedă 2 dricuri, unul mare pentru adulți, și altul mic pentru copii și două furgone ; dricurile se pun gratuit la dispozițiunea săracilor.

În Capitală se află 7 cimitire ortodoxe și anume : Șerban-Vodă (Belu), Sf. Vineri nouă, Sf. Treime (Ghencea), Reînvieirea (Colentina), Isvorul nou și Iancu nou și cu restricție pentru enoriași Sf. Gheorghe (Capra) de pe șos. Pantelimon. Cimitirele de rit străin sunt iarăși în număr de 7 : 1 cimitir catolic, 1 cimitir protestant, 1 cimitir calvin, 1 cimitir israelit-leș, 1 armenesc și 1 mahometau.

XVÎ

Mișcarea populațiunei

Ultimul recensământ făcut de Primărie a stabilit numărul populațiunii Capitalei la suma de 248.509 locuitorî, ast-fel că statistica noastră demografică o calculăm pe aceste cifre, deși avem convincțiune că populațiunea stabilă și cea flotantă a Capitalei întrece suma de 250.000.

În anul 1898 s'aũ născut în Capitală 8.462 copii, dintre cari 4.262 de sex bărbătesc și 4.200 de sex femeesc, ceea ce dă o natalitate de 38,07 la 1000 de locuitorî.

Comparând cifrele natalităței pe timpul celor 9 anî din urmă, avem rezultatul următor:

In anul	1889	s'aũ	născut	6.676	copii	viî.
»	»	1890	»	»	6.640	»
»	»	1891	»	»	7.214	»
»	»	1892	»	»	6.734	»
»	»	1893	»	»	7.160	»
»	»	1894	»	»	7.680	»
»	»	1895	»	»	8.170	»
»	»	1896	»	»	8.112	»
»	»	1897	»	»	8.947	»

Populațiunea Capitalei a crescut dar în anul:

1898	prin	nasceri	cu	1.418	suflete.
1897	»	»	»	2.200	»
1896	»	»	»	1.447	»
1895	»	»	»	2.119	»
1894	»	»	»	1.706	»
1893	»	»	»	676	»
1892	»	»	»	222	»
1891	»	»	»	869	»
1890	»	»	»	861	»
1889	»	»	»	938	»

Din numărul de 8.462 copii născuți vii în anul 1898, aũ fost din părinți legitimi 3649 băeți și 3.616 fete, iar copii nelegitimi aũ fost 613 băeți și 584 fete; totalul copiilor legitimi a fost de 7.265 iar nelegitimi de 1.181 copii.

În anul 1898 a murit în Capitală 7.044 persoane, dintre care 3.856 de sex bărbătesc și 3.188 de sex femeesc, fără cei născuți morți, ceea ce dă o mortalitate de 28,38 la 1.000 locuitorii.

Numărul deceselor din cei din urmă 9 ani a fost:

In anul 1889	5.758	persoane
» » 1890	5.779	»
» » 1891	6.345	»
» » 1892	6.512	»
» » 1893	6.473	»
» » 1894	5.974	»
» » 1895	6.051	»
» » 1896	6.665	»
» » 1897	...	»

Procentul mortalității la 1.000 de locuitori a fost:

In anul 1898	de 28,38	la 1.000 locuitorii.
» » 1890	» 29,08 ^{0/100}	» »
» » 1896	» 28,78 ^{0/100}	» »
» » 1895	» 26,08	» »
» » 1894	» 25,07	» »
» » 1893	» 30,09	» »
» » 1892	» 31,06	» »
» » 1891	» 30,08	» »

Numărul copiilor născuți morți în anul 1898 a fost de 432 dintre care 248 băieți (legitimi 186, ilegitimi 62), și 184 fete (legitime 134, ilegitime 50).

In anul 1897	489	născuți morți.
» » 1896	453	» »
» » 1895	364	» »
In anul 1894	392	născuți morți
» » 1893	360	» »
» » 1892	349	» »
» » 1891	317	» »
» » 1890	311	» »
» » 1889	305	» »

Din numărul total al născuților în anul 1898 în suma de 8.278, a fost născuți morți 432, adică.

După religie, copiii născuți vii în anul 1898 se împart ast-fel:

	Băeți	Fete	Total
Ortodocși . . .	3.093	— 2.914	6.007
Catolicî	209	— 305	597
Protestanți . . .	179	— 207	386
Gregorianî (armeni) — —	—	— 1	1
Mosaicî	698	— 773	1.471
Relig. necunoscută — —	—	—	—

După religie, persoanele decedate în anul 1898 în număr de 7.044, se împart ast-fel:

	Bărb.	Femei	Total
Ortodocși	3.006	— 245	5.456
Catolicî	251	— 209	520
Protestanți	102	— 94	196
Armeni	9	— 8	17
Mahometani	9	— —	9
Mosaicî (Israeliti) .	446	— 358	804
Relig. necunoscute	33	— 9	42

După aceste cifre locuitorii ortodocși din Capitală au participat la mortalitate cu 72,09^o o, în această cifră intră mai multe persoane cari au decedat în capitală și în spitale, dar cari au avut domiciliul în alte comune și au venit în București pentru un scurt timp, fie pentru căutarea medicală, fie pentru alte afaceri.

Prin născeri populațiunea capitalei a crescut în anul acesta cu 1.418 suflete, adică:

	Născuți	Morți	excedent
Ianuarie . . .	777	517	260
Februarie. . .	778	519	259
Martie. . . .	748	649	99
Aprilie. . . .	597	554	43
Maî.	661	609	52
Iunie	607	709	deficit 102
Iulie	673	604	excedent 69
August	711	569	» 142

	Născuți	Morți	Excedent
Decembre . .	652	653	excedent 17
Septembre . .	759	557	» 202
Octombre . .	814	562	» 252
Noembre. . .	685	560	» 125

In cei din urmă 30 ani deficitul și excedentul nașcerilor, după ce s'aũ scăduť decese a fost următorul :

In anul 1868	deficitul	nașcerilor	167
» » 1869	»	»	319
» » 1870	»	»	2.852
» » 1871	»	»	2.094
» » 1872	»	»	2.126
» » 1873	»	»	3.490
» » 1874	»	»	500
» » 1875	»	»	285
» » 1876	excedentul	nașcerilor	832
» » 1877	deficitul	nașcerilor	202
» » 1878	»	»	1.839
» » 1879	»	»	1.158
» » 1880	»	»	410
» » 1881	excedentul	nașcerilor	1.007
» » 1882	»	»	474
» » 1883	»	»	414
» » 1884	»	»	754
» » 1885	»	»	1.056
» » 1886	»	»	784

In anul 1887 excedentul nașcerilor 645

» 1888	»	»	430
» 1889	»	»	918
» 1890	»	»	870
» 1891	»	»	969
» 1892	»	»	222
» 1893	»	»	686
» 1894	»	»	1.706
» 1895	»	»	2.119
» 1896	»	»	1.447
» 1897	»	»	

Excedentul născerilor în anul 1898 este dat de următoarele elemente:

Ortodocși	551
Catolici	77
Protestanți	190
Israeliti	667

Deficit aŭ dat:

Armeni deficit . .	16
Mahometani . . .	9
Relig. necunoscute	42

În anul 1898 ortodocșii aŭ participat la creșterea populațiunii prin născeri, după ce s'aŭ exclus decese cu 38,85% din excedentul total al născuților.

În cei 17 ani din urmă ortodocșii aŭ participat la creșterea populațiunii prin născeri, după ce s'aŭ exclus decese în proporția următoare:

În anul 1881	cu	51,9%
» 1882	»	13,5%
» 1883	»	16,6%
» 1884	»	23,0%
» 1885	»	20,0%
» 1886	»	39,0%
» 1887	»	47,5%
» 1888	»	36,8%
» 1889	»	33,8%
» 1890	»	28,9%
» 1891	»	34,8%
» 1892	»	35,3%
» 1893	»	32,8%
» 1894	»	50,8%
» 1895	»	64,8%
» 1896	»	72,7%
» 1897	»	. . .

Dintre cele 7.044 persoane încetate din viață în Capitală în anul 1898 au avut etatea următoare :

De la naștere până la	1 an	2.035
» »	1 an » » 2 ani	694
» »	1 an » » 5 »	536
» »	5 ani » » 10 »	255
» »	10 » » » 20 »	325
» »	20 » » » 40 »	992
» »	40 » » » 60 »	1.075
» »	60 » » » 70 »	502
» »	70 » » » 80 »	397
» »	80 » » » 90 »	126
» »	90 » » » 100 »	60
» »	100 în sus	41
Etate necunoscută	»	6
		7.044

Numărul căsătoriilor înregistrate pe anul 1898 în Capitală a fost de 1.797.

În cei din urmă ani a fost de :

1.365	în anul	1895
1.505	» »	1894
1.369	» »	1893
1.190	» »	1892
1.119	» »	1891
1.179	» »	1890
1.170	» »	1889
1.091	» »	1888

Din cele 1.797 persoane căsătorite în anul 1898 au fost după religie :

Ortodocși	1.238
Catolici	156
Protestanți	90
Israeliți	310
Armeni	3

După cum reese din aceste cifre, în Capitală au fost în anul 1898, 14,40 căsătoriți la 1.000 de locuitori, pe câtă vreme

în alte orașe din Europa numărul căsătoriilor abia ajunge la 10 la mia de locuitori.

Cercetând statistica căsătoriilor cu 20 ani înapoăi, observăm că în capitală s'au săvârșit căsătoriile:

In anul 1878	1141	căsătorii	din	cară	622	ortodoxe.
» 1879	1.306	»	»	»	993	»
» 1880	1.244	»	»	»	901	»
» 1881	1.132	»	»	»	921	»
» 1882	1.114	»	»	»	924	»
» 1883	1.210	»	»	»	1.011	»
» 1884	1.105	»	»	»	816	»
» 1885	1.188	»	»	»	715	»
» 1886	1.060	»	»	»	832	»
» 1887	1.142	»	»	»	909	»
» 1888	1.042	»	»	»	848	»
» 1889	1.170	»	»	»	845	»
» 1890	1.179	»	»	»	889	»
» 1891	1.119	»	»	»	818	»
» 1892	1.190	»	»	»	881	»
» 1893	1.369	»	»	»	958	»
» 1894	1.505	»	»	»	1.091	»
» 1895	1.357	»	»	»	978	»
» 1896	1.506	»	»	»	1.042	»
» 1897	1.547	»	»	»	2.176	»
» 1898	1.797	»	»	»	1.238	»

Din calculele de mai sus observăm și anul acesta faptul pe care l'am semnalat deja în raportul general în 1896 că populația Capitalei și mai cu seamă locuitorii români nu se înmulțesc într'o proporțiune mai satisfăcătoare și acesta din cauze care ar putea fi înlăturate dacă igiena și salubritatea va pătrunde în traiul populațiunii și dacă pe calea socială și economică se vor aduce îmbunătățirile folositoare populațiunii.

Una din cauzele care contribuie la creșterea mortalității este și faptul că mare parte din populațiunea săracă de pe la marginea orașului, trăește în cele mai rele condițiuni igienice lipsiți de locuințe sănătoase și de hrană bună, respirând un

aer infect, încărcat de miasme, așa că copiii atinși de paludism devin anemici și nu pot rezista bolilor intercurrente ce îi ating; pe lângă acesta dacă mai ținem socotă și de necunoașterea părinților de a le da o îngrijire și o hrană mai bună, ne explicăm foarte lesne, pentru ce mortalitatea copiilor ocupă un loc așa de însemnat în statistica noastră.

Atragem dar și de astă dată atențiunea onor. administrațiunii comunale ca să își îndrepteze solicițiunea sa mai mult în părțile acelea ce sunt mai insalubre și să le aducă îmbunătățiri prin asanarea terenurilor și locuințelor.



XVIII

Statistică demografică sanitară pe timp de 25 — 33
anî în urmă, extrase după tablele grafice
și diagrame.

Tabela No. 1 ⁽¹⁾ arată natalitatea și mortalitatea a-
nuală pe timp de 33 anî de la 1866—1898 și procentul
la ‰ de locuitori.

POPULAȚIA	ANUL	NĂSCUȚI	Procente la ‰ de locuitori	DECEȘI	Procente la ‰ de locuitori
177.646	1866	5.076	28.5	5.914	33.2
	1867	4.806	27.0	5.973	33.6
	1868	4.868	27.8	5.035	28.2
	1869	5.089	28.6	4.743	26.7
	1870	4.796	26.9	7.591	42.7
	1871	4.949	27.8	7.043	39.6
	1872	5.028	28.2	7.154	40.2
	1873	4.962	27.8	8.552	48.1
	1874	5.384	30.3	5.884	33.1
	1875	5.388	30.3	5.835	32.9
	1876	5.794	32.6	4.962	27.9
	1877	5.632	31.8	5.834	32.9
	1878	5.437	30.5	7.276	40.9
	1879	5.962	33.5	7.120	40.0
206.000	1880	5.917	33.2	6.327	35.5
	1881	5.885	33.1	4.868	27.3
	1882	5.726	27.6	5.252	25.4
	1883	6.181	30.0	5.767	27.8
	1884	6.019	29.2	5.265	25.5
	1885	6.396	31.0	5.340	25.8
	1886	6.592	32.0	5.808	28.6
	1887	6.453	31.3	5.808	28.6
	1888	6.753	32.7	6.317	30.6
	1889	6.676	32.4	5.749	27.9
248.501	1890	6.649	32.1	5.779	28.0
	1891	7.214	35.0	6.345	30.7
	1892	6.734	31.2	6.512	31.6
	1893	7.458	36.2	6.473	30.4
	1894	7.680	37.2	5.974	28.9
	1895	8.170	39.6	6.053	29.3
	1896	8.112	39.3	6.665	32.3
	1897	8.947	36.0	6.717	27.1
	1898	8.462	34.5	7.044	29.9

(1) Acastă tabelă și cele cari urmază, sunt extrase de pe tablele grafice și diagramele ce s'a'u lucrat pentru expoziția din Paris de la 1900.

Tabela No. 2 arată natalitatea după sex pe 33 ani
de la 1866—1898.

POPULAȚIA	ANUL	SEX MASCULIN	SEX FEMENIN
177.646	1866	2.579	2.497
	1867	2.479	2.327
	1868	2.523	2.338
	1869	2.651	2.438
	1870	2.487	2.309
	1871	2.653	2.386
	1872	2.647	2.381
	1873	2.615	2.347
	1874	2.777	2.577
	1875	2.806	2.582
	1876	2.950	2.844
	1877	2.894	2.738
	1878	2.704	2.733
	1879	3.053	2.909
	1880	3.101	2.816
	1881	2.960	2.915
	206.000	1882	2.945
1883		3.186	2.995
1884		3.048	2.971
1885		3.259	3.137
1886		3.296	3.296
1887		3.305	3.148
1888		3.497	3.256
1889		3.432	3.244
1890		3.360	3.289
1891		3.724	3.490
1892		3.477	3.257
1893		3.696	3.464
1894		3.909	3.771
1895		4.260	3.910
1896	4.138	3.794	
248.509	1897	4.649	4.298
	1898	4.262	4.200

Tabela No. 3 arată mortalitatea anuală după sex pe 32 ani de la 1866—1898 și procentul la ‰ de locuitori.

POPULAȚIA	ANUL	SEX		SEX		
		MASCULIN	Procentul la ‰ locuitori	FEMENIN	Procentul la ‰ locuitori	
177.646	1866	3.379	19.0	2.535	14.2	
	1867	3.336	18.7	2.580	14.5	
	1868	2.901	16.4	2.186	12.3	
	1869	2.748	15.4	1.995	11.2	
	1870	4.184	23.5	3.407	19.2	
	1871	3.920	92.5	3.055	17.2	
	1872	4.020	22.6	3.013	16.9	
	1873	4.646	26.1	3.800	21.2	
	1874	3.340	18.7	2.547	14.2	
	1875	3.298	18.5	2.537	14.2	
	1876	2.755	15.4	2.207	12.4	
	1877	3.122	17.5	2.411	13.5	
	1878	4.475	25.1	3.063	17.2	
	1879	3.915	22.5	3.205	18.0	
	1880	3.670	20.5	3.657	20.5	
	1881	2.707	15.2	2.161	12.1	
	206.000	1882	2.853	13.8	2.403	13.6
1883		3.262	15.7	2.505	12.0	
1884		2.905	14.1	2.360	11.4	
1885		3.020	14.6	2.568	12.4	
1886		3.271	15.8	2.846	13.8	
1887		3.185	14.9	2.623	12.7	
1888		3.556	17.2	2.761	13.4	
1889		3.289	15.9	2.469	11.9	
1890		3.198	15.9	2.581	12.4	
1891		3.579	17.3	2.766	13.9	
1892		3.675	17.8	2.836	13.7	
1893		3.590	17.4	2.883	13.9	
1894		3.309	16.0	2.665	12.8	
1895		3.371	16.3	2.720	13.4	
1896		3.685	17.8	2.980	14.5	
248.509		1897	3.772	18.3	2.975	11.9
		1898	3.856	15.5	3.188	12.8

Tabela No. 4 arată născuții morți în raport cu născuții vii, pe 17 ani de la 1882 — 1898 și procentul la ‰ de locuitori.

POPULAȚIE	ANUL	NĂSCUȚII VIABILI	Procentul la ‰ de locuitori	NĂSCUȚII MORȚI	Procentul la ‰ de locuitori	
205 000	1882	5.726	27.6	165	0. 8	
	1883	6.181	30.0	247	1.19	
	1884	6.019	29.2	279	1.35	
	1885	6.396	31.0	256	2.24	
	1886	6.592	32.0	309	1.50	
	1887	6.453	31.3	340	1.65	
	1888	6.773	32.7	392	1.90	
	1889	6.676	32.4	305	1.48	
	1890	6.640	32.1	311	1.50	
	1891	7.214	35.0	317	1.53	
	1892	6.734	31.2	349	1.69	
	1893	7.160	36.2	360	1.74	
	1894	7.680	37.2	392	1.90	
	1895	8.170	39.6	364	1.76	
	1896	8.112	39.3	453	2.19	
	248 509	1897	8.947	36.0	489	1.96
		1898	8.462	34.05	432	1.73

Tabela No. 5 arată mortalitatea de bôle infecțioase acute în raport cu mortalitatea generală pe 25 ani de la 1874 — 1898.

Populația	Anul	Rugeola	Scarlatină	Variola	Angina difterică și crup	Tuse convulsivă	Febră tifoidă	Tifus Exantematic	Total mortalități de bôle infecțioase	Procentul mortalității a bôlelor infecțioase la/‰ de locuitor	Procentul la % din mortalitate generală	Totalul mortalității generale anuale
177.646	1874	31	157	355	375	26	300	35	1.279	7,19	21,7	5.884
	1875	179	59	30	120	67	378	42	875	4,92	14,8	5.890
	1876	42	18	2	87	43	284	51	527	2,96	10,6	4.962
	1877	7	12	3	15	85	458	64	644	3,62	11,3	5.834
	1878	123	145	11	95	73	810	250	1.537	8,64	20,9	7.276
	1879	236	703	204	250	66	291	27	1.777	10,00	24,9	7.120
	1880	35	220	604	185	24	252	23	1.343	7,55	21,2	6.327
	1881	48	55	22	201	24	164	8	522	2,93	10,7	4.868
	1882	72	95	5	151	36	237	0	596	2,89	11,3	5.252
	1883	75	106	1	243	46	279	3	753	3,65	13,0	5.767
20.600	1884	85	120	2	172	36	114	0	529	2,56	10,0	5.265
	1885	87	211	7	148	42	107	2	597	2,84	11,1	5.340
	1886	154	121	10	74	90	107	4	560	2,71	9,6	5.808
	1887	219	46	21	194	75	96	8	659	3,19	11,3	5.808
	1888	62	173	113	69	64	166	0	647	3,14	10,2	6.317
	1889	52	59	42	28	38	115	0	334	1,62	5,8	5.758
	1890	56	37	8	133	84	78	5	401	1,94	6,9	5.759
	1891	30	16	0	55	104	113	0	318	1,54	5,0	6.345
	1892	75	101	0	79	70	91	6	422	2,04	6,4	6.512
	1893	73	220	2	68	38	61	0	462	2,24	7,1	6.472
248.509	1894	43	108	2	71	32	48	1	305	1,48	5,1	5.974
	1895	32	76	3	58	48	37	0	254	1,23	4,2	6.051
	1896	36	53	106	84	14	91	1	385	1,55	5,7	6.665
	1897	4	56	71	149	29	221	0	530	2,13	7,8	6.474
	1898	166	105	1	170	104	104	0	650	2,65	9,2	7.044

Tabela No. 6 arată mortalitatea de tuberculoasă pe 23 ani de la 1875—1898.

POPULAȚIA	ANUL	Decese anuale	Procentul anual de tuberculoasă la % de locuitori	Procentul anual de mortalitate de tuberculoasă la % de decese.	Mortalitatea generală anuală.
177.646	1875	845	4.7	14.3	5.890
	1876	830	4.6	16.7	4.962
	1877	858	4.8	14.5	5.834
	1878	884	4.7	11.6	7.276
	1879	1.830	4.6	11.6	7.120
	1880	749	4.2	11.8	6.327
	1881	800	4.5	16.4	4.868
	1882	725	4.0	13.7	5.252
	1883	898	5.1	15.7	5.767
	1884	873	4.9	16.5	5.265
206.000	1885	905	5.0	16.9	5.340
	1886	895	4.3	15.4	5.808
	1887	893	4.3	15.3	5.808
	1888	1.014	4.9	15.8	6.317
	1889	865	4.1	14.9	5.758
	1890	838	4.0	12.7	5.759
	1891	863	4.1	13.6	5.345
	1892	910	4.4	13.9	6.512
	1893	832	4.0	12.8	6.473
	1894	865	4.0*	14.4	5.974
248.509	1895	959	3.8	15.8	6.051
	1896	947	3.8	14.6	6.665
	1897	841	3.4	12.4	6.743
	1898	819	3.2	11.3	7.044

Tabela No. 8 arată mortalitatea de Angină difterică și Crup pe timp de 30 ani de la 1868—1898 și procentul la ‰ de locuitori.

POPULAȚIA	ANUL	DECEȘI	Procentul la ‰ de locuitori
177.646	1868	17	0.08
	1869	200	1.12
	1870	1.174	6.60
	1871	471	2.63
	1872	434	2.44
	1873	351	1.97
	1874	375	2.11
	1875	120	0.66
	1876	87	0.48
	1877	15	0.07
	1878	95	0.53
	1879	250	1.40
	1880	185	1.04
	1881	201	1.13
	206.000	1882	151
1883		243	1.17
1884		172	0.83
1885		148	0.71
1886		174	0.83
1887		194	0.94
1888		69	0.33
1889		28	0.13
1890		133	0.64
1891		55	0.27
248.509	1892	79	0.38
	1893	68	0.33
	1894	71	0.34
	1895	58	0.28
	1896	84	0.40
	1897	149	0.59
	1898	192	0.77

Tabela No. 9 arată mortalitatea de variolă pe timp
de 25 ani de la 1874—1898.

POPULAȚIA	ANUL	DECEȘI
177.646	1874	355
	1875	30
	1876	2
	1877	3
	1878	11
	1879	204
	1880	604
	1881	22
	1882	5
	1883	1
206.000	1884	2
	1885	7
	1886	10
	1887	21
	1888	113
	1889	42
	1890	8
	1891	0
	1892	0
	1893	2
240.509	1894	2
	1895	3
	1896	116
	1897	71
	1898	1

Diagrama No. 1, (1)

Arată media anuală a deceselor pe perioade de 5 ani cu procentul mortalității la ‰ de locuitori și comparațiune între media celor 3 perioade 1882 — 96 și anul 1897.

PERIÓDELE	Me dia anuală a deceșilor	Procentul la ‰ de locuitori	POPULAȚIA
1867—71	5.504	30.98	177.646
1872 — 76	6.488	36. 5	
1877—81	6.285	35. 3	
1882—86	5.486	26. 7	206.000
1887—91	5.997	29. 1	
1892—96	6.335	30.71	
1882—96	5.936	28.85	248.509
1897	6.747	27. 1	

(1) Extrase după Diagrama No. 1 lucrare pentru Expoziția din Paris de la 1900.

Diagrama No. 2. (1)

Arată procentul mortalității la ‰ de locuitori
pe perioade de 5 ani de la 1867 — 1896. Media pe 15
ani și anul 1897 și 1898

PERIODELE	Procentul la ‰ de locuitori	POPULAȚIA
1867—71	30.98	
1872—76	36.5	177.646
1877—81	35.3	
1882—86	26.7	
1887—91	29.1	206.000
1892—96	30.75	
1882- 96	28.85	
1897	27.1	
1898	28,38	248.509

(1) Extrase după diagrama No. 2 lucrată pentru Exponția din Paris de la 1900.

Diagrama No. 3 (1)

Arată descrescerea mediei anuale a deceselor cauzate de b6lele infecțioase pe peri6de de 5 ani și procentul la ‰ de locuitori de la 1874—97.

PERI6DELE	Media anuală a decesilor de b6le infecțioase	Procentul la ‰ de locuitori	POPULAȚIA
1874—78	949	5.34	} 177.646
1879 --83	998	5.61	
1884 88	620	3.00	} 206.000
1889—93	386	1.87	
1894 —97	368	1.48	} 248.509

(1) Extrase după Diagrama No. 3 lucrată pentru Expoziția din Paris de la 1900.



**Consiliul de Igienă publică și de salubritate
al orașului București.**

Președinte :

C. F. Robescu Primarul Capitalei

Vice-Președinte :

Dr. Nic. Georgescu Medicul-șef al Capitalei

Membrii :

- Dr. Niculac Măldărescu . . . Medic primar de spital
- Mih. Petrini-Galatz idem
 - C. Răutzoiu Consilier comunal
 - C. Papilian Medic al garnizónel
 - G. Demetriade Medic comunal de secție
 - V. Pătrașcu idem
 - G. Miron idem
 - C. Orleanu idem
 - N. I. Stamatín idem
 - M. Roth idem
 - Gr. Atanasiu idem
 - Stăiculescu idem
 - L. Varnali idem

Dr. N. Drugescu, Medic al copiilor găsiți orfană și insp. de școli	
» H. Hristodorescu	idem
» I. Goilav	idem
» N. Ținc	
Petricu P. Architect	Șeful serv. bunurilor
Al. Orăscu	Directorul lucrărilor tehnice
Constantinescu P.	Veterinar al orașului
Motoc Achil	Veterinar de circumscripție
Pilat Alexandru	idem
Popescu Erimia	Veterinar, directorul abatorului
Protopopescu D.	Ajutor
G. D. Vasiliu	Farmacist

Secretar :

P. D. Negulicf

Statul Direcțiunei sanitare

a) Serviciul central:

Dr. Georgescu Nic.	Medic șef al capitalei
P. D. Negulicf	Secretar
G. Niculescu	Șef de biuro
P. Demetrian	Copist-desemnator
I. Papadopol	Copist
D. Marinescu	Copist

b) Serviciul extern:

Dr. Demetriade G.	Medic comunal de secție
» V. Petrașcu	idem
» G. Miron	idem
» C. Orleanu	idem
» N. I. Stamatini	idem
» M. Roth	idem
» Gr. Atanasiu	idem
» G. Stăiculescu	idem
» L. Varnali	idem

Protopopescu D.	Vaccinator comunal
Bușilă V.	idem
Stănescu D.	idem
Chinteanu E.	idem
Iliescu I.	idem
Radoviči I.	idem
Hasnaș N.	idem
Dărmănescu T.	idem
Constantinescu Sevasta	Moșă comunală
Paraschivescu Maria	idem
Ionescu Eugenia	idem
Teodorescu Elena	idem
Hințescu Iosefina	idem
Constantinescu Maria	idem
Constantinescu Drosida	idem
Paplica Smaranda	idem
Enciulescu Angela	idem

c) Serviciul veterinar al orașului, abatorului și oborului de vite

Constantinescu P.	Veterinar primar
Motoc Achil	Veterinar de circumscripție
Pilat Alexandru	idem
Popescu Eremia	Veterinar, directorul abatorului
Frotopopescu D.	Veterinar, ajutor al abatorului și al oborului
Bălănescu D. N.	Intendent al abatorului
Bălănescu G.	Copist

d) Serviciul copiilor găsiți și orfanți

Dr. Drugescu	Medic
• Hristodorescu	idem
• D-ra Arbore	idem
Teodorescu A.	Revizor
Tudorița Stoenescu	Supraveghietoare
Petruța Niculescu	idem

330 Doici și crescătore de copii

e) Serviciul ospiciului comunal de infirmi

Dr. Goilav Medic, director
 Ciru Stoenescu Intern
 Dumitru Hristodor Intendent
 Stoenescu Ghiță Sub-intendent
 Dombroschi Magdalena Supraveghietoare
 Pr. Ieronim Ghiță Preot confesor
 17 infirmerie ; 1 bărbier autopsier ; 1 băiaș ; 2 bucătărese ;
 2 rândași și 1 portar.

f) Laboratorul municipal de Bacteriologie și de expertise chimico-igienice.

Dr. Proca G Directorul laboratorului.
 Cerchez B. Chimist, comisar expert
 Păunescu Ilie Chimist ajutor
 Stinghie N. idem
 Comunescu Copist intendent
 Sava Eftimie Laborant
 Gheorghe Popescu idem

g) Institutul Vaccinogen.

Minculescu N. Vaccinat. preparator de vaccin
 1 servitor Infirmier

h) Serviciul etivelor de desinfecțiune și al trăsurilor sanitare

Moiescu M. P. Mecanic cl. II.
 Manolescu D. Mecanic ajutor
 Tănăsescu Nic. Fochist cl. II.
 5 vizitii
 3 desinfectori.

i) Serviciul privigheret prostituțului

Dr. Simionescu Fl. Medic provizoriu
 » Kițu Enea idem
 Popescu C. Comisar sanitar
 Lăzărescu Ath. »
 1 servitor

CAUSELE DECESELOR PE 1898

	B.	F.	T.
Angina difterică	84	86	170
Alcoolism	16	2	18
Antrax	3	1	4
Atrepsiї	114	110	224
Albuminurie	86	72	158
Asthma	16	6	22
Arterio Sclerosa	37	43	80
Artrita	1	1	2
Asfixia noilor născuți	4	2	6
Asfixia prin submersie	6	1	7
Asfixia prin strangulația	9	3	12
Asfixia prin alimente	1	—	1
Asfixia prin cărbunii	18	—	18
Anevrism	28	6	34
Bronchita	65	51	116
Crup	14	11	25
Congestiune pulmonară	6	3	9
Cirrhusa ficatului	51	22	73
Cancer al ficatului	12	12	24
Cancer al stomacului	30	36	66
Cancer al mamelei	—	6	6
Cancer al uterului	—	46	46
Cancer al rectului	1	—	1

	B.	F	T.
Cancer al pilorului	1	—	1
Cancer al vesiceii	1	—	1
Cancer al pulmonului	2	2	4
Cancer intestinal	11	6	17
Cancer al gâtului	—	1	1
Cancer diferit. organe	22	18	40
Coxita tuberculosă	1	—	1
Combustiune	42	20	62
Cardită, Endocardita	11	—	11
Cistita	1	—	1
Contuziuni	19	—	19
Călcații de trăsuri, de tren	29	—	29
Disenteria	51	30	81
Debilitate congenitală	107	120	227
Diabet	4	4	8
Diferite bóle	262	75	337
Emfisem pulmonar	45	49	94
Emoragie cerebrală	76	90	166
Emiplegie	10	31	41
Epilepsie	20	13	33
Erisipel	21	39	60
Eclampsie puerperală	—	11	11
Enterită palustră	3	6	9
Enterita tuberculosă	4	9	13
Febră tifoidă	70	34	104
Febră puerperală	—	39	39
Fractura craniului	15	5	21
Fracturi de oase	5	—	5
Febră continuă	2	2	4
Gastro-Enterită	200	205	405
Gangrenă pulmonară	5	1	6
Gangrenă senilă	6	—	6
Gastrită	5	9	14
Gangr. diferit. organe	25	—	26
Gripa	14	6	20
Hidrops, Anasarca	4	17	21

	B.	F.	T.
Hernia incarcerată	16	3	19
Impaludism	28	32	60
Icter	1	1	2
Intoxic. prin subst. otrăvitoare	7	4	11
Kyst al ovarului	—	9	9
Laryngita	11	4	15
Morbili	85	81	166
Morva	2	—	2
Marasm senil	188	251	439
Meningita cerebrală	90	79	169
Meningita tuberculosă	37	44	81
Morbul lui Bright	15	15	30
Moribundii, Diagnose nedeterm.	142	14	156
Neviabili	40	19	59
Născuți morți, Avorturi	244	182	426
Ocluziune intestinală	12	—	12
Osteo-sarcom al cõpsel	2	—	2
Pelagra	1	2	3
Pneumonia, Bronchopneumonia	431	401	832
Paralizia generală	25	26	50
Pleurita	9	21	30
Peritonita	23	27	50
Piacmie	9	16	25
Paralizia cordului	4	4	8
Phlegmon	16	19	35
Peritonita tuberculosă	4	1	5
Plăgi prin arme de foc	16	—	16
Rheumatism	6	7	13
Ramoliment cerebral	21	5	26
Sifilis	13	11	24
Spasmus	52	39	91
Scrofule	18	22	40
Septicemie	3	5	8
Syncopa	2	1	2
Scarlatina	58	47	105
Tuse convulsivă	49	55	104

	B.	F.	T.
Tuberculosă pulmonară	432	360	792
Tuberculosă ososă	1	—	1
Turbare	8	1	9
Trismus	127	99	226
Tuberculosă rectală	2	—	2
Uremie	5	1	6
Ulcer al stomachului.	5	16	15
Variola	1	—	1
Vițiu cordului	145	93	238
	4.104	3.372	7.476



PRIMĂRIA COMUNEI BUCURESCI

CONSILIUL DE IGIENĂ AL CAPITALEI

Instrucțiuni igienice pentru școlile publice primare și pentru institututele private.

Domnii Directori și dómnele Directóre de școli publice primare precum și Directorii institutelor private, vor aplica cu cea mai mare severitate urmátóarele instrucțiuni sanitare în școlile ce dirig.

Art. 1. Tóte camerele școlilor precum și salele sau coridóarele, vor fi întreținute în cea mai perfectă curățenie; măturatele lor se va face tot-d'auna după plecarea elevilor, cu ușile și ferestrele deschise, după ce s'aú udat mai întâiú pe jos; iar odată pe săptămână (Sâmbăta) se vor spála bine pardoselele claselor.

Art. 2. Aerisirea tuturor încăperilor se va face prin deschiderea largă a ferestrelor și a ușelor atât vara cât și iarna, în timpul recreațiunii și tot-d'auna când elevii nu sunt în clasă.

Art. 3. Sobele Meidinger ce încălđesc clasele, vor fi tot-d'una prevăđute cu vase de metal pline cu apă, pentru a întreține umiditatea normală a aerului din clasă. În fie-care clasă și vestibul va fi câte o scuipátóre cu apă.

Art. 4. Băncile claselor vor fi ast-fel aşezate, în cât elevii să primescă lumina de la stânga lor.

Art. 5 Nu se va permite elevilor să stea în clase cu pal-tónele sau cu pălăriile pe ei şi nici a intra în clasă cu şoşonî, galoşi sau cu vre-o încălţăminte murdară de noroiu. Efectele de mai sus vor fi lăsate în vestierul unde se va aşeza şi cu-ierul de haine.

Art. 5. Nu se va permite elevilor să mănânce în clase, cei cari locuiesc prea departe şi nu pot merge acasă în timpul recreaţiunii, li se vor permite d'a mânca în vestier sau în co-ridóre, cari vor fi încălzite, în timpul iernei, dacă nu se póte pune la dispoziţia lor o cameră deosebită pentru mâncare.

Art. 7. Elevii vor avea tot-d'auna apă bună de bcut şi cât se póte de bine filtrată. La şcolele unde sunt instalate filtrurî acestea trebuiesc bine întreţinute şi curăţite la timpul cerut ; la şcolele unde nu se află filtrurî, sau dacă sunt instalate şi nu funcţionează bine, se va îngriji ca elevii să bea apă bătută cu piatră acră în putini curate; acesta până se vor lua noui dispoziţiuni de instalare generală a filtrelor.

Art. 8. Nu se vor admite în clase un număr mai mare de şcolari, de cât atât cât permite cubagiul de aer al clasei.

Art. 9. Latrinele şcolelor vor fi întreţinute în cea mai mare curăţenie, ele vor fi spălate în fie-care zi cu apă simplă şi în timp de epidemie, cel puţin de 2 ori pe săptămână (pardoséla şi scaunele), cu soluţiune concentrată de acid carbonic 10%₁₀ sau cu lapte de var 20%.

Hasnalele vor fi golite mai 'nainte de a fi ajuns la un me-tru de la nivelul gurei. Se va îngriji a se vcrsa în ele după fie-care spălătură a latrinei, câte o cantitate de cel puţin 5 litri din lipoidul desinfectant cu care s'a spălat latrina.

Instrucţiuni suplimentare relative la prevenirea bólelor contagióse.

1. În cas când lipsesc mai mulţi scolari de la cursurî din cauză de bólă, d-nii Directori sau Directóre de şcolî vor vesti îndată pe medicul comunal respectiv, căruia i se va trimite şi

lista celor absenți cu arătare adresei lor deslușită spre a putea fi constatați la domiciliu și tratați de boala lor.

2. Aceștia nu vor putea reintra în școală și nu vor fi admiși de cât numai însoțiți de un certificat din partea medicului, care l'a tratat și în care se va atesta că școlarul și-a făcut convalescența pe deplin și s'a aplicat măsurile de desinfectare, conform regulamentului de prevenirea a bolilor contagioase.

3. D-nii Directori și Directore sau oricare din profesorii școlii, vor avea în familia lor vre un copil sau orice alt membru din familie bolnav de una din bolile contagioase, ce se prevăd în regulamentul de prevenire a bolilor molipsitoare, nu vor putea intra în clase pentru predarea cursurilor, pînă ce mai întâiu nu vor cere avisul medicului comunal sau al medicului care l'a tratat, conformându-se întocmai regulamentului sus citat.

4. Profesorii sau Profesorele se vor informa aproape zilnic de la elevi sau eleve, dacă frații sau surorile lor d'acasă sunt sănătoși, și în cazul unei îmbolnăvirii de vre o boală contagioasă, elevul sau eleva va fi concediată, și nu se va admite în școală, de cât după prezentarea unui certificat medical în care se va arăta dacă elevul poate frecuenta școala, fără pericolul d'a se contamina cei-alți școlari.

5. În cas când s'ar declara în vre-una din școle o boală epidemică, dirigenții acestei școle vor vesti cu cea mai mare grabă pe medicul comunal de secțiune, sau pe medicul Institutului, care va prescri măsurile necesarii pentru combaterea epidemiei, raportând și autorității respective.

6. Institutele private cari au elevi interni sunt obligate a avea un medic însărcinat cu vizitarea elevilor cel puțin de 2 ori pe săptămână. Asemenea sunt obligate a destina o cameră separată de corpul principal al clădirii care va servi ca Infirmerie pentru izolarea elevilor bolnavi.

Aceste instrucțiuni igienice s'au discutat și s'au votat în unanimitate de consiliul de igienă și de salubritate publică al capitalei în ședința de la 31 August 1893, s'au aprobat de d. Primar și de Consiliul Sanitar superior prin jurnalul No. 1.517.

INSTRUCȚIUNI

asupra inspecțiilor sanitare ale școlilor publice primare
și institutelor particulare din Capitală.

CAPITOLUL I.

Dispozițiuni generale.

Art. 1 Școlile publice primare și institutele particulare sunt supuse la inspecțiuni sanitare periodice ce se vor face de medicii comunali însărcinați cu inspecția sanitară a școlilor la epocile determinate în aceste instrucțiuni.

Aceste școli vor fi împărțite în secțiuni și fie-care medic comunal va avea o listă de toate școlile din secțiunea sa.

Art. 2. Fie-care medic comunal vizitează școlile ce cad în rața secțiunii sale și ia măsurile că igiena și salubritatea școlilor să fie de aproape supravegheată de către direcțiunile acestor școli, conform și cu instrucțiunile sanitare ce deja s'au publicat și s'au distribuit fie-cărei școli în anul 1893.

Art. 3. Aceste inspecțiuni se vor face regulat la fie-care școală odată pe lună. Medicii însărcinați cu aceste inspecțiuni vor trece în revistă generală pe fie-care elev în parte, începând tot-deuna cu clasa inferioară.

La începutul fie-cărui an școlar, medicul va face o examinare personală fie-cărui elev cu cea mai mare minuțiozitate, excludând din școală pe cei ce vor fi atinși de bôle contagioase.

Art. 4. Pentru fie-care școală, direcțiunile vor da liste exacte de numărul și numele fie-cărui școlar pe clase, arătând și domiciliul său cu precizie.

Art. 5. Afară de aceste vizite lunare, medicul comunal va visita școlile ori de câte ori va fi invitat de direcțiunea școlii, fie pentru casurile de bôle sau numai pentru cercetarea igienei și salubrității lor.

Art. 6. La finele fie-cărei luni medicul însărcinat cu inspec-

tarea școlilor va înainta medicului-șef al orașului, afară de rapoarte imediate, un raport mensual asupra bolilor sau epidemiilor ce vor fi izbucnit în școle și asupra măsurilor ce s'aŭ luat și s'aŭ aplicat, înaintând tot de odată și o listă de numele, etatea și domiciliul școlărilor ce aŭ fost atinși de aceste bóle.

Art. 7. La începutul anului școlar și îndată după inspecțiunea sanitară prevădută la art. 3, medicul comunal va înainta medicului-șef o listă de toți copiii cari aŭ fost găsiți atinși de diferite bóle contagióse și cari aŭ fost opriți d'a urma cursurile până la însănătoșirea lor.

Art. 8. La finele fie-cărui an va înainta un raport general asupra neajunsurilor constatate și îmbunătățirilor de adus localurilor de școle și asupra măsurilor ce s'aŭ luat în cursul anului, la fie-care școlă în parte, pentru combaterea bolilor epidemice.

Art. 9. Medicul comunal va nota și va subscrie într'un registru special, ținut în cancelaria direcțiunii școlii, ziua vizitărei și măsurile luate, însemnând și numele școlărilor congediați din cauze de bóle.

Art. 10. Medicul șef al Capitalei controlază acest serviciu și ica măsurii ca prescripțiunile acestor instrucțiuni să se îndeplinescă întocmai.

El póte prescrie măsurii sanitare în interesul igienei și salubrității școlilor și vizitează aceste școli ori-când ar crede necesar.

CAPITOLUL II.

Măsuri generale de luat pentru a împedica izbucnirea bolilor contagióse.

Art. 11. Medicul va supraveghia d'aprópe următoarele dispozițiuni :

Școlile vor avea o apă bună de bătut și curată, alimentarea școlărilor cu apă va fi de aprópe supraveghiată, filtrele vor fi des curățate de către antreprenorul lor. Medicul va recomanda directorilor de școli ca în toate zilele să observe buna funcționare a filtrelor sau sterilizătoarelor din școli.

Cabinetele latrinelor vor fi depărtate de clase; ele nu trebuie să comunice direct cu vestibulul său cu antreul școlii. Latrinele vor fi conforme cu prescripțiunile regulamentului de construcțiuni ale școlilor. Intreținerea lor în stare bună se va observa de direcțiunea școlii.

În timpul recreațiunilor și seara după plecarea elevilor, în toate ȳilele clasele vor fi aerate prin deschiderea tuturilor ferestrelor.

Măturarea pardoselei nu se va face fără să se ude mai întâi pe jos sau udând mătura mai întâiu.

O dată pe săptămână este obligatoriu a se spăla bine cu multă apă sau cu un lichid antiseptic, pardosela claselor.

O spălătură analogă sau o spoire a pereților claselor se va face regulat de 2 ori pe an, la epocile vacanței celei mari și la vacanța Crăciunului.

Școlarii vor fi supraveghiați asupra curățeniei corpului lor, ei vor fi obligați să se spele pe mâini ori de câte ori intră în clasă, după recreație. Pentru acest scop fie-care școlă va avea un lavabo cu două sau trei robinete.

CAPITOLUL III.

Măsuri generale în fața unei bôle contagiose.

Art. 12. Inchiderea unei școle se va face numai în casurile specificate la art. 15.

Mai întâiu trebuie să se procedă la concedierii personale succesive și să se ia măsurile prescrise mai jos:

Ori-ce școlar atins de febră, trebuie imediat depărtat din școlă sau trimis la infirmeria institutului.

Ori-ce școlar atins de o bôle contagioasă confirmată, trebuie exclus din școlă și după avisul medicului, această măsură pôte să se aplice și fraților și surorilor acestui școlar și chiar acelor ce locuiesc în aceeași casă cu cel bolnav. Desinfecțiunea clasei în care a stat școlarul bolnav se va face sau în timpul recreației sau seara după eșirea școlarilor.

Ăcestă desinfecțiune va cuprinde: a) spălarea clasei (par-

doséla și pereții) cu o soluție antiseptică; b) desinfecțiunea prin pulverisator a hărților și orî-ce obiecte școlare atîrnate pe zid; c) desinfecțiunea prin spălarea băncilor, meselor și mobilor din clasă; d) desinfecțiunea complectă a pupitrei școlarului bolnav, desinfectarea cărților și caetelor școlarului bolnav.

Art. 13. Se va trimite familiilor copiilor bolnavi de o bôlă contagiôsă, instrucțiunii asupra măsurilor ce trebuie să ia pentru a preveni contagiunea și a altor persoane din casă și asupra necesităților d'a nu retrimite copilul la școlă după vindecare, de cât după ce va lua bae și va fi bine spălat cu săpun, iar hainele lui să fi fost desinfectate sau muiate în apă ferbinte.

Art. 14. Școlarii cari au fost bolnavi acasă nu vor reentra în școlă de cât după un certificat medical care să constate că convalescența a făcut'o pe deplin, conform cu instrucțiunile de prevenire a bôlelor contagiöse.

CAPITOLUL IV.

Măsuri speciale pentru fie-care bôlă contagiôsă.

Art. 15. După avisul medicului său după acela al medicului-șef al Capitalei, următoarele măsuri se vor lua în școli, dacă se va ivi una din bôlele mai jos notate:

1. *Difterie*. Congediarea școlarilor bolnavi în timp de 40 zile, desinfecțiunea cărților și caetelor și orî-cărui obiect ce a putut fi contaminat; desinfecțiune generală.

2. *Scarlatina*. Congediarea elevilor bolnavi pe timp de 40 zile, desinfecțiunea cărților și caetelor lor; desinfecțiune generală, închiderea școlei, dacă cu tôte aceste măsuri se înmulțesc casurile.

3. *Morbilli (Pojar)*. Congediarea elevilor bolnavi pe timp de 16 zile, desinfectarea cărților și caetelor lor, desinfecțiunea generală, și la necesitate licențierea școlarilor mai mici de 10 ani.

4. *Variola*. Congediarea elevilor bolnavi pe timp de 40 zile, desinfectarea cărților și caetelor lor, desinfecțiune generală, revaccinarea tuturilor școlarilor și profesorilor.

5. *Varioloida și varicela*. Congediarea succesivă a școlărilor bolnavi pînă la însănătoșire.

6. *Parotidita Contagioasă* (Oreillon). Congediarea elevilor bolnavi pe timp de 10 zile.

7. *Conjunctivita granulată*. Congediarea școlărilor bolnavi pînă la însănătoșire

8. *Tuse convulsivă* (coqueluche). Congediarea celor bolnavi pe timp de 21 zile.

9. *Tinia*. Congediarea celor bolnavi pînă la însănătoșire, sau reintrarea lor după un tratament energetic, purtând și un pansament metodic.

10. *Scabie* (Răia). Excluderea pînă la vindecare.

Art. 16. La luarea măsurilor de prevenire și combatere a bolilor contagioase, se va urma și conform prescripțiilor respective din regulamentul general de preveniunea bolilor contagioase, modificat în anul 1894 și publicat în «Monitorul oficial» No. 137 din Septembrie acel an.

Art. 17. Institutele private cari au școlări interni sau numai externi, sunt obligate a avea un medic al institutului, care va face vizitele periodice și va examina modul alimentării școlărilor, calitatea alimentelor precum și igiena dormitoarelor și va aplica toate măsurile prescrise în aceste instrucțiuni, precum și cele din instrucțiunile sanitare publicate în anul 1893 și aprobate de consiliul sanitar superior prin jurnalul No. 1.527.

Art. 18. Institutele de instrucțiune ale statului, pot fi supuse inspecțiunilor sanitare ale medicilor comunali în cazuri speciale de epidemie sau anchete sanitare, iar măsurile necesarii pentru prevenirea și combaterea bolilor contagioase, se vor lua în înțelegere cu medicii acelor institute.

Aceste instrucțiuni elaborate de Consiliul de Igienă al Capitalei, au fost admise de consiliul sanitar superior prin jurnalul No. 327 din 28 Martie 1895 și aprobate de d. Ministru de Interne (Direcțiunea generală a serviciului sanitar) prin adresa No. 7586 din 20 Martie 1895

PRIMĂRIA COMUNEI FUCURESCI

SERVICIUL SANITAR

ORDONAȚA

(Asupra fabricațiunei luminărilor de cĂră) .

AvĂnd Ăn vedere cĂ mare parte din luminĂrile de cĂră ce se vinde Ăn comerț s'a constatat prin analizele chimice, cĂ nu Ănsușesc condițiunile cerute de regulament și cĂ fitilul lor nu este bine preparat pentru cĂ arderea sĂ fie completĂ și sĂ nu ĂmprĂscie gaze vĂtĂmĂtĂre sĂnĂtĂțil.

NoĂ Primarul Capitalei.

LuĂnd avisul Consiliului de IgienĂ și Ăn baza regulamentuluĂ Industriilor insalubre.

OrdonĂm cele ce urmĂzĂ :

1. ToĂĂ fabricanțil și debitanțil de luminĂrĂ de cĂră din comerț sunt invitațil ca Ăn termen de 6 luni de la data aceste ordonațe sĂ se conforme ĂntocmĂ art. 71 din regulamentul sus citat și modificĂrilor ce i s'a adus prin Decretul regal No. 2.084 din 1 Iunie 1898, relativ la fabricarea luminĂrilor de cĂră și la prepararea fitiluluĂ precum și la marca ce trebuie sĂ pĂrte luminĂrile Ăn comerț.

2). Acel ce nu se vor conforma la expirarea termenuluĂ sus arĂtat, vor fi dațil judecĂțel conform art. 101 și 102 din regulament, iar marfa gĂsitĂ Ăn condițiunil nepermise de regulament, se va confisca.

3) D-nil Medicil și Chimiștil Comunali precum și toĂĂ agențil Polițiel Sanitare sunt ĂnsĂrcinațil cu aducerea la Ăndeplinire a dispozițiunilor din acĂstĂ ordonațĂ.

PRIMARIA COMUNEI BUCURESCI

CONSILIUL DE IGIENĂ COMUNAL.

Povețe sanitare prevenite în contra Tuberculozei (Oftica)!

1) Tuberculosa (oftica) este bóla cea mai răspândită și este molipsitoare.

2) Tuberculosa se răspândește mai mult prin scuipăturile și flegmele ofticosului, precum și prin stropiturile aruncate din gura bolnavului în aer, prin tuse, prin vorbire, prin strănutare și prin sărutări mai cu sémă a copiilor.

3) Nu trebuie ca ofticosul să scuipe pe pardoséla camerilor pe covóre, pe scări sau trăsuri, în vagóne, etc. unde scuipatul se usucă, se prăfuesce și pătrunde prin respirație în plămîn, dând naștere tuberculozei.

4) Tuberculosa se póte vindeca, dacă bolnavul se caută de la început, se recomandă dar ca orî cîne s'ar simți bolnav să se arate cât mai de timpuriu medicului, căci orî-ce iutîrziere este în dauna sănătăței bolnavului

Pentru a se feri de molipsire se va ține sémă de povețele următoare.

a) Bolnavul de tuberculosă (oftică) trebuie izolat, adică să locuiască singur într'o cameră, dacă nu se póte face izolarea acésta, atunci cel puțin să dórme singur într'un pat, avînd rufăria și așternutul deosebit numai pentru persóna sa.

b) Bolnavul la locuința sa va scuipa tot d'auna într'o scuipătoare cu liquid antiseptic pe fund (acid fenic 5%, creolină 5% sau lysol 8%) și nici o dată în scuipătorii cu nisip, care nu împedică molipsirea, iar când ese din casă va scuipa într'o scuipătoare mică de buzunar, și nici o dată pe jos mai ales pe tro-tuare.

c) Scuipătorile se vor curăți ținic, punédu-se în apă fiartă și fierbéndu-se din nou cu totul, în timp de 10 minute.

d) Scuipătorile să nu se deșarte nici o dată prin curte sau

grădinii, căci se pot molipsi animalele domestice, ci tot-d'auna în latrină.

e) Rufele și mai ales batistele în care s'a scuipat, prosópele șervetele murdărite de bolnav, trebuie fierte în clocote cel puțin timp de 15 minute, sau să se păstreze strinse cu îngrijire, nescuturându-se, pentru a le da serviciului municipal să le desinfecteze.

f) În cas de deces de tuberculosă, se recomandă familiei să nu vîndă, sau să dea de pomană rufele sau hainele defunctului până ce n'aū fost bine desinfectate, sau să le arđă.

g) Camera în care stă bolnavul să nu se măture nici o dată, ci să se ștergă cu carpe udate bine în acid fenic 5% sau în sublimat 1^o/₁₀₀.

h) În cursul bólei să se facă mai multe disinsecțiuni la domiciliul ofticosului.

i) La termenul mutărei într'o nouă locuință, se recomandă chirieșilor să desinfecteze bine noua locuință prin curățire, prin spoire sau văpsire din nou și spălarea pardoselei camerilor, iar dacă se scie că casa a fost locuită de vre-un bolnav ofticos, să se cêră serviciului municipal a se face o disinsecțiune radicală.

j) Intre alimentele carī pot transmite tuberculoza (oftica), fiind mai cu sémă laptele și carnea, se recomandă publicului ca aceste alimente să se mănânce tot-d'a-una bine fierte și nicī o dată crude.

k) Omul sănătos care trăesce împreună cu cel bolnav de oftică pôte căpăta bóla, de aceia se recomandă familiilor d'a nu consimți la însurătórea copiilor, când unul din tineri ar fi bolnav de oftică, în cas contrariū soțiī se pot molipsi fórte ușor unul de la altul și copii carī nasc din asemeni căsătoriī, vor deveni și ei ofticoși, căci oftica se transmite și prin hereditate de la părinți.

l) Familiile și persónele carī vor lua în seriósă băgare de sémă aceste povețe, pot fi sigure că a făcut totul pentru a fi ferite de molipsire.

Aceste povețe s'aū făcut de consiliul de igienă publică al Capitalei și se recomandă publicului a le îndeplini în interesul sănătăței.

Aprobate de Consiliul sanitar superior prin jurnalul No. 65 din 26 Maiū 1898.

Consiliul de Igienă publică al Primăriei Capitalei

MESURI APĂRĂTOARE CONTRA FEBREI TIFOIDE

Consiliul de Igienă al Capitalei în ședința extra-ordinară ce a ținut în ziua de 29 Octombrie c., ora 9 p. m. după ce a discutat chestiunea epidemiei de febră tifoidă, ce exlăși adî în Capitală, a propus ca să se publice instrucțiunii populare sanitare cari vor servi de călăuză publicului asupra condițiunilor igienei în cari trebuie să trăiască populațiunea pentru a fi ferită de această boală.

Instrucțiunii sanitare preventive în contra febrei tifoide.

1). Fie care cetățen trebuie să îngrijescă ca toate alimentele sale aă fie bine preparate, bine fierte și în vase curate. Laptele ce se întrebuițeză să fie în tot deauna bine fiert și în vase curate. Asupra apei de bătut mai cu sémă se atrage o deosebită atențiune; apa de bătut trebuie să fie cât se pôte de curată, și pentru că apa din conductele orașului nu e îndestul de curată, ea trebuie, înainte d'a se întrebuița, să se fiarbă bine în clocote, să se puie apa în vase spălate asemenea cu apă fêrtă și astupate, iar după ce se va răci să se întrebuițeze la bătut. — În tot cazul publicul trebuie să se ferescă d'a bea apă din puțuri sau fântâni cari mai tot dea-una aū apă rea. Zarzavaturile, salata, fructele și orî-ce legume să se spele bine cu apă fiartă și să nu se mănânce legume crude.

2). Casele de locuit să se întreție curate, bine aerate; să se depărteze orî-ce murdărie din casă sau din curtea locuinței sau să se ardă dacă este posibil.

3). Latrinele trebuiesc în toate ȳilele supraveghiate, să se ție curate și să se desinfecteze cu lapte de var sau calaican topit în apă. Laptele de var se prepară puind var nestins 1 kilogram, se stinge mai întăiū cu puțină apă până să prăfuesce apoi se adaogă apă până la 5 litri și se amestecă bine, iar calaicanul se topesce 50 grame la 1 litru apă. Un kilogram din acest amestec se va vêrsa în latrină în fie-care ȳi.

4). Cel ce aū bolnavi de febră tifoidă în casă, să isoleze

bolnavul, să nu intre la dînsul de cît numai persóna care îl îngrijesce; excrementele și materiile vărsate să se strîngă într'un vas acoperit care va avea pe fund o soluțiune concentrată de piatră vînată sau lapte de var sau alt desinfectant energic și apoi conținutul vasului să se verse în latrine fără a murdări scaunul. — Rufele murdare ale bolnavului să se pue d'a dreptul într'un vas cu apă fiartă în clocote cu leșie.

5). Persónele care îngrijesc de bolnav își vor spála regulat mîinile după fie-care îngrijire dată bolnavului; este oprit a mánca cine-va în camera bolnavului.

6). Toți cetățenii sunt rugați ca îndată ce un membru din familia lor va cădea bolnav, să cheme îndată medicul comunal respectiv pentru ca bolnavii să fie căutați și localul desinfectat.

7). Hotelierii, hangii, cărciumarii, birtașii, cafegi, cofetarii și patronii diferitelor ateliere și fabrici sunt obligați a anunța de îndată pe medicul comunal respectiv despre orî-ce caz de bôlă se va ivi în stabilimentele lor și a se conforma instrucțiunilor.

8). Directorii și directóarele școlólor publice și private sunt obligați asemenea a se coforma instrucțiunilor de față și a comunica îndată orî ce caz da bôlă se va ivi în institutele lor.

9). În casurî de deces se povățuiesce populațiunea ca să nu se adune la casa decedatului și mai icu sémă copiî, iar decedatul se va înmormînta cu grabă și în condițiunile prescrise de șerviciul sanitar.

10). Hainele și orî-ce obiect care a aparținut decedatului să nu să dea de pomană pînă ce mai întăiu nu vor fi fost radical desinfectate de șerviciul sanitar comunal.

11). Să se înlătore pe cît este posibil aglomerațiunile de ómenî, mai cu sémă în camerile de dormit și acolo unde lucréază mai mulți ómenî la un loc, să se îngrijéscă bine de apă de băt și de latrine.

12). D-nii delegați din suburbiile excentrice sunt rugați să intervie prin influența d-lor pe lîngă concetățenii lor spre a se îndeplini aceste instrucțiuni.

Aceste instrucțiuni s'aũ aprobat de Consiliul sanitar superior prin jurnalul No. 1348 din 30 Otombrie 1897.

PRIMARIA COMUNEI BUCURESCI

SERVICIUL SANITAR

INSTRUCȚIUNI SANITARE

(Asupra oficinelor de coafori, bărbieri, sub-chirurgi și pedicuri din Capitală).

Având în vedere că unele bôle infecțioase se transmit prin mijlocul uneltelor și instrumentelor de cari se servă bărbierii, coaforii, sub-chirurgii, și pedicuri și spre complectarea ordonanței noastre cu No. 12.525 ce s'a dat în anul 1891 în această privință.

Noi, Primarul Capitalei,

Aducem la cunoștința sub-chirurgilor și patronilor de bărbieri și coafori următoarele:

1. Persónele cari lucrăză în oficinele sub-chirurgilor, coaforilor și bărbierilor, vor fi curate, sănătoșe și neatınse de bôle de piele contagióse, fie pe corp, pe figură, pe mâini, saũ pe cap.

2. Aceste persóne se vor spála pe mâini cu săpun înainte de a începe orice lucrare, pentru fie-care mușteriu în parte.

3. Bricele, fórfecele și tóte instrumentele de metal vor fi în nainte de întrebuițare înmuiate într'un vas plin cu apă săpunată care să fi fost fiartă, timp de 20 de minute cel puțin și apoi șterse cu vată antiseptică.

4. Să se înlocuiască pepteni de os, de ivoriũ, celuloid etc. prin pepteni de metal cari se pot curățta lesne în soluția de mai sus fără să se strice.

Periile se vor spála cu apă săpunată fierbinte și apoi să se desinfecteze în soluție sublimat corosiv 1^o/₁₀₀.

5. Să se desinfecteze fórfecele, bricele, tunzătoarele ținându-le timp de 1/2 oră într'o mică etuvă încălđită la 100 gr.

Celsius sau suspendându-le într'o casetă închisă care ar avea în partea de jos o soluție în apă de 50 gr. Aldehidă formică și 200 gr. sare ordinară.

6. Pămătufurile sau pensulele de săpun se vor desinfecța lăsându-le să ședă în apă fiartă un timp de câte-va minute

7. Pămătufurile de pudrat să se înlocuiască prin pulverisatorii pneumatici.

8. Șervetele și cele-l'alte albituri vor fi cât se poate de curate și des spălate.

9. După tăcerea părului se va presăra imediat nisip udat pe pardoselă și se va mătura, adunându-se părul și nisipul care se va depărta din oficină și se va arde.

10. Este cu totul interzis ca lucrătorul în timpul operațiunii să-și fixeze pieptenele în părul capului său.

11. În cas când vre-un client va fi tăiat cu briciul în timpul rasului, imediat se va lua o bucată de vată fenicată înmuiată în apă de Colonia cu care se va șterge tăetura și se va apăsa ușor asupra ei.

12. Lighianele și cele l-alte unelte se vor spăla după fie-care întrebuințare.

13. Publicul se înștiințază că cosmeticurile în formă de bastonașe, cu cari se servă succesiv, mai multe persoane și bandele fixătoare de mustăți, pot deveni mijlocul de transmitere a ver-umei bôle de piele, dacă ele au servit unora cari au fost atinși de aceste bôle.

14. Sub-chirurgii înainte d'a proceda la punerea de ventuse și la alte operațiuni de mică chirurgie, sunt obligați să spele mai întâi pielea la locul operațiunii cu săpun și apă caldă, în apoi să desinfecțeze acel loc cu o soluțiune de acid carbolic 3% sau de sublimat 1 la mie.

15. Tôte instrumentele de mică chirurgie, precum : scarificatorul, lanțeta, paharele de ventuse și altele, trebuiesc desinfecțate înainte de operațiune, prin ținerea lor în apă ferbinte și spălarea lor cu o soluțiune de acid carbolic 5%.

Tôte oficinele de bărbierii vor avea la fie-care toaletă câte o scuiptătoare de metal cu liquid antiseptic înăutru.

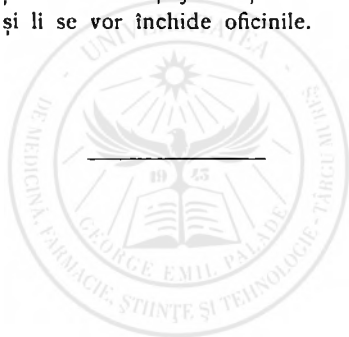
16. Aceste instrucțiuni sunt obligatorii și pentru pedicur (tăierea bățăturilor).

17. Bărbierii și coaforii vor avea instrumente și unelte osebite pentru raderea și peptănarea celor decedați.

18. Fie-care medic Comunal, în circumscripția sa va inspecta cel puțin odată pe lună oficinele de mică chirurgie, de bărbierie și coaforii, (frizeri), pentru a observa dacă se execută aceste instrucțiuni.

19. Instrucțiunile de față vor fi afișate în toate oficinele coaforilor și bărbierilor și în localele de băi, într'un loc espus la vederea vizitatorilor.

Patronii acestor oficine carn nu se vor conforma întocmai acestor instrucțiuni vor fi dați judecăți conform art 175 din legea sanitară și li se vor închide oficinele.



PRIMĂRIA COMUNEI BUCURESCI

SERVICIUL SANITAR

ORDONAȚA

Observându se mai multe casuri de sinucideri produse prin otrăvirii cu Esență de Oțet, care este o adevărată otravă când se bea nediluată cu apă, și având în vedere că această Esență nu este permisă a se vinde de cât numai de Droguişti în condițiunii anume indicate de Consiliul sanitar superior prin jurnalul No. 282 din 6 Martie a. c.

Noi, Primarul Capitalei,

Ordonăm :

1) De ađi înainte nu este permis a se vinde publicului Esența de oțet de cât numai de droguişti în condițiunile următoare: să se scrie pe eticheta sticlei în care se dă Esența cuvintele :

„A T E N Ţ I U N E”

Vătămător sănătății neamestecat cu apă

să se amestece o parte Esență la 16-20 părți apă

și se va vinde numai comercianților și persoanelor cunoscute de ei că face cemerchiu cu oțet (cârciumari, birtași, etc.)

2) Toți acei cari nu se vor conforma acestei ordonațe vor fi urmăriți și dați judecăței ca contravenienți, conform art. 175 din Legea Sanitară.

3) D-nii Medici și Chimisti comunali precum și toți agenți sanitari vor supraveghia și vor aduce la îndeplinire prescripțiunile acestei ordonațe în ceea-ce'i privesce.

1898, Decembre.

